

HJÆLP gennem 100 år

Fra Arbejdersamariter til ASF-Dansk Folkehjælp
31. juli 1907 – 31. juli 2007

ASF-DANSK FOLKEHJÆLP

HJÆLP gennem 100 år

**Fra Arbejdersamariter til ASF-Dansk Folkehjælp
31. juli 1907 – 31. juli 2007**

Af Erik Stubtoft

”100 års hjælp

- Fra Arbejdersamariter til ASF-Dansk Folkehjælp” er udgivet i anledning af ASF-Dansk Folkehjælps 100 år.

Forfatter og redaktør: Erik Stubtoft

Udgivet af ASF-Dansk Folkehjælp juli 2007.

Bogen er trykt hos ????

ISBN 978-87-89435-08-4

Erik Stubtoft – f. 1935

Forbundssekretær og Informationschef i AOF Arbejdernes Oplysningsforbund. Har redigeret AOFs historie 1924-1999 ”Fra Oplysning til Uddannelse”, Esbjerg Højskoles 90 års jubilæumsskrift 1910-2000, LO Faglige Seniorers 25 års jubilæumsskrift 1979-2004, Har bidraget til LOs 100-års jubilæumsbog ”I Takt med Tiden” og Socialdemokratiets 125-års jubilæumsbog ”Udfordring og Omstilling”. Har redigeret flere udgaver af Arbejdersangbogen, et stort antal debatbøger og håndbøger samt været redaktør af flere kulturelle tidsskrifter.

HJÆLP gennem 100 år

**Fra Arbejdersamariter til ASF-Dansk Folkehjælp
31. juli 1907 – 31. juli 2007**

Af Erik Stubtoft

INDHOLDSOVERSIGT

Forord Side 7

Afsnit 1

En malersvend tog

et godt initiativ Side 9

- Samarit i Hæren eller på en arbejdsplads?
- Røde Kors ønskede ikke arbejdsamariterne
- Samarbejdet i den hidtidige form sluttede
- En samarbejdsaftale måtte der til

Afsnit 2

Landsorganisationen

så dagens lys Side 17

- Aktiviteter og udfordringer
- Politiske skillelinier
- Justitsministeren blandede sig
- Forslag med konsekvenser

Afsnit 3

Arbejdsamariterne Side 27

- Enighed om fire punkter
- Fra ASF til ASF-Dansk Folkehjælp
- Hvem er vi mon?
- Uniform eller arbejdsdragt – eller fortsat civil?
- ASF-Dansk Folkehjælp skal være mere udadvendt

- Nye mål og nytænkning
- Navnedebat igen
- Organisationsudvikling gennem bedre uddannelse
- ASFs egen brevscole
- Kursusarbejdet sat i system
- Organisationens opgaver ændrer sig
- Overgang til ny struktur

Afsnit 4

Ungdom, nye mål

og nytænkning Side 47

- De unge skulle lære af de ældre
- Ny debat om ungdomsarbejde.

Afsnit 5

Samaritterne blev set overalt Side 53

- Strandvagter – en vigtig pionérindsats
- Strandrensninger hørte med
- Frivillige samaritter i mange timer
- Arbejdsamariternes mangler og fortrin
- Dansk Førstehjælpsråd
- Førstehjælp og kørekort
- Førstehjælp – et for lidt kendt emne

Afsnit 6

Arbejderbeskyttelse og sikkerhed

på arbejdspladserne Side 67

- Den første lov om arbejderbeskyttelse
- Fælles opfattelse af samariterarbejdet i Ålborg
- Skadestue på kamgarnsfabrikken i Sønderborg
- Skibsværftet i Helsingør gik foran
- Sikkerhed Og Sundhed på B & W i København
- Samariterarbejdet på virksomhederne
- Større forståelse på vej – men ...
- Arbejdsulykker stadig en del af hverdagen

Afsnit 7

Det sociale arbejde

vinder frem Side 79

- Vandresengeordningen
- Mange sociale grupper skulle hjælpes
- Baggårdsbørn på sommerferie
- Barak 134 fra Ry Flyveplads blev til ”Klinten”
- Lejre for fysisk og psykisk handicappede og socialt udsatte børn
- Husmoderferie
- Svagføres udflugtstog – og andre initiativer
- Lokale initiativer i stedet * Vuggestuer, børnehaver og fritidshjem * Plejehjem for kronisk syge * En helt anden social opgave * Fremtidens sociale opgaver i ASF-Dansk Folkehjælp

Afsnit 8

Lokale ildsjæle tog fat Side 101

- Lokale afdelinger og kredse har altid været fundamentet * Den lokale mangfoldighed i opgaver * Lokalafdelingernes udvikling * Eksempler på lokale afdelingers og kredses opgaver
- Dommeren bestemmer
- Flere samaritervagter – flere syge.

Afsnit 9

Medlemmer, ambassadører og erhvervsforum gør ASF synlig Side 119

- Medlemstal
- Fagbevægelsen positiv overfor ASF-Dansk Folkehjælp
- Kollektive medlemmer
- Hovedkontoret gennem årene
- Og hvor ligger så Holeby?
- Ambassadører og erhvervsfolk

Afsnit 10

ASF var med i det illegale

arbejde – og dog! Side 129

- Arbejdet under besættelsen 1940-45
- ”Karré-sanitetsstationer” – en legal begyndelse
- Beboerværn var til stor hjælp

- Luftværnstjenesten og ASF
- Mange frivillige på vagt hver nat
- Med befrielsen af Danmark fulgte en travl tid
- Efter krigen kom nye opgaver til

Afsnit 11

Det internationale arbejde begynder Side 145

- Danmarkshjælpen
- Østrigske børn i Danmark
- Da Sovjet smadrede Ungarn
- ASF med i Dansk Flygtningehjælp fra starten
- Internationalen stiftes
- Medlem af Internationalen
- Nordisk samarbejde
- SAINT – en paraplyorganisation
- Landminer skal forbydes

Afsnit 12

Gennembrud for internationalt arbejde Side 161

- Hvor og hvornår
- Da polske ”Solidaritet” bad om hjælp
- Flere hjælpeaktioner til Afghanistan
- Tørke og dårlig høst i Etiopien/Eritrea
- Borgerkrig i Angola * Hjælp til selvhjælp i Albanien
- Kosovos vinter nærmede sig – og hvad så?
- Naturkatastrofer i flere sovjetstater
- Hjælp til de baltiske lande

- Stribevis af hjælpeaktioner til østlandene
- De *skyldige* serbere blev også hjulpet

Afsnit 13

Den russiske bjørn skulle hjælpes Side 185

- Et Center for Folkehjælp blev etableret
- Hungersnød fordrede hurtig humanitær hjælp
- Byen ingen kendte før den store katastrofe

Afsnit 14

Nødhjælp er mange ting Side 195

- Når der går politik i nødhjælpen
- Jordskælv med 7,8 på Richter-skalaen
- Den smukke by Prag under vand
- Jordskælvet i Iran skete en fredelig 2. juledag
- Sydasiens store flodbølge – Tsunamien
- Der gik politik i indsamlingen
- Det får aldrig en ende

Bilag nr. 1:

ASF-Dansk Folkehjælps tidslinie Side 207

Bilag nr. 2:

Forbundsledelsen Side 221

Bilag nr. 3:

Anvendte forkortelser Side 223

FORORD

Historien om arbejdersamariterne i Danmark er historien om et stort antal mennesker, der altid har været klar til at hjælpe, hvor der opstod nød eller ulykker. Mennesker, der lagde vægt på, at andre mennesker vedkom dem. Mennesker, der ville hjælpe andre, blot fordi det er en rigtig ting at gøre. Mennesker, der gjorde en forskel – og også i dag mennesker, der gør en forskel. Historien om arbejdersamariterne er også historien om nogle opgaver, som alle synes var og er ganske fornuftige at løse, men som mange blot venter på bliver løst af andre. Derfor er det en god historie – den om arbejdersamariterne.

Denne udgave af arbejdersamariternes historie er ikke hele historien. Den historie lader sig nok ikke skrive. Det har nemlig været kendetegnende for arbejdersamariterne selv og deres organisation, at beslutningerne om, hvorfor hjælpe, hvornår hjælpe og hvordan hjælpe i det store og hele er sket, når behovet var til stede. Når ulykkerne, katastroferne og naturbegivenhederne skete. Sådan noget kan jo ikke planlægges. Blev heller ikke planlagt. De opstår her og nu – og der skal hjælpes her og nu. Det blev der så og det bliver der så.

Men alligevel var de klar. De havde nemlig forberedt sig godt. Gennem egne oplevelser, kollegernes oplevelser, familiernes sociale oplevelser mv., kendte de til alvoren bag dagligdagens ulykker, skader og sociale vilkår. Gennem øvelser, samtaler, prøver, kurser og uddannelse, kontakt med andre frivillige mv., fik de udviklet deres evner og kunnen. Så den dag, da der var behov for dem, var de på plads. Klar med remedierne, bandagerne, bårerne, nødhjælpsforsyningerne og genopbygningsmaterialerne.

Historien om ASF-Dansk Folkehjælp er både en national og international historie. På arbejderbevægelsens vegne og på dens værdigrundlag har de været med både hjemme og ude – i Danmark og i udlandet. Gennem kontakter med andre hjælpeorganisationer og myndigheder i ind- og udland har de skabt et netværk, der er klar til at hjælpe de nødstedte.

Arbejdersamariterne i Danmark har heddet Arbejdernes Samariter Forening og Arbejdernes Samariter Forbund – forkortet til ASF og i snart mange år ASF-Dansk Folkehjælp. Men arbejdersamariter vedbliver de at være – altid.

Vi har valgt at fortælle en del af arbejdersamariternes historie gennem fastholdelse af nogle væsentlige pejlemærker gennem de 100 år, som organisationen har virket.

1 EN MALERSVEND TOG ET GODT INITIATIV

Arbejdernes Samariter Forening (ASF) blev stiftet den 31. juli 1907. I dag kan vi se, at der var to årsager til, at foreningen blev stiftet. Den ene årsag var en arbejdsulykke, der skete i Cirkusbygningen i København. Et stillads brød sammen. Flere af de nærmest stående arbejdere blev kvæstet. En af dem, der på det tidspunkt arbejdede i bygningen og overværede ulykken, var en malersvend ved navn *Frederik M. Nielsen*. (Senere tog han navneforandring til Hagengaard). Han var i forvejen meget optaget af, at arbejdsgiverne ikke forstod, at mange arbejdspladser var farlige at arbejde på. ”Der er i Danmark en ”krig” i gang med sine sårede. Man må kunne hjælpe disse sårede på en hurtigere og bedre måde. Jeg tænker her på de mange, der såres på arbejdspladserne i ”krigen” for det daglige brød,” sagde han i et opråb til sine kolleger.

Frederik M. Nielsen, senere Hagengaard

Lidt paradoksalt i øvrigt – for han kunne såmænd lige så godt have sagt til sine kolleger, at når de ikke ville slå sig sammen i organisationer, så måtte de også selv om det. Vi taler jo om 1907, altså forholdsvis få år efter den store lockout i 1899, hvor det lykkedes at få knæsat princippet om ret til at være i fagforening og ret til at forhandle kollektivt. Det forudsatte bare, at arbejderne ville det. Men der var usikkerhed og ikke den store vilje til at gøre noget sammen. Skruebrækkerne florerede og de kolleger, der havde set lyset og organiseret sig i de faglige organisationer, var hårde ved dem. Moppedem, ville vi sige i dag. Eller måske endda chikanerede dem.

Da loven om statsanerkendelse af arbejdsløshedskasserne blev vedtaget i 1907, begyndte arbejderne at få øjnene op. Ikke alene meldte de sig ind i fagforeningerne i store tal, men de blev mere aktive. De stillede krav og de så visionerne foran sig. Mange var de strejker, der kørte i de dage – og mange var de krav, der blev imødekommet, trods alt.

Samarit i Hæren eller på en arbejdsplads?

Sikkerheden på arbejdspladserne var et af de meget vigtige emner, som blev diskuteret på landets arbejdspladser. Ulykker skete hver dag

– den ene alvorligere end den anden. Allerede i vinteren 1906 var *Frederik M. Nielsen* opsat på, at der skulle gøres noget ved de mange arbejdsulykker, der skete på landets arbejdspladser. Det var den anden årsag til ASFs stiftelse. Han meldte sig som deltager på et samariterkursus, der blev afholdt af Dansk Røde Kors. Kurset, der havde mere end 60 deltagere, blev holdt i Lægeforeningens Boliger på Østerbro i København. Kursuslederen var en af Hærens korpslæger, *Arendrup*. Da kurset nærmede sig sin afslutning, fortalte han deltagerne, at de nu var kvalificeret til at blive optaget i Hærens kartotek over samariteruddannede. Det betød, at man kunne blive indkaldt til frivillig tjeneste som samarit i Hæren, hvis der skulle komme en krig, hvor Danmark var involveret.

Det overraskede tilsyneladende *Frederik M. Nielsen*. Han havde nemlig fået den idé, at de blandt deltagerne, som arbejdede på en arbejdsplads, kunne få et tilbud om at deltage i et nyt kursus, hvor arbejderne kunne lære førstehjælp, så de kunne hjælpe tilskadekomne kolleger på deres arbejdspladser. Hans forslag blev afvist af *Arendrup*, der derefter selv søgte et sådan kursus oprettet.

Frederik M. Nielsen insisterede og indbød derfor interesserede til en snak om hans idé. Blandt de 28 tilstedeværende i dette møde var

Min Tipoldefar – jamen det er jo maleren!

Katrine Andersen fra København – aktiv i ASF-Dansk Folkehjælp Midt- og Vestsjællands afdeling. Hun blev interesseret i organisationen i gennem en kollega, som fortalte hende, hvad organisationen arbejdede med. Katrine havde overhovedet ikke noget kendskab til organisationen. Hendes forældre havde heller ikke været med i arbejdet. Så vidt hun vidste, var der heller ikke andre i hendes familie, der havde haft forbindelse til ASF-Dansk Folkehjælp. Stor var derfor hendes overraskelse, da hun som nyt medlem modtog en del materiale om

samariterarbejdet og førstehjælp – og pludselig på første side i en folder ser et billede af sin tipoldefar, *Frederik M. Hagengaard*, oprindelig *Nielsen*. Hvad laver han her, tænkte hun, og begyndte at spørge sig frem hos sine forældre og sin mormor. Familien vidste godt, at deres familiemedlem havde stiftet Arbejdersamariterne og at han havde boet på det plejehjem, som også bar hans navn, men ærlig talt, det var mange år siden, så det var ikke noget, de tænkte ret meget på mere. Men det kom de til. Katrine kunne nu fortælle dem, at hun var blevet aktivt medlem i ASF-Dansk Folkehjælp, som hendes tipoldefar havde stiftet for nu 100 år siden.

Tipoldebarn
Katrine Andersen
i samtale
med formand
Ib Jensen

der stor interesse for at danne en forening, der kunne lære arbejderne at hjælpe sine kolleger, hvis de kom til skade. Det blev faktisk Danmarks første samariterorganisation. Der blev nedsat en foreløbig bestyrelse på syv mand. De tog rundt til de faglige organisationer og bad om støtte til deres kursus. I løbet af nogen tid havde 20 fagforeninger sluttet op om den nye forening. Der skulle også findes en underviser. Det var ikke let. De fleste adspurgte læger ville ikke lægge sig ud med hjælpeorganisationen Dansk Røde Kors. Pengene til et kursus blev skaffet til veje. Som underviser fik de aktive arbejdere en aftale med en praktiserende læge, *Hilmar J. Fridericia*. Han var just returneret til Danmark efter næsten fire års lægegerning på Færøerne. Kurset blev gennemført i starten af 1908.

Forinden kurset var der dannet en forening, Arbejdernes Samariter Forening, der ikke alene skulle etablere flere samariter- og førstehjælpskurser, men som også skulle medvirke til at stille krav om forbedringer af arbejdspladsernes sikkerhed – i forlængelse af de krav, som fagforeningerne allerede havde været fremme med. Efter disse kurser, og aktualiseret af arbejdsulykken i cirkusbygningen, var anledningen til at stifte Arbejdernes Samariter Forening åbenbar. Det skete så på mødet den 31. juli

1907. Den første bestyrelse for den nystiftede forening bestod af to maskinarbejdere, en murer, en arbejdsmand og en tandtekniker. Sammensætningen af bestyrelsen var næsten symbolsk og udtrykte tydeligt den nære forbindelse til fagbevægelsen, som har været kendetegnende siden.

Ved foreningens start stod det klart, at man ville koncentrere sig om oprettelse af samariterkurser og afdelinger. Det kneb desværre lidt med at få økonomien til at løbe rundt, men det var heller ikke alle arbejdere og arbejdsgivere, der var lige begejstrede for den nye forenings arbejde. Nogle syntes ikke, det var så nødvendigt og andre, at der ikke var grund til at bruge penge på det – pjat! Det sidste sagde de måske ikke, men tænkte det nok.

Året efter skete det helt store økonomiske krak i byggebranchen, så de arbejdspladser, der allerede havde fået etableret en ordening med samaritervagt og fik tilskud fra deres arbejdsgiver, måtte se i øjnene, at tilskuddet enten forsvandt eller blev mindre. Det satte Arbejdernes Samariter Forening lidt på stand-by. På årets generalforsamling i 1910 var man enige om at tage det med ro og se udviklingen an. Der var ingen grund til at nedlægge foreningen, men ikke mange af medlemmerne havde mulighed for at betale deres kontingent.

Resultatet var, at Arbejdernes Samariter Forening i de næste år havde lange perioder, hvor der ikke skete noget. Hverken kurser eller møder.

Røde Kors ønskede ikke arbejdersamariterne

Historien om, hvordan Arbejdernes Samariter Forening blev stiftet, handlede også om, at der var folk i Kongeriget, som ønskede samling om Dansk Røde Kors. De så en ny forening på arbejderbevægelsens idégrundlag som en konkurrent, ja nogen så den som en decideret fjende. Det opdagede *Frederik M. Nielsen*, da han tog initiativet til at oprette kurset i førstehjælp for arbejderpladsernes folk. Knap var hans idé udtalt, før korpslæge *Arendrup* indbød til et møde for at drøfte, om der skulle oprettes et kursus – i Dansk Røde Kors!

I de følgende år havde Arbejdernes Samariter Forening store vanskeligheder med at overleve. Arbejdernes økonomi var dårlig. Der var næsten ingen tilskud at hente i de faglige organisationer af samme årsag. Derfor blev der på De samvirkende Fagforbunds foranledning indledt forhandlinger med Dansk Røde Kors om et muligt samarbejde med oprettelse af kurser og om at stille ASF-samaritter til rådighed. I de følgende år fungerede dette samarbejde

fortrinligt. Røde Kors mente, at det var til gavn for befolkningen med det tættest mulige samarbejde. ASF havde sagt ja til et tilbud om at få to pladser i centralstyrelsen. Dog fastholdt ASF sit ønske om at bevare sin selvstændighed.

Samtidig med, at ASF kom på fode igen og medlemsmæssigt udviklede sig positivt, fortsatte samarbejdet med Dansk Røde Kors. Det førte til, at Arbejdernes Samariter Forening i 1920 besluttede at indmelde sig som en underafdeling af organisationen. Dette skridt er tolket af mange som den begivenhed, der førte ufred med sig. Efter mange års tilfredsstillende samarbejde, hvor ASF fik mange aktiviteter i gang med økonomisk hjælp fra Dansk Røde Kors, og hvor denne organisation i offentligheden fik et image af at være en bred folkelig organisation, slog samarbejdet revner. Som det står skrevet i dokumenterne om sagen: ”Visse kredse i Dansk Røde Kors mente øjensynligt, at man nu havde fået hånds- og halsret over arbejdersamariterne.”

Helt galt gik det da nogle mennesker ikke kunne forlige sig med ASFs nære tilknytning til arbejderbevægelsen. I 1924 forsøgte de gennem en smædekampagne at sabotere aftalen om, at ASF skulle være repræsenteret i ledelsen af Dansk Røde Kors. Det lykkedes ikke, men fik alligevel den virkning, at tilskuddene til ASFs

aktiviteter blev mindre og mindre de følgende år. ASFs kursusvirksomhed led under denne ordning. Det fik så Dansk Røde Kors til at øge sin kursusvirksomhed og tilbyde arbejderbevægelsens organisationer og medlemmer sine kurser. Erkendelsen af, at samarbejdet mellem de to organisationer måtte ophøre blev derfor op gennem 1920'erne mere og mere klart for alle.

Samarbejdet i den hidtidige form sluttede

Bruddet og ASFs udmeldelse kom i 1932 efter mange års samarbejde og 12 års medlemskab. Den konkrete anledning kan stedfæstes til efteråret 1931, hvor arrangørerne af et socialdemokratisk fredsarrangement i København bad ASF om at stille med en samaritervagt og samtidig være aktiv deltager i arrangementet. Det skete, men ikke uden dramatik. Ved samaritervagten placerede ASF et kæmpebanner med følgende tekst: "Arbejdersamariterne er ikke en camoufleret krigskolonne. Vort virkefelt er arbejdspladserne." Det var ellers et signal, der ville noget. Dansk Røde Kors var rasende og forlangte ASF-formandens afgang – ellers ville samarbejdet ophøre straks.

Disse krav gav også ballade i ASFs egne rækker. Bestyrelsen – men ikke formanden

– var enig i kritikken. På en stormfuld generalforsamling, hvor bl. a. en række af de fagforeninger, der var medlem af ASF deltog, gav medlemmerne formanden et tillidsvotum med stort flertal. Dermed var konklusionen klar: Medlemskabet og samarbejdet var slut.

En artikel i "Kolding Socialdemokrat" fra februar 1934 taler sit tydelige sprog om situationen. Der henvises i bladet til en radiotransmission af Arbejdernes Samariter Forbunds fest i Folkets Hus i København. Alle arbejdere opfordredes til at lytte med, "thi der vil komme en opfordring til at starte ASF-afdelinger over hele landet." Begrundelsen var den, at "Samarbejdet mellem Røde Kors og arbejderne er nemlig i høj grad bleven vanskeliggjort fra Røde Kors' side, idet arbejderne nu har fået øjnene op for Røde Kors-ledelsens maskepi med militaristerne. Flere steder har aktive samaritter således fået tilsendt en skrivelse med opfordring fra Krigsbestyrelsen til at melde sig til denne under en eventuel krig eller mobilisering. Men det er ikke arbejderklassens opgave at lette Krigsbestyrelsens arbejde."

En samarbejdsaftale måtte der til

I 1940 blev der indgået en overenskomst om samarbejde mellem de to organisationer. Den aftale betød, at de to organisationer anerkendte

hinandens samariteruddannelse, og at et kursus i den ene organisation ville blive anerkendt i den anden organisation. Det var overenskomstens forudsætning, at samaritter fra de to organisationer i fremtiden kunne arbejde side om side ved ulykker og lignende – og at der i de kommende år skulle etableres kurser af ensartet indhold.

I 1964 indgik ASF, der nu var blevet til ASF-Dansk Folkehjælp, en fornyet samarbejdsaftale med Dansk Røde Kors om at arbejde konstruktivt sammen i et nyt organ: "Førstehjælpsrådet". Rådet skulle arbejde sammen om at skabe opmærksomhed og bedre vilkår for førstehjælpsarbejdet ved forhandlinger med myndighederne. Derudover skulle det ske gennem fælles kurser for samaritter og udarbejdelsen af fælles undervisningsmateriale. Førstehjælpsrådet bestod af tre repræsentanter fra hver af de to organisationer.

Det var ikke sådan, at medlemmerne af ASF-Dansk Folkehjælp – hverken centralt eller lokalt – stod og klappede i deres små hænder over dette nye samarbejdsinitiativ. Der var alt for mange, som havde haft dårlige oplevelser i det tidligere samarbejde. Men en ting kunne samle de to parter: Civilforsvarsforbundet stod klar til at overtage en række offentlige samariteropgaver og førstehjælpsopgaver – og det

ønskede hverken ASF-Dansk Folkehjælp eller Dansk Røde Kors.

Så den ny samarbejdsaftale kom i gang – omend det blev præciseret fra mange medlemmer, at den kun skulle omfatte de to punkter, som den omhandlede. Ikke noget med at snige andre punkter ind i samarbejdet og slet ikke noget med, at andre skulle overtage ASF-Dansk Folkehjælp. Argumenterne for og imod samarbejdet var mange og ofte følelsesladet. Således lød et af argumenterne imod samarbejdet på, at "Vi vil ikke gå med til indførelse af Dansk Røde Kors' militære disciplin. Vi ønsker i stedet pædagogik!"

Det hører med til beretningen om forholdet mellem de to organisationer, at samarbejdet i de næste mange år gik ganske godt. Nye personer, nye opgaver, nye samarbejdsformer og mange nye problemer har ofte gjort det nødvendigt og nyttigt at arbejde tættere sammen. De to organisationers medvirken i Dansk Flygtningehjælp har haft sin andel i det gode samarbejde. I ASF-Dansk Folkehjælps årsberetning for 1997 fik Dansk Røde Kors' daværende præsident, Chr. Kelm-Hansen, mulighed for at kommentere samarbejdet og forventningerne til fremtiden. Det gjorde han med to markante synspunkter. For det første pegede han på, at det vil være fornuftigt, hvis de to organisatio-

ner i højere grad kunne koordinere deres synspunkter, f.eks. i forhold til Udenrigsministeriet og Danida. For det andet så han gerne, at samarbejdet på førstehjælpsområdet burde udbygges. ”Selv om der stadig er noget sprængstof i blot at nævne det, så har jeg vanskeligt ved at forstå det hensigtsmæssige i, at der opretholdes to forskellige samariterkorps i dette lille land. Det er ikke en optimal udnyttelse af de forhåndenværende resurser.”

I dag fungerer samarbejdet godt og tillidsfuldt i de fora, hvor der skal samarbejdes om opgaver i Danmark og ude i verden.

2 LANDSORGANISATIONEN SÅ DAGENS LYS

Efter startsårene med en omskiftelig organisationsform skulle arbejdsamariterne finde sine egne ben, bygge en organisation op, der kunne varetage de mange arbejdsopgaver, som der var behov for både på arbejdspladserne og udenfor. De vigtigste opgaver var samaritervagter til allehånde arrangementer, møder og demonstrationer samt førstehjælpskurser for medlemmer, der ønskede at være med i samariterarbejdet ved sportsarrangementer og ved vore badestrande. Men også en ny opbygning af organisationen, som stadig alene var en københavnerorganisation, var nødvendig.

Godt nok var medlemstallet på ca. 1.000 medlemmer på det tidspunkt, men behovet for hjælp var endnu større. Der var blevet udtrykt ønske om lokale distrikts-afdelinger i København. Uden for København var der også grøde

i arbejdet. Glostrup og Helsingør meldte sig som interesserede. Ude fra provinsen kom der forespørgsler om, hvorvidt man kunne blive tilknyttet ASF i København.

Den 3. december 1933 indkaldte Arbejdernes Samariter Forening i København til en konstituerende kongres med det formål at stifte et landsforbund. Forbilledet hertil var Arbeiter Samariter Bund (ASB) i Tyskland, som en række tillidsfolk i ASF gennem årene havde fået god kontakt med. ASB havde opbygget en organisation med 1.700 lokale afdelinger og næsten 50.000 aktive medlemmer, der både økonomisk og moralsk blev støttet af den tyske arbejderbevægelse. Den tyske organisation havde den model for en organisation, som mange ASF-medlemmer anså for brugbar i Danmark.

Med stifteren af den københavnske Samariter Forening, *Frederik M. Hagengaard*, (han

Arbejdernes Samariter Forening i København for 1933

Forbundets stiftelse 1933

Avisomtale af forbundets stiftelse 1933

havde taget navneforandring fra Nielsen) som dirigent, vedtog forsamlingen ikke alene at stifte Arbejdernes Samariter Forbund, men også det formål og de opgaver, som det ny forbund skulle arbejde efter:

”Formålet er at samle alle arbejdersamariter for at løfte sagens opgaver ved, at søge oprettet arbejderSamariter Foreninger/afdelinger overalt, hvor sådanne ikke findes og hvor der er betingelser derfor, at støtte den enkelte afdeling ud- og indadtil, at oprette en indkøbsafdeling, eller central, hvorigennem afdelingerne rekvirerer materialer, at virke for, at der på alle større arbejdspladser oprettes skadestuer, at udgive et medlemsblad – og i det hele i samarbejde med de øvrige arbejderorganisationer at søge lovgivningsmagts støtte til gennemførelse af den bedst mulige sikring mod ulykkestilfælde og hvor dette indtræffer, den bedst mulige assistance og de bedste hjælpemidler.”

Der kom hurtigt gang i opbygningen af Arbejdernes Samariter Forbund, forkortet til ASF. Afdelingen i København var grundstammen i det nye forbund. De fire distrikter i Hovedstaden blev omdannet til 17 mindre afdelinger – både af hensyn til den nye organisationsdannelse, men også fordi det var nødvendigt for at opnå den bedst mulige tilrettelæggelse af de mange opgaver, der lå foran arbejdersamari-

terne. Derudover omfattede forbundet de to afdelinger Glostrup og Helsingør. Allerede året efter kom Esbjerg til. Derefter gik det stærkt. 1935 bød på indmeldelse i forbundet af 10 nye afdelinger. 1936 meldte 23 nye afdelinger sig ind i forbundet. Tre år efter sin start havde forbundet altså 53 afdelinger.

Dertil kom, at der nu også var kommet gang i medlemshvervningen til det nye forbunds mange afdelinger. I slutningen af 1936 blev der registreret næsten 3.000 medlemmer. Året efter på samme tid ca. 4.000 medlemmer. I løbet af 1936-1937 havde 229 organisationer – først og fremmest lokale fagforeninger – ydet økonomiske tilskud til ASFs arbejde. Tretten lokale ASF-afdelinger havde i øvrigt modtaget tilskud fra deres kommune.

Aktiviteter og udfordringer

En oversigt over, hvad de mange lokale ASF-foreninger og deres aktive medlemmer beskæftigede sig med i disse år, omfatter eksempelvis for 1937-1938 følgende: 279 indendørs øvelser, 5 udendørs øvelser, 55 afholdte kurser, 1.888 indmeldte elever, der fik deres eksamensbevis. I 827 tilfælde blev der ydet hjælp på gader, veje og i hjemmene og i 7681 tilfælde på arbejdspladserne. Der blev henvist 367 personer til behandling hos en læge eller på hospitalet. 367

Samaritter på kursus

samaritervagter blev afviklet. Vagterne her behandlede 919 tilfælde, hvoraf 60 blev henvist til læge eller hospital. Endvidere blev der dette år afviklet otte chaufførkurser med i alt 84 elever og fire kurser i spædbørnspasning. Jo, der var gang i den – og ingen i ASF lå på den lade side.

De meget markante resultater, som forbundet kunne notere sig i løbet af ganske få år, skyldtes en meget grundig planlægning af den agitation, der blev ført indenfor rammerne af arbejderbevægelsen. Møde efter møde blev holdt med medlemmer fra de faglige og socialdemokratiske lokale foreninger, hvor budskabet om at opbygge en hjælpeorganisation vandt genklang. En af de udfordringer, der skulle arbejdes med var, at ASF også skulle være en organisation for samfundets unge. Der blev derfor løbende startet nye ungdomsafdelinger, som kunne rekruttere samaritter til fremtidens opgaver. Ved slutningen af 1937 var der således ikke mindre end 11 ungdomsafdelinger tilknyttet ASF.

En anden årsag til den store opmærksomhed og interesse for ASF i disse år var den meget visuelle og pædagogiske måde, som samaritterne – ofte i tæt samarbejde med redningskorpsene Falck og Zonen – ”solgte” deres budskaber på. Der blev gennemført et stort antal demonstrationer for interesserede og øvelser for samarit-

terne, hvor folk kunne se, hvordan opgaverne blev grebet an, når der skete en ulykke. Der var stor forskellighed i de demonstrationer, der blev vist. For eksempel blev en bil smidt i Københavns Havn med chaufføren inde i vognen og begge dørene lukket. Manden viste publikum, hvordan han kom sikkert ud af den synkende bil, der øjeblikkeligt blev fyldt med vand. Samaritterne viste derefter på landjorden, hvordan chaufføren havde arbejdet med dørene og vinduerne, da han skulle ud af bilen.

Nogen tid efter var det en flyvemaskine, der var styrtet ned med et antal passagerer. Redningsfolk og samaritterne tog sig af de kvæstede, der havde overlevet det voldsomme styrt. Som illustration af, hvor alvorligt et flystyrt kunne være, blev de spredte rester af den forulykkede maskine præsenteret. Der var ikke mange blandt publikum, som var i tvivl om, at heldet havde været med de ”overlevende”.

I Esbjerg demonstrerede arbejdersamaritterne, hvad der kunne ske, når en hurtigkørende bil i glat føre skred ind i to-tre tusinde tilskuere, der stod og betragtede de glade børn, der kælkede op og ned af bakkerne i Vognbølparken. Mindst to mennesker var blevet ”dræbt”, og mindst en halv snes blev alvorligt kvæstede. Der var blevet slået alarm. Hurtigt kom både redningsfolk og samaritter til stede. Publikum

kunne nu se, hvordan en sådan katastrofe og dens ofre blev behandlet.

På det gamle bryggeri i Assens havde ledelsen sammen med arbejdersamaritterne tilrettelagt en ulykke, hvor der skete en voldsom eksplosion i produktionshallen. Bryggeriet kom i brand. Et stort antal medarbejdere kom til skade, bl.a. fik mange brandsår. Byens redningskorps og frivillige hjælpere kom hurtigt til. Politiet advarede de omkringboende om branden og fik nogle af dem evakueret. Den lokale presse berettede dagen efter om ”ulykken” og dens mange medvirkende.

I Slagelse indløb der en aftenstund kl. 18.48 en alarm til Falck om en togulykke ved Fredenslund. Kun otte minutter efter alarmen lød var de første redningsfolk på stedet. Hurtigt efter kom et stort antal frivillige samaritter, bl.a. fra ASF. Der var mindst en snes ”sminkede ofre”, som alle skulle behandles og bringes videre til hospitalet. For at hjælpe de indeklemte i toget måtte der rekvireres hjælpetog fra Ringsted og Korsør. En af de assisterende læger kom til at sende en tilskadekommen på hospitalet med fuld udrykning, fordi han troede, at vedkommende simpelthen havde fået et regulært nervesammenbrud – mens han i virkeligheden blot var en af de statister, som en sådan demonstration brugte.

Mange andre steder arrangerede ASF arbejdsulykker, bilulykker, ulykker på badestrandene, drukneulykker og ulykker i hjemmene. Alt sammen for at få befolkningens opmærksomhed på de mange farer, der hver dag lurede for ulykker. Naturligvis også for at rekruttere medlemmer til ASF, så der kunne blive endnu flere frivillige samaritter til at tage sig af ulykkerne og deres ofre.

På ASFs 2. kongres i 1937 var organisationen derfor i en rivende udvikling. Antallet af medlemmer, aktive samaritter og lokalafdelinger var steget eksplosivt. Det betød, at de få hænder, der var på det oprettede kontor i København, ikke kunne klare at holde fast i de mange aktiviteter, som prægede ASF-ernes hverdag. Efter en lang diskussion besluttede kongressen derfor, at der skulle oprettes otte kredse, som kunne være bindeled mellem forbundet og afdelingerne – og i øvrigt selv varetage nogle koordinerende opgaver. Dermed lignede ASF i sin struktur den øvrige arbejderbevægelses mange organisationer.

På et hovedbestyrelsesmøde i 1945 blev det besluttet at igangsætte en landsindsamling med det formål at skaffe økonomiske midler til at få opført et forbundshus for Arbejdernes Samariter Forbund. Der blev trykt et byggefondsmærke, som det var meningen de lokale afdelinger skulle sælge landet over. Men sådan gik det ikke.

Der var surhed og træghed i organisationen over dette initiativ, så mærkesalget kom ikke i gang på den måde, som hovedbestyrelsen havde tænkt sig.

Et længe nærret ønske gik i opfyldelse, da forbundets kongres i 1946 besluttede, at organisationens daglige arbejde for eftertiden skulle varetages af en fuldtidsansat forretningsfører. Kongressen valgte efter denne beslutning Ejner Boch som organisationens første forretningsfører.

Politiske skillelinier

Fra ASFs start havde der ikke været tvivl om, at organisationen var tæt tilknyttet såvel den politiske som den faglige del af arbejderbevægelsen. Det var egentlig sket uden diskussion, fordi det fra starten havde ligget fast. Forbundets stifter, *Frederik M. Nielsen*, senere *Hagengaard*, havde ikke været i tvivl og de folk, der blev valgt til posterne i ASFs ledelse, var næppe heller i tvivl.

På kongressen i 1937 – på et tidspunkt, hvor også andre af arbejderbevægelsens organisationer, bl.a. DSU og DUI, diskuterede deres tilhørsforhold til den socialdemokratiske arbejderbevægelse – blev det bekræftet, at der i ASFs love skulle stå: ”Kun afdelinger, hvis medlemmer er tilsluttet Socialdemokratiet og Fagbevægelsen i den udstrækning, de har adgang dertil, kan

optages.” Et ændringsforslag om, at der skulle stå ”eller” i stedet for ”og” mellem Socialdemokratiet og Fagbevægelsen blev ikke vedtaget, så klarheden skortede det ikke på. Det blev da også – igen – slået fast, at der i ASFs hovedbestyrelse skulle være et tilforordnet medlem fra både Socialdemokratiet og Fagbevægelsen.

Blandt de mere markante politiske bestemmelser i ASFs vedtægter var den paragraf, der

fortalte, at ”medlemmer, der modarbejder Socialdemokratiets interesser, skal udelukkes.” Den skal med senere generationers øjne sammenholdes med følgende: ”Arbejderorganisationer optages som kollektive medlemmer mod et årligt kontingent.” Der kom jo både kommunister og andre politiske afskygninger, som hver for sig hævdede, at de var en arbejderorganisation, men dengang – i 1930’erne – stod det ganske klart, at

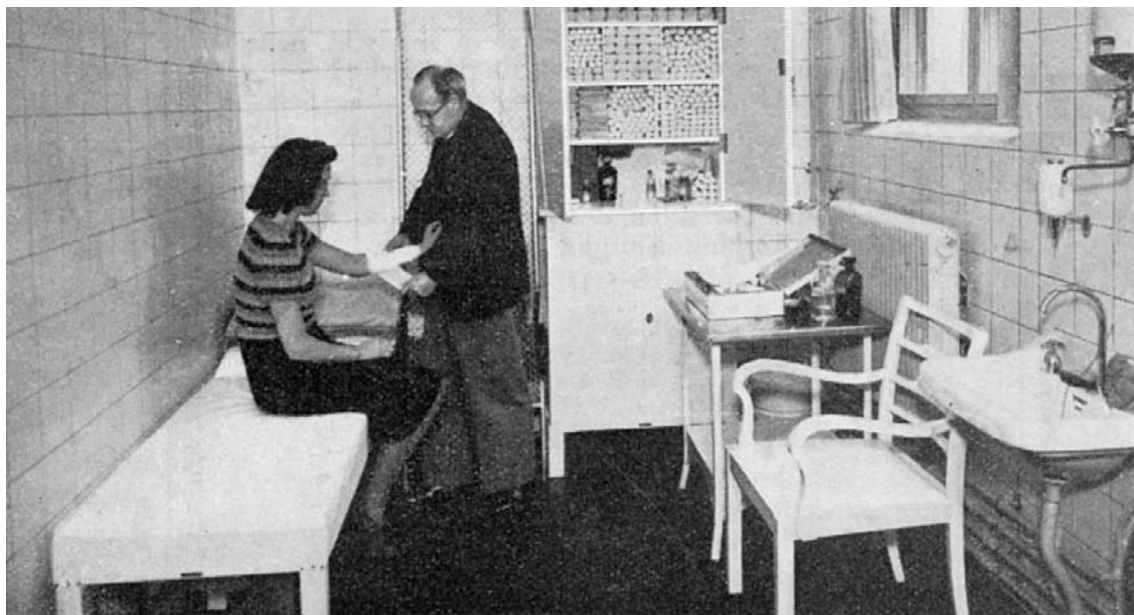

en arbejderorganisation var en socialdemokratisk organisation.

Tid efter anden har der været sager rundt om i landet om medlemmer uden den ”rigtige” partifarve, som var forudsat for at kunne være aktiv i ASF. Således fortæller protokollerne om en sekretær i en af de jyske kredse, som blev bedt om at trække sig ud af ASF-arbejdet, da han havde tilsluttet sig Retsforbundet.

Senere ses en forespørgsel fra en afdeling om,

hvorvidt det er tilladt, at der sidder kommunister i ASF-bestyrelsen, når disse ikke driver politik i den afdeling, som de er organiseret i. Svaret fra forbundets ledelse var ganske klart: ”Vi må ikke give efter med hensyn til andre politiske afskygninger. Vi får støtte fra Socialdemokratiet, dvs. vi tolererer ikke organiserede kommunister i vor organisation.” Tydeligere kan det vist ikke siges! Oven i det forbød ASF-ledelsen ”at journalister fra vores modstander-presse har adgang

Eksempel på skadesstue på arbejdspladsen anno 1940'erne

til afdelingernes generalforsamlinger, men ikke til fester, øvelser mv.”

Justitsministeren blandede sig

På et forretningsudvalgsmøde i april 1942 blev det meddelt, at der fra justitsministeren var udsendt et brev til De samvirkende Fagforbund, om ”at alle der tidligere havde været kommunister og havde indtaget tillidsposter i Danmarks kommunistiske Parti (DKP) og Arbejderorganisationer skulle være fratrukket disse stillinger senest den 1. januar 1942 og der måtte ikke vælges folk til tillidsmænd, som havde været tilknyttet DKP.” Denne ordre betød, at ASFs forbundsformand, A.W. Beck, ikke kunne genvælges på kongressen i 1941, da han angiveligt var kommunist.

Men i månederne efter krigsafslutningen i 1945 – på et tidspunkt, hvor de kommunistiske repræsentanter på arbejdspladserne igen gjorde sig til – blev det aktuelt at tage stilling til ASFs tilhørsforhold. Sagen var den, at der allerede i 1941 var blevet fremsendt et kongresforslag om at sløjfe en paragraf i ASF-lovene, nemlig den, der fortalte om den nære tilknytning til arbejderbevægelsen, bl.a. ved at fastholde navnet Arbejdernes Samariter Forbund.

På et forretningsudvalgsmøde i december 1945, hvor repræsentanterne fra både Socialde-

mokratiet og De samvirkende Fagforbund var til stede, blev emnet taget op som forberedelse til kongressen i 1946. Årsagen til, at spørgsmålet var aktuelt skyldtes, at ASF havde ansøgt om tilladelse til at afholde en indsamlingsdag. Det var flere gange blevet afvist, fordi ASF blev betragtet som en af arbejderbevægelsens organisationer og ”at I jo så kan henvende jer til fagforbundene, hvis I mangler penge”, som departementschefen havde udtrykt det ved en lejlighed.

Forslaget om at ændre navnet og tilknytningen til den socialdemokratiske arbejderbevægelse vakte ikke stor glæde hos Socialdemokratiet og De samvirkende Fagforbund. Sidstnævnte antydede kraftigt, at man ikke ville anerkende og samarbejde med ASF, hvis forslaget blev vedtaget. Det samme sagde Socialdemokratiets repræsentant. Der var enighed om, at det kunne give kommunisterne blod på tanden. De ville nok forsøge at sætte sig på ASF-organisationen. Flere af forretningsudvalgets medlemmer mente, at ASF i stedet skulle markere sig endnu mere politisk end tilfældet var. Mødet endte med enighed om at afvise forslaget om at ændre på status – og i øvrigt undlade at bringe det frem til afstemning.

Forslag med konsekvenser

Mangen en kongres i arbejdersamariternes or-

ganisation har gennem årene været præget af store og vigtige spørgsmål. Det skete så også på kongressen i 1946. Den blev bemærkelsesværdig, fordi den drøftede nogle politiske skillelinier, som nok ikke mange havde haft tanke for før, selv om den nævnte debat i forretningsudvalget havde været en forløber. Et kongresændringsforslag blev fremsat om at fjerne lovenes paragraf 39: ”Medlemmer, der modarbejder Socialdemokratiet og fagbevægelsens interesser kan udelukkes.”

Forslaget var en konsekvens af, at ASFs hovedbestyrelse havde udelukket – ja faktisk ekskluderet ASFs forbundsformand, angiveligt fordi han havde modarbejdet netop Socialdemokratiets og Fagbevægelsens interesser ved klart at markere sin store sympati for kommunismen. Om han var medlem af kommunistpartiet blev vist aldrig afklaret, men han lagde ikke skjul på sine holdninger. På den anden side fremgik det klart af kongressen, at de færreste følte, at han misbrugte sin formandspost til at fremme kommunismen eller bruge ASF til formålet.

Da sagen kom frem på kongressen og dér førte en meget følelsesladet debat med sig, vedtog kongressen med 140 stemmer mod 74 at godkende den eksklusion, som hovedbestyrelsen altså havde foretaget af *A. W. Bech* på et tidligere tidspunkt.

Formentlig skal forslaget om at afskaffe paragraf 39 ses i lyset af denne eksklusion. Forslaget blev fremsat fra talerstolen og fik straks både Socialdemokratiets og Fagbevægelsens repræsentanter til at meddele, at hvis kongressen vedtog det forslag, måtte de forlade salen og gå til deres respektive organisationer og berette om beslutningen. Underforstået naturligvis, at det var en ukammeratlig handling, som man sagde dengang, og at det ville få konsekvenser for de økonomiske tilskud fra de to organisationer. Resultatet blev da også, at forslaget blev forkastet.

Der har ikke senere været så klare debatter om forholdet til parti og fagbevægelse. Og dog. Efter kongressen i 1962 måtte forretningsudvalget endnu en gang tage en sag op: ”Som følge af bemærkninger fremsat ved hovedbestyrelsesmødet umiddelbart efter kongressen har det været nødvendigt at fastslå, at de hidtidige regler vedrørende forretningsudvalgsmedlemmers pligter overfor arbejderbevægelsen fortsat er gældende. I ét tilfælde har disse pligter været tilsidesat og forretningsudvalget har derfor set sig nødsaget til at forlange forholdet bragt i orden og at det sker inden næste forretningsudvalgsmøde.” Sagt med andre ord skulle forretningsudvalgets medlemmer være medlem af Socialdemokratiet – ellers kunne de ikke være med!

ASFs 7. kongres i Fredericia i 1958 blev skelsættende for organisationen. Det skete ved, at kongressen vedtog et sæt nye vedtægter, der fastslog, at ASF for fremtiden organisatorisk skulle udgøres af to grupperinger. Den ene gruppering – Arbejdersamariterne – skulle fortsat varetage de traditionelle opgaver med samariterarbejdet, bl.a. på arbejdspladserne, idrætspladserne, ved arrangementer mv. Som en del af dette hørte førstehjælpsarbejdet, herunder uddannelsen af samaritere til førstehjælper, naturligt med.

Den anden gruppering – Dansk Folkehjælp – var organisationens mere sociale og humanitære opgaveløser, hidtil udtrykt ved, at ASF-folk havde deltaget i arbejdet for de svagføre, bl.a. Svagføretoget og svagføres ferieophold på ASFs feriehjem. Herudover omfattede det sociale arbejde i ASF fem feriehjem, der blev dre-

vet for egen regning, hvor 800 børn i disse år hentede sundhed, og hvor deres helbred bedredes. Feriehjemmene blev også anvendt som opholdssted for både de østrigske og ungarnske børn, der efter katastrofer i deres eget land blev inviteret til Danmark på rekreative ophold samt til de såkaldte husmoderferier, hvor ASF inviterede husmødre med kronisk syge børn på et flere ugers ferieophold.

Et udvalg blev nedsat for at formulere opgaverne og rammerne for Dansk Folkehjælp – og det blev ikke nogen let sag. Mangen en gammel ASF-aktiv kunne slet ikke forlige sig med, at organisationen nu blev næsten delt i to dele. Udvalget præciserede, at de sociale opgaver kunne ligge i Dansk Folkehjælp, mens de mere traditionelle arbejdsopgaver skulle blive i ASF-grupperingen. Jamen, hvad med tilskuddene fra f. eks. de faglige organisationer? Udvalget

Børn fra Østrig på vej mod Danmark med tog for at holde ferie hos ASF afdelinger

sendte derfor en information ud til de faglige fællesorganisationer, men ”glemte” at sende den til ASF-afdelingerne til orientering. Det blev der stor ballade ud af. I brevet til fællesorganisationerne havde udvalget nemlig fortalt, hvilke opgaver, Dansk Folkehjælp skulle varetage i fremtiden, men ”glemte” at fortælle, at det foreløbig kun var et debatoplæg. Intet var angiveligt helt afklaret endnu.

Dertil kom, at udvalget følte, at ASF-organisationen pustede dem lidt for meget i nakken. Langt ind i Organisationens daglige ledelse var der ikke fuld opbakning til det nye. Flere større lokalafdelinger, som f. eks. Århus, var meget kritiske overfor opdelingen i to grupperinger, mens der fra andre afdelinger lød gode ønsker med på vejen. Fra flere fagforbund kom der meldinger om tilfredshed med nyordningen, fordi det kunne betyde en bedre indsats på det sociale område.

Men opdelingen var altså vedtaget og fortsatte derfor. Det gjorde uenigheden derimod ikke. På et forretningsudvalgsmøde i begyndelsen af 1959, hvor kongresbeslutningen skulle udmøntes i nogle nye retningslinier for arbejdet i både den gamle del ASF og det nye Dansk Folkehjælp, kom uenigheden frem på bordet. Der blev simpelthen udtrykt to diametralt modsatte synspunkter. Det ene – at med-

Organisationens første feriehem

lemmerne af Dansk Folkehjælp skulle have alle og samme rettigheder i ASF-organisationen som alle andre. Det andet – at medlemmerne af Dansk Folkehjælp kun skulle betragtes som støttemedlemmer uden rettigheder.

Enighed om fire punkter

Da der skulle foretages en indstilling til hovedbestyrelsen, blev der opnået enighed om følgende: 1) Grupperne under Dansk Folkehjælp holder egne møder med valg af formand og kasserer. 2) Kontingentet, som i starten af nyordningen havde været meget forskelligt fra det, man betalte til ASF, skulle være det samme i begge dele af organisationen. 3) Medlemmer-

Feriekolonien Gryden, Randers afdeling

ne af Dansk Folkehjælp har samme rettigheder som medlemmer af ASF. 4) Der tilgår ASF-forbundet en fastsat andel af kontingentet.

Det blev efterfølgende om Dansk Folkehjælps opgaver fastslået, at den skulle skabe interesse for det sociale hjælpearbejde og især på områder, hvor den sociale lovgivning ikke rækker til. Derudover skulle den varetage ordningen med udlån af vandresenge, etablere og drive feriehem for børn og handicappede, tage sig af husmoderferierne og medvirke i hjælpeaktioner ved katastrofer både i udlandet og i Danmark.

På det afgørende hovedbestyrelsesmøde opsummerede dirigenten, Erik Højland An-

Udstilling om organisationens vandresenge udlån

dersen, der også var næstformand for Metalarbejderforbundet, følgende: ”Alle er interesseret i en stor og stærk organisation, men når man når til at skulle drøfte midler og veje, så møder man altid modstand – sådan er det overalt. Dansk Folkehjælp vil altid være identisk med ASF, uanset om Dansk Folkehjælp som navn i fremtiden måske vil blive dominerende. Det vil være farligt at stivne i traditionerne. Dansk Folkehjælp må skabes og gøres stærkt, fordi vi med dette nye led i organisationen vil få den fornyelse, som er nødvendig for at bringe os fremad. Dansk Folkehjælp bygger på en psykologisk idé, som vil gøre ASF stærkere, men det skal endnu engang understreges, at Dansk Folkehjælp ikke skal dominere ASF.”

Kongressens vedtagelse om at opdele ASF i de to nævnte grupperinger var nu formelt og reelt blevet en realitet – og sådan fungerede det derefter i mange år. Dansk Folkehjælp blev altså vedtægtsmæssigt udskilt som en selvstændig del af ASF-organisationen med egen valgt ledelse – og ”overtog” ASFs præsident, professor dr. med. *Poul Bonnevie*. Det var tanken, at Dansk Folkehjælp skulle være rammen om brede folkelige hjælpeaktioner, hvis der f. eks. skete naturkatastrofer som tilfældet var i Østrig.

Fra ASF til ASF-Dansk Folkehjælp

På kongressen i 1962 tog organisationen konsekvensen af den tidligere beslutning om to grupperinger – det traditionelle samariterarbejde og det sociale og humanitære arbejde. Man besluttede, at Arbejdernes Samariter Forbund for eftertiden skulle hedde ASF-Dansk Folkehjælp.

Det skete ikke uden sværds slag og store betænkeligheder. Forbundets ledelse kunne senere referere, at der bestemt ikke var megen forståelse – ja ligefrem uvilje og syrlighed blev der berettet om – ude i de lokale led for, at også arbejdsamariterne svigtede arbejderbevægelsen ved ikke at ville fortsætte med det gamle navn. Til gengæld oplevede ledelsen også, at der blev bedre

Kongres i 1962. Organisationen ændrer navn fra ASF til ASF-Dansk Folkehjælp

muligheder for kontakter med andre organisationer, som nu synes, at organisationen var blevet mere selvstændig og samarbejdsduelig. I forlængelse af navneskiftet blev det også vedtaget, at der skulle udarbejdes et nyt emblem, som medlemmerne kunne bære. Ikke uden diskussion blev det vedtaget, at emblemet skulle være et grønt kors på hvid baggrund. Det grønne kors var internationalt anerkendt som værende symbolet for førstehjælp. Det blev dog senere konstateret, at det grønne kors snarere var et symbol for sikkerhedsarbejde end for førstehjælp. Men pyt!

Hvem er vi mon?

På et informationsmøde, som hovedbestyrelsen indkaldte i påskedagene 1965, spurgte *Børge Nyegaard* bl.a. meget forsigtigt: ”Er idealismen ved at forlade vore medlemmer og organisationen eller har den helt forladt os ved at sige: Hvad får vi for det?” – og han fortsatte: ”Er hjælpsomheden blandt vore medlemmer

Efter navneændringen anvendte organisationen i flere år et logo bestående kun af et grønt kors

den samme i 1965 som i 1933?” Som begrundelse for sine tanker sagde han: ”Idealismen er til stede stadigvæk – ellers sad vi vel ikke her. De mange medlemmer, vi havde i krigens tid, var ikke udtryk for større idealisme. Tilgangen dengang var kun båret frem af en stemning. Man kan i øvrigt ikke lave idealister – enten har man dem eller også har man dem ikke.”

Ved samme møde sagde *Chr. Nielsen*: ”Siden ASF blev stiftet har førstehjælpen været det primære og således må det fortsat være. Det sociale arbejde er blevet en stor supplerende opgave, som optager meget af medlemmernes tid, men begge arbejdsformer varetages af de samme medlemmer – og af den grund kan byrden blive for stor og medføre forviklinger i medlemmernes hjem og familie.”

Uniform eller arbejdsdragt – eller fortsat civil?

Under pseudonymet ”Fido” fik forbundsformand *Frode Thomsen* i efteråret 1966 sat gang i en debat, der ellers løbende havde været ført under overfladen: ”Skal vi have uniformer eller arbejdsdragter – eller måske skal vi bare fortsat optræde i vores eget civile tøj?”, spurgte han i et læserbrev i medlemsbladet *ArbejderSamariten*. Han havde været på besøg i Norge og set,

Uniform som anvendt af organisationens søsterorganisation i Tyskland ASB

at de aktive arbejdsamariter i Norsk Folkehjælp var iklædt ”en klædelig uniform”, når de var på vagt på badestranden, på lejraturene eller ved idrætsbegivenhederne. Han sammenlignede med, hvordan danske arbejdsamariter samme steder kom iført deres eget tøj – så forskelligt som menneskene bag. ”Vi behøver ikke være uniformstossede, fordi vi er i en nobel vagtdragt, f. eks. en blå jakke, hvid skjorte, mørke benklæder og hovedbeklædning,” sluttede han sit indlæg.

Det læserbrev gav anledning til stor debat. Ikke alene i ArbejderSamariten, men også ude i afdelingerne og kredsene. Hovedsynspunkterne var mangfoldige: ”Det spiller ingen rolle for os, om vi har det ene eller det andet tøj, når bare vi hjælper andre mennesker i nød.” ”Det er kvalifikationer, der tæller – ikke påklædningen.” ”God ide med en slags uniform, når vi er ude på hjælpeaktioner sammen med andre organisationers folk.” ”Det vil give samaritterne en slags autoritet. Det vil beskytte os, når vi står midt i katastrofearbejdet.” ”Vi bør have en ensartet arbejdsdragt, så vi opfattes ens. Det ser ikke godt ud, når en samarit er i arbejde i cowboybukser.” ”Hos os har vi allerede en slags uniform – nemlig en lyseblå skjorte med et emblem på. Det virker godt.” ”Det forslag om en hvid skjorte dur ikke – den bliver bare

beskidt. Den blå jakke er umulig at røre sig i.” ”Uniformering eller ensretning af arbejdstøj er der modstand imod hos os.” ”Hvad med økonomien? Hvem skal betale for uniformen? Hvis det bliver samaritten selv, så sorterer vi jo nogle fra at være med af økonomiske grunde.” ”Måske kunne man nøjes med en kittel – nå nej det er jo så også en slags uniform.” ”Vi er jo forskellige af skikkelse, høje og lave, tykke og slanke, mænd og kvinder. Det, der klæder den ene, klæder ikke den anden. Vi tror, at vore kvindelige samaritter foretrækker en enkel fiks dragt i et let stof, men vil den være god at arbejde med i alle vore situationer?”

Jo, debatten om uniformeringen kunne hidse gemytterne op, så der kom en lang – til tider følelsesladet – debat ud af formandens provokation. Nogle debattører mente, at formandens idé burde have været oppe til debat på den seneste kongres, men det kan jo nås til næste kongres, var opfordringen. Så i første omgang stoppede debatten her.

25 år efter, at landsformanden havde provokeret med sine tanker om en slags uniformering, vedtog ASF-Dansk Folkehjælps landsmøde i 1991 med overvældende flertal en henstilling til ledelsen om, at der snarest muligt blev udarbejdet ensartet beklædning samt udarbejdet et beklædningsreglement. Efterføl-

gende besluttede den daglige ledelse, at en model skulle fremvises på repræsentantskabsmødet, så en beslutning kunne tages. Det blev den så: En uniform eller arbejdsdragt, som mange foretrak at kalde det, blev godkendt.

Debatten om en egentlig vagtsamarituniform har siden bølget frem og tilbage. Hele tiden har ønsket blandt de mange frivillige været en vagtsamarituniform med en funktionel ud-

formning, som gjorde den meget anvendelig. Den kom så i 2005 – uniformen, der både var praktisk, funktionel og som gav samaritten en identitet, så omgivelserne også vidste, hvem der var hjælperen og hvem der var tilskadekomne.

ASF-Dansk Folkehjælp skal være mere udadvendt

På kongressen i 1984 gjorde organisationen

Samaritter på vagt i organisationens første uniform kaldet ”arbejdsdragt”

ASF-Dansk Folkehjælps nuværende uniform

endnu en gang op med sig selv. Vendte blikket indadtil og så på sig selv. Det man kunne se af nogle mindre undersøgelser var, at ASF-Dansk Folkehjælp gjorde et rigtig godt stykke arbejde, men at stort set ingen vidste, hvem ASF-Dansk Folkehjælp var. Efterhånden som de gamle kæmper i arbejderbevægelsen var gået på pension eller gået bort, var der heller ikke megen viden om organisationen og dens arbejde i fagbevægelsen. Kun fagforbundene havde endnu noget til overs for ASF-Dansk Folkehjælp og bevilgede store beløb til hjælpearbejdet. Bevægede man sig i overført betydning uden for Valby Bakke, så var der ikke megen sympati at hente. Det betød desværre, at organisationen ikke modtog særlig mange offentlige hjælpemidler til sit omfattende arbejde – hverken til det hjemlige humanitære og sociale arbejde eller til det stadig stigende internationale arbejde og engagement. ASF-Dansk Folkehjælp var godt nok med i de store landsindsamlinger, når der opstod katastrofer som f.eks. hungersnøden i Afrika, men det var hele tiden lidt på sidelinien.

Det fik kongressen til at diskutere, hvordan der kunne skabes mere forståelse for organisationens arbejde – ikke mindst det internationale, som blev mere og mere af ASF-Dansk Folkehjælps arbejde og aktiviteter. Der var

opbakning til, at informationsarbejdet om arbejdsopgaverne skulle opprioriteres – både overfor den brede offentlighed og i forhold til arbejderbevægelsens politiske og faglige organisationer og medlemmer. Det førte bl.a. til, at der i 1984 blev oprettet 10 nye lokalafdelinger.

På kongressen blev det slået fast, at ASF-Dansk Folkehjælp skulle være en humanitær organisation, hvis hovedopgaver skulle være at hjælpe folk, der har behov for hjælp – både nationalt og internationalt. Kongressen vedtog derfor et sæt nye vedtægter, som skulle begrunde postulatet om, at ASF-Dansk Folkehjælp var Danmarks Humanitære Organisation. Men denne meget sigende betegnelse for ASF-Dansk Folkehjælp slog aldrig igennem, hverken i offentligheden eller i den øvrige arbejderbevægelse. Så den gled langsomt ud af ordbruget igen.

Nye mål og nytænkning

Kongressen, som repræsenterede 4.000 aktive medlemmer fordelt i 80 lokale afdelinger landet over, vedtog, at formålet med ASF-Dansk Folkehjælp fremover skulle være:

- at udbrede kendskabet til førstehjælp, sikkerhed og forebyggelse af uheld i skolerne, i hjemmet, på arbejdspladser og blandt trafikanter samt hvor behovet opstår.
- at få organisationer, myndigheder, politikere

- og enkeltpersoner til at arbejde for et højt førstehjælpsberedskab blandt befolkningen.
- at sikre, at psykisk og fysisk handicappede får flest mulige oplevelser, bl.a. gennem samarbejde med andre organisationer, institutioner og myndigheder.
- at skabe forståelse for handicappedes, ensomes og svages problemer gennem forskellige former for oplysningsaktiviteter.
- at få flest mulige til at deltage i organisationens sociale aktiviteter over for de nævnte grupper via oplysningsaktiviteter.
- Gennem oplysning og handling at bekæmpe enhver form for diskrimination.
- Ved selvstændige aktiviteter og gennem samarbejde med organisationer og myndigheder at sikre miljøet globalt således, at dette ikke forringer den enkelte borgers samt kommende generationers livskvalitet.
- Ved selvstændige aktiviteter og gennem samarbejde med forskellige bevægelser, organisationer og/eller myndigheder at modvirke urocentre globalt og derved medvirke til sikring af verdensfreden.
- Gennem direkte støtte – evt. i samarbejde med andre – såvel nationalt som internationalt, at yde akut hjælp til katastrofe- og krigs ofre for at afbøde virkningerne mest muligt for det enkelte individ.

- Gennem direkte støtte – evt. i samarbejde med andre – at yde langsigtet hjælp til landbrugsudstyr og anden produktion i katastrofeområder for at sikre flest mulige lokalsamfunds overlevelsesmuligheder ud fra princippet om hjælp til selvhjælp.

Navnedebat igen

I 1991 dukkede så igen en debat om organisationens navn op. Det måtte jo ske. Landssekretær *Max Simonsen* vovede sig frem med et forslag om, at måske skulle navnet være ”Dansk Grønne Kors” – en pendant til Dansk Røde Kors. ”Nej”, var der røster som sagde. ”Vi bliver bare forvekslet med partiet De Grønne – eller hvad med at blive forvekslet med Blå Kors! Så hellere tilbage til udgangspunktet: Hvad med at kalde os Danske Samaritter eller bare Samariter Foreningen?” Debatten kom ikke rigtig i gang, før den var slut igen.

Indtil flere gange senere har der været kræfter i gang for at se, om tiden var moden til at skifte navn. De fleste gange med forslag om at viderefører organisationen under navnet Dansk Folkehjælp. Der blev gjort et ædelt forsøg i 1995 og senest på årsmødet i 2006. Men nej. Med blot to stemmer faldt forslaget igen. Så ASF-Dansk Folkehjælp hedder stadig ASF-Dansk Folkehjælp.

Organisationsudvikling gennem bedre uddannelse

Gennem mange år har ASF-Dansk Folkehjælp arrangeret kurser for samaritter, førstehjælpskurser, instruktørkurser og meget andet. Det er sket både lokalt i mange afdelinger og i kredsene, men også forbundet har været med i tilbuds rækken. Efterhånden som opgaverne blev

større og mere forskelligartede, blev kravene til kursusvirksomheden også større. Forbundet har derfor ved flere lejligheder forsøgt at systematisere kursusarbejdet, så der kunne være gode kursustilbud til alle de tillidsfolk, der ønskede at udvikle og uddanne sig.

ASFs traditionelle arbejdsopgaver med samariterarbejdet nødvendiggjorde år for år, at

Uddannelse skal være med til at skabe udvikling i organisationen

der blev etableret en egentlig uddannelse, hvor de aktive hele tiden kunne lære om det sidste nye – og såmænd også stadig udvikle det elementære. De daglige opgaver ændrede sig. Derved ændrede arbejdet sig også. Etablering af nye samaritervagter, husmoderferier, arrangementer for de vanføre, opgaver i forbindelse med den øgede færdsel, sikkerhedsarbejdet på arbejdspladserne, førstehjælpslære for børn og voksne, mere fokus på idrætspladsernes farefulde liv mv. forudsatte en grundig omskoling af forbundets instruktører. Derfor måtte der udarbejdes helt nye kursustyper. Det skete efter en aftale i samarbejde med Dansk Røde Kors og Civilforsvarsstyrelsen.

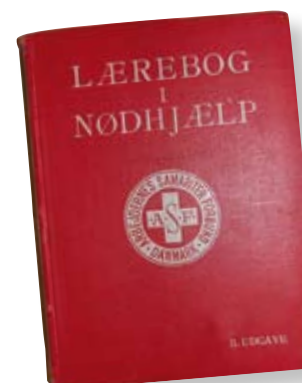
ASFs egen brevkole

I årene efter 2. verdenskrig var der stor interesse for at komme i gang med at lære noget mere – og helst lære det hurtigt. Derfor opstod der en række brevkoler, hvor eleverne med en særlig lærebog, en nymodens kuglepen eller en gammel skrivemaskine kunne lære mange forskellige emner. Især var sprogundervisning i engelsk blev populært, fordi det engelske sprog var ved at blive alment i Danmark. ASF ville også afprøve brevkoleformens muligheder og tilbød et samariterkursus, hvor der skulle besvares spørgsmål og løses opgaver i 10 breve.

De blev sendt ind til en underviser, som kommenterede svarene. På den måde kunne man sidde hjemme i varmen og blive undervist i at være samarit. Brevskolen kørte et par sæsoner, hvorefter den stille døde hen igen.

I begyndelsen af 1960'erne var kursusarbejdet kommet ind i en nogenlunde fast gænge. Det vigtigste for organisationen var, at der var blevet etableret en instruktøruddannelse. Den uddannelse var nemlig centralt for de mange tilbud om kurser, der skulle etableres indenfor ASF-Dansk Folkehjælp, men også når det drejede sig om medvirken i kurser arrangeret af andre organisationer, virksomheder, skoler mv. Det blev senere besluttet, at alle instruktørkurser skulle tilrettelægges fra centralt hold for at opnå den nødvendige ensartede uddannelse. Endvidere var det vigtigt for instruktøruddannelsen, at bedømmelsen ved kursusafslutningerne, den såkaldte censorordning, omfattede en ensartet og uvildig bedømmelse.

Der var virkelig grøde i udviklingen og anvendelse af de mange kurser, der blev tilbudt. Således var der i sæsonen 1961-1962 mere end 2.000, der bestod den afsluttende prøve efter kurser i sundhedslære og samaritergerning. Kurserne i "Elementær Førstehjælp", som henvendte sig til almindelige mennesker, var velbesøgte overalt

Udgivet 1937

Udgivet 1942

Udgivet 1956

Udgivet 1987

Udgivet 1996

Udgivet 2005

i landet. Den kolde krig var måske en medvirkende årsag til, at mange mente det nødvendigt at kunne bidrage til den umiddelbare hjælp, hvis det blev nødvendigt. Kurser i ”Nødhjælp for Vejfarende”, som alle erhvervschauffører med stort kørekort skulle have, blev gennemgået og bestået af næsten 400 alene i ASF-regi. Forebyggelse af ulykker på arbejdspladserne blev faste temaer på en række sikkerhedskurser, som ASF afholdt i samarbejde med AOF – oftest som ugekursus på Esbjerg Højskole.

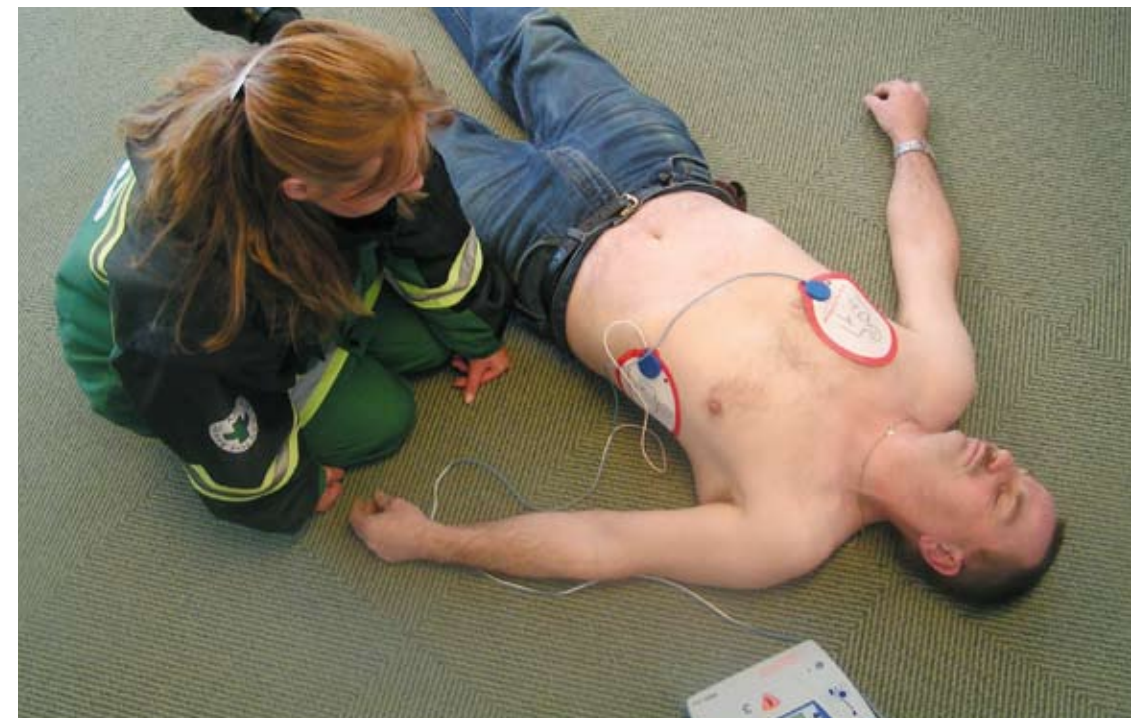
Organisationen udvikler nyt kursus ”Nødhjælp for vejfarende”

Det viste sig, at på trods af, at det var billigere med weekendkurser for instruktører, så duede det ikke. Det var nødvendigt, at der var den fornødne tid og ro til rådighed. Derfor blev det besluttet, at instruktørkurserne kun måtte afholdes som 7-dages kurser eller såkaldte ugekurser.

Et andet område, som i de år kom i faste rammer, var kurser i elementær førstehjælp og udvidet førstehjælp. Der var stort behov for de kurser, men især de udvidede kurser kneb det med at gennemføre, fordi de forudsatte, at der var en læge blandt underviserne. Det var både dyrt og vanskeligt. Alligevel blev der gennemført kurser mange steder i landet.

Kursusarbejdet sat i system

I midten af 1990’erne var kursusarbejdet sat så meget i system, at der kunne tilbydes en stribe af kurser og konferencer til medlemmer og tillidsfolk. Se blot denne stribe gode tilbud: *Grundkursus i førstehjælp* med hjertemassage, *Bedriftssamariterkursus*, *Førstehjælpsprøve*, *Organisationskendskab*, *Tillidsmandskursus* for nuværende og kommende bestyrelsesmedlemmer, *Kursus i Moral og Etik*, *Kassererkursus* for nuværende og kommende kasserere, *Instruktørkursus* for alle organisationens medlemmer, der har gennemgået et førstehjælpskursus, *In-*

Kursus i anvendelse af hjertestarter

struktørkursus for mere erfarne undervisere, *Instruktørkursus* som opfølgning for faglærere på f.eks. erhvervsskoler, *Instruktøruddannelse for handicaplærere*, *Konference for tillids- og sikkerhedsrepræsentanter* på arbejdspladserne og *Konference for undervisere i folke- og privatskoler*.

Som overbygning på disse kurser blev tilbudt *Studietur til Skt. Petersborg og Moskva*, *Weekend-arrangementer* både om *nationale og internationale problemstillinger* for samariter, en weekend, hvor man kunne lære om *PR-arbejdet i afdelingerne* og om, hvordan *besøgstjenesten* kunne etableres i lokalafdelingerne.

Kursusvirksomheden udviklede sig støt op gennem 1990'erne. Især blev der satset på kurser til erhvervslivet og førstehjælpskurser i afdelingernes regi. Sammen med de mange kurser, der blev afholdt på aftenskoler, tekniske skoler, af Forsvaret og Hjemmeværnet samt de kurser, der fulgte af de landsdækkende kampanjer, som med jævne mellemrum dukkede op, er ASF-Dansk Folkehjælp med i den omfattende proces med at give danskerne en viden om, hvad førstehjælp er, og hvordan den kan redde liv.

Omfanget af og arten af førstehjælpskurser udviklede sig støt gennem årene. I 2001 kunne ASF-Dansk Folkehjælp således tilbyde følgende kurser med undervisning af organisationens 175 uddannede førstehjælpsinstruktører: 6-, 12-, 16- og 30- timers førstehjælpskursus, 2- og 3-timers repetitionskurser, 8-timers psykisk førstehjælp, 3- og 4- timers brandbekæmpelse og en række specialmoduler.

En ny *vagtsamariteruddannelse* var længe under forberedelse – og er nu en kendsgerning – med det formål at sikre en ensartet og høj kvalitet for ASF-Dansk Folkehjælps samaritter. Indholdet i den ny samariteruddannelse, som den skal se ud et langt stykke ind i det 21. århundrede, omfatter følgende: *Organisation-skendskab, gennemgang af brevscole, repetition*

af førstehjælp og anatomi, undersøgelse, skadesdiagnostik og prioritering, skadebehandling, introduktion og demonstration af hjertestarter, psykisk førstehjælp, transport af tilskadekomne, retningslinier for vagtsamariter, radiokommunikation i praksis samt forsikringsbetingelser for vagtsamariter.

ASF-Dansk Folkehjælp har derved bragt sig helt på linie med de bedste uddannelser på området og er klar til at møde de allerstørste udfordringer. Den ny uddannelse skal nemlig ikke blot omfatte nyttilkomne samaritter, men også være et tilbud til de mere erfarne i arbejdet, så de kan blive opdateret på udviklingen indenfor samariterarbejdet.

Organisationens opgaver ændrer sig igen

De seneste 20-25 år frem til i dag har samfundet ændret sig overalt på jorden. Afstandene er blevet mindre mellem verdensdelene. Det, vi siger og gør i Danmark om mandagen, det kan hele verden vide om tirsdagen. Krige, konflikter, katastrofer og masser af andre daglige problemstillinger ude i den store verden bliver lynhurtigt nærværende for danskerne. Vi ser det i TV, hører det i radioen, får besked fra venner og bekendte verden over via e-mails. Resten sørger Internettet for. Ingen kan mere gemme

sig og sine problemer. Globaliseringen er over os – og vi er en del af den. Verdensordenen er ikke, hvad den har været. Fjender er nu blevet venner. Vi er mere afhængige af hinanden.

Den såkaldte marginalisering har betydet, at de fattige bliver fattigere og de rige bliver rigere. Behovet for at vi hjælper hinanden, er blevet større end nogen sinde. Ikke bare efter en krig eller en ulykke, men også i hverdagen. Solidaritet hed det engang. Men begrebet solidaritet har fået anden betydning. I dag er opgaven at yde solidarisk hjælp gennem organisationer, institutioner, internationale fora og regeringer. Hjælpeprogrammer udarbejdes og implementeres. Det er blevet den professionelle hjælp, der skal sættes på – om end den udføres af tusindvis af frivillige medarbejdere i alverdens hjælpeorganisationer.

Som alle andre organisationer ændrer både formål og arbejdsopgaver sig derfor tid efter anden. Det gælder også for ASF-Dansk Folkehjælp. De senere års udvikling blev bekræftet på organisationens årsmøde i september 2006, som besluttede, at ASF-Dansk Folkehjælp i fremtiden skal arbejde efter følgende formålsbestemmelser:

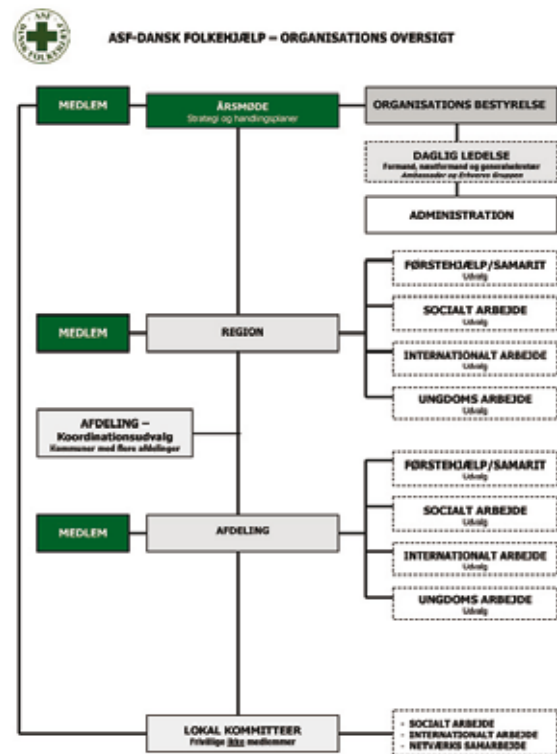
- at arbejde for og yde støtte til de socialt dårligt stillede, psykisk og fysisk handicappede og andre svage grupper, såvel nationalt som

internationalt uden hensynstagen til religion, etnisk baggrund og politisk opfattelse.

- gennem direkte støtte – selvstændigt eller i samarbejde med andre – såvel nationalt som internationalt at yde akut samt langsigtet hjælp til katastrofe- og/eller krigsofre for at afbøde virkningerne mest muligt for det enkelte individ.
- at udbrede kendskabet til forebyggelse, sikkerhed og førstehjælp i samfundet, nationalt som internationalt. Udbredelsen sker i samarbejde med organisationer, myndigheder og beslutningstagende politikere.
- at motivere flest mulige frivillige til at arbejde ud fra organisationens humanitære formål. Endvidere at arbejde for, at der oprettes en ASF-Dansk Folkehjælp afdeling i hver kommune.
- at medvirke til en udbygning og forstærkning af det internationale, nationale og lokale Ngo-samarbejde.

Overgang til ny struktur

I forbindelse med kommunalreformen i 2006 benyttede ASF-Dansk Folkehjælp lejligheden til at forny sin organisation og give nye opgaver og dermed nyt liv til de lokale afdelinger og de nye regioner. 273 kommuner blev reduceret til 98 og 15 amter til 5 regioner. På repræsen-

Den nye struktur vedtaget på organisationens repræsentantskabsmøde i 2005

tantskabsmødet i 2005 blev organisationens nye vedtægter godkendt og en ny struktur så dagens lys. Det betød, at der i en række af de nu større kommuner, fandtes to lokale afdelin-

ger af ASF-Dansk Folkehjælp. Det var i orden, sagde repræsentantskabsmødet, men de skal danne et fælles koordineringsudvalg, så de får koordineret arbejdet med hinanden.

Desuden blev den ny struktur også signaleret til, at afdelingerne skulle arbejde på en ny måde, f. eks. gennem nedsættelse af lokale komitéer med specielt sigte på varetagelse af specielt definerede opgaver. Medlemmerne af komitéerne behøver ikke at være medlem af organisationen, men skal virke på grundlag af ASF-Dansk Folkehjælps vedtægter og andre retningslinier. Den ny struktur betød også, at der nu blev dannet regionsudvalg i ASF-Dansk Folkehjælp, som skulle beskæftige sig med socialt og internationalt arbejde parallelt med de traditionelle opgaver indenfor samariterarbejdet, førstehjælp og ungdomsarbejdet.

4 VI MÅ HAVE UNGDOMMEN MED

Tanken om at få ungdommen med i samariterarbejdet fremkom i 1918, da et af ASFs bestyrelsesmedlemmer havde været på en tur i Amerika. Han havde bemærket, at børn og unge frivilligt stillede sig til rådighed med at hjælpe invalide og blinde til og fra togene og skibene. Det må vi også kunne få vore unge til, mente han. Så han foreslog, at der blev oprettet en ungdomsafdeling i ASF, som dengang var en underafdeling af Dansk Røde Kors. Han forelagde en plan om sit forslag for Dansk Røde Kors' hovedbestyrelse, som imidlertid ikke syntes, det var en brugbar idé.

Men 10 år senere dukkede idéen igen op. Denne gang vedtog Arbejdernes Samariter Forening, som stadig var en del af Dansk Røde Kors, at der skulle gøres et forsøg. Det blev besluttet forsøgsvis at etablere et kursus for unge under 18 år. Kurset blev gennemført med 20

deltagere og stor interesse fra dem alle. Efter endt prøve, som alle bestod, blev deltagerne enige om at oprette en ungdomsafdeling, som fik navnet: Arbejdernes Ungdoms Røde Kors. Der blev sat to nye kursustilbud på programmet. Inden længe havde ungdomsafdelingen fået fast grund under fødderne.

Forholdet mellem Dansk Røde Kors og Arbejdernes Samariterne var på dette tidspunkt – vi taler om 1931-1932 – blevet lidt anstrengt, angiveligt fordi ASFs antimilitaristiske holdning

Organisationen sætter fokus på ungdomsarbejdet

mishagede Dansk Røde Kors' ledelse. Da arbejdersamariterne i januar 1932 af den grund meldte sig ud af samarbejdet med Dansk Røde Kors, fulgte ungdomsafdelingen med.

De unge skulle lære af de ældre

Ungdomsafdelingen blev derefter en afdeling under Arbejdernes Samariter Forening. I nogle af de lokale arbejdersamariter-foreninger, der allerede var opstået rundt om i landet, blev der også oprettet ungdomsafdelinger som en del af foreningen.

Allerede ved forbundets stiftelse i 1933 var der således organiseret ungdomsafdelinger, der fungerede som selvstændige enheder i ASF. Ungdomsarbejdet blev hurtig en vigtig del af organisationen. ASF afholdt i 1935 et ungdomskursus i Odense, hvor der samtidig blev startet en ungdomsafdeling. I 1936 kunne der tælles

Et af de første emblemer for ASF-Dansk Folkehjælps "Ungdoms Gruppe" fra 1935

otte aktive ungdomsafdelinger. Et par stykker mere var undervejs. Der blev afholdt mange kurser, specielt for unge interesserede samariter, som på den måde fik et indblik i, hvordan mennesker kunne hjælpe andre mennesker, der kom til skade på arbejdspladsen eller andre steder. De fik kendskab til det menneskelige legemes sammensætning og sårbarheder. Endelig gjorde man på kurserne meget ud af at orientere de unge om den vigtige personlige hygiejne.

De aktive ungdomsledere havde flere gode argumenter for, at de unge skulle have en naturlig plads i ASF. Dels gav det ungdommen en viden, som de næppe kunne få andre steder. Dels var det nødvendigt med mange aktive unge til løbende afløsning af de ældre, som tid efter anden forlod samariterarbejdet. De argumenter blev en del af ASFs målsætning for at skabe en bredere folkelig organisation. Det betød, at de unge i mange lokalafdelinger fik specielle opgaver at løse. De deltog også i afdelingernes aktiviteter for at lære, hvordan opgaverne blev løst. Ungdomsgruppernes formål blev formuleret således: "At vække forståelse for samaritersagen blandt arbejderungdommen mellem 14 og 18 år." Til den opgave blev der arrangeret kurser for de unge, så de kunne lære grundelementerne i samariterarbejdet og

indtræde i de voksnes aktiviteter, når der blev brug for dem.

Desværre gik der i 1938 problemer i samarbejdet mellem en række lokalafdelinger og de ungdomsafdelinger, der havde til huse i samme by. Uenighed om nogle konkrete opgaver og om, hvilken status ungdomsafdelingen skulle have i forhold til ASF-afdelingen, fik hovedbestyrelsen til at nedlægge samtlige ungdomsafdelinger. Medlemmerne og deres aktiviteter blev overført til ASF-afdelingerne, hvor en særlig ungdomsgruppe så kunne arbejde videre.

Mange ungdomsledere forsøgte i de følgende år igen at få ungdomsarbejdet ind i nogle fornuftige baner. Aktiviteter, arrangementer, traveture, weekendlejre, stævner. Meget blev forsøgt og antallet af ungdomsmedlemmer steg kendeligt. Det samme gjorde afdelinger, som kunne notere et igangværende ungdomsarbejde. Ikke alle steder blev ungdomsarbejdet påskønnet, fordi målsætningen ikke var helt klar. Ungdommens aktiviteter blev somme steder opfattet som en konkurrent til de voksnes ASF-arbejde. De voksne mente derimod, at de unge skulle lære samariterarbejdet af de ældre, således at der var unge til at tage over, når de ældre trak sig tilbage.

Der var ofte i ASF-hovedbestyrelsen debat

Ungdomsholdet anno 2007 på kursus

om ungdomsafdelingens brug af penge. De unges kontingent indgik nemlig i seniorafdelingens kasse. De unge måtte pænt bede om penge til de aktiviteter, som de ønskede at gennemføre. Diskussionen gik på, om de unge selv måtte beholde penge, som de tjente på fester, bortlodning mv., og som de gerne ville anvende til agitation og udflugter for de unge ASF'ere. Af datidens referater fra forretningsudvalgsmøderne i ASF fremgår det, at ungdomsafdelingens største problem var at få lov til at udgive en lommebog – underforstået for bl.a. at kunne tjene penge til ungdomsarbejdet. Efterfølgende var der lange debatter om, hvorfor denne lommebog ikke gav det overskud, som var budgetteret!

Ny debat om ungdomsarbejdet

På kongresser, hovedbestyrelsesmøder og forretningsudvalgsmøder i forbundet blev der gang på gang drøftet, hvorfor ungdomsarbejdet ikke kunne slå an. Årsagerne til det blev meget ofte diskuteret, men det battede ikke rigtigt. I 1953 havde hovedbestyrelsen en grundig debat om ungdomsarbejdet. Efter 15 år med ungdomsarbejdet tæt tilknyttet forbundet og dets organisation, måtte det konstateres, at der stadig var noget galt med denne del af arbejdet. Tidligere havde ASF kun nogle få ungdomsgrupper, men disse var til gengæld yderst aktive. Nu var der – på papiret – mange afdelinger med ungdomsarbejde, men aktiviteterne var ganske få og sporadiske. Nogle afdelinger med mange ungdomsmedlemmer havde lav aktivitet, og så forsvandt medlemmerne stille og roligt. Andre steder boblede det af aktivitet, som det skulle.

Hovedbestyrelsens konklusion på problemerne med ungdomsarbejdet blev, at det var stabiliteten blandt ungdomslederne, som ofte førte til problemerne. Når en ung blev aktiv og derefter ungdomsleder, så stod og faldt arbejdet ofte med ham eller hende. Men så kom uddannelse, flytning, forlovelse, arbejde mv. på tværs. Hvis afdelingen så ikke havde fået en ny ungdomsleder klar, faldt ungdomsarbejdet

både i aktivitet og kvalitet. Hovedbestyrelsen opfordrede afdelingerne og ungdomslederne til at diskutere forholdet for at sikre, at ungdomsarbejdet ikke en dag måtte opgives.

I 1954 var ungdomsarbejdet en væsentlig del af ASFs samlede arbejde. Ikke mindre end 22 lokale afdelinger havde en aktiv ungdomsgruppe. Dertil kom, at flere ASF-afdelinger havde valgt, at ungdomsarbejdet blev udført som en del af afdelingens arbejde. Forbundets ungdomssekretariat registrerede i løbet af det år afholdelse af 121 øvelser med mere end 1.200 deltagere, over 100 arrangementer med film og foredrag, næsten 100 ture og et stort antal ungdomsfester. Derudover deltog mange af de ungdommelige medlemmer i vagter og samaritertjenester sammen med de voksne samaritter. Årets begivenhed var et landstævne i Silkeborg med over 300 deltagere, heraf en del fra Tyskland. I forlængelse heraf blev der dannet en dansk/tysk komité, som skulle lægge rammerne for et tættere samarbejde mellem ungdomssamaritter fra de to lande.

ASF-Dansk Folkehjælp oplevede gennem de næste 30 år en gradvis større medlemstilbagegang - også af unge medlemmer. Derved udfordredes organisationen på den kapacitet, der forventedes at være til rådighed, når aktiviteterne skulle gennemføres og opgaverne løses.

Ungdomsholdet af sted på weekend kursus 2007

Det var derfor naturligt for hovedbestyrelsen at se på, hvorfor det var sådan fat. Det har den i øvrigt gjort ved flere lejligheder uden på noget tidspunkt at finde den endelige løsning på problemet. Som nævnt har ungdommen tidligere og i lange perioder været repræsenteret centralt i organisationens ledelse. Der har også i perioder været en selvstændig bestyrelse – og kredse og afdelinger har haft deres egen ungdomsafdeling – populært kaldet UG, hvilket ikke skal forveksles med en bedømmelse af de unges indsats. Meget er prøvet – men ungdommen kom alligevel ikke i de store tal, som organisationen havde brug for.

I midten af 1990'erne traf ASF-Dansk Folkehjælp beslutning om, at ungdomsgrupperne skulle nedlægges, fordi der ikke var et rimeligt grundlag for at opretholde denne organisatoriske opdeling. De unge aktive skulle optages som voksne medlemmer. Men det betød så også, at der ikke mere var et sted, hvor de unge mellem 14 og 26 år havde mulighed for at igangsætte selvstændige aktiviteter og være sammen med andre unge.

Efter en 10 års periode blev det til en ”ommer”. ASF-Dansk Folkehjælps ledelse besluttede i 2005, at der skulle skabes en platform for unge – denne gang kaldet ”Ungdomsholdet”, hvor de unge kunne mødes og lave aktiviteter

sammen, først og fremmest på forebyggelses- og førstehjælpsområdet. På den baggrund forventes det, at der igen vil komme mange unge til arbejdet i organisationen. De skal naturligvis afløse de, der har været med i mange år og stadig tegner ASF-Dansk Folkehjælp.

5 SAMARITTERNE BLEV SET OVERALT

Det var ikke let at være arbejdersamariter fra begyndelsen. Mange mennesker forbandt samariterarbejdet med et eller andet inden for militæret. Sådan en slags hjælpsoldat. Nogle mente endda, at det var en slags arbejdsmilits. Men efterhånden som arbejdersamariterne blev synlige i hverdagen og bedre organiseret, begyndte folk at forstå det uegennyttige arbejde, som en samarit udførte. De kunne ses på sportspladser, på stranden og efterhånden også på arbejdspladserne. Som tiden gik, blev arbejdsopgaverne for arbejdersamariterne udvidet til nye områder, men først og fremmest til den meget afgørende opgave at forebygge ulykker.

Måske var det også overraskende for mange arbejdere, at der var nogen, som syntes, det var vigtigt at hjælpe ved og forhindre ulykker. Der var så meget andet at tænke på i årene efter

Samariterøvelse i Skanderborg afdeling

århundredeskiftet. Arbejdskampene i slutningen af 1890'erne havde givet mange arbejdere vanskeligheder med at få dagens gøremål til at hænge sammen. Familien og arbejdspladsen skulle passes, og det kostede mange kræfter.

Ikke desto mindre var det en række fremsynede medlemmer af fagbevægelsen, sportsforeninger og de socialdemokratiske partiforeninger, der deltog i møder, som satte gang i det hele. Der var forståelse for, at netop arbejdspladsernes folk havde de bedste muligheder for at træde til med en ofte livreddende førstehjælp, når uheldet var ude på arbejdspladserne og derfra brede interessen ud til andre opgaver.

Strandvagter – en vigtig pionérindsats

Hvert år – og vi taler om 1910 og årene derefter – når vinteren gik på hæld og foråret nærmede sig, kribledede det i mange af de aktive ASF-samariter. Så begyndte nemlig forberedelserne til sommerens store opgave med strandvagt ved mange danske strande. Når folk boltrede sig i sandet og sprang i de blå bølger ved de danske kyster, så var der brug for strandvagterne. Det var ikke alle strande, der havde en sådan strandvagt, men ASF opfordrede stedse til, at hvor der endnu ikke var en strandvagt, burde der etableres en sådan snarest.

Baggrunden for denne opfordring var den uhyggelige, at der i Danmark hvert år druknede omkring 45-50 mennesker – hovedsageligt ved badning. Sommeren igennem var det fast læsning i aviserne, at 3-4 mennesker var druknet. Ikke mindst de dage, hvor sommeren viste

sig fra sin bedste side med høj sol og god varme. Det var som om ligegyldigheden overfor det farlige element, som vandet ved kysterne udgjorde, og den kådhed, der fulgte med, fjernede folks forsigtighed og ydmyghed overfor de stærke elementer ved kysterne.

Det var som oftest kommunerne, der skulle tilbydes strandvagter. De fleste steder var interessen stor i kommunerne, så tilladelsen blev givet uden videre. Det skete ofte med tilbud om at stille et skur eller et lokale til rådighed. Men andre steder ville man ikke gøre noget ved det. Folk kunne jo bare passe bedre på! Mange steder stillede ASF et telt op, så folk på stranden kunne se, at her var strandvagten fra ASF. Det gav også mange ”kunder i butikken”. Folk vidste, at hvis de skar sig, slog sig, blev solskoldede eller fik hedeslag mv., så kunne arbejdersamariterne også hjælpe – og det gjorde de så.

Mangen en samarit kan fortælle både rørende og dramatiske historier om strandvagtens arbejde. *Rørende* når et barn var blevet solskoldet, fordi forældrene havde for travlt med selv at hygge sig ved stranden og glemte at tage sig i agt for barnets sårbare hud. Så tog arbejdersamariteren fat, fik ventileret barnets hud, smurt den ind med lindrecreme og trøstede det grædende og lidende barn. *Dramatisk* når en drukneulykke var under opsejling og en

*Samaritervagt i Blohus,
Nørresundby afdeling*

af arbejdssamariterne sprang i bølgerne for at redde et barn eller en voksen fra dybet derude. Samaritterne opdagede, at det ikke var ufarligt og havde en lang line bundet om kammeraten, der forsøgte at komme den ulykkesramte til undsætning. Ofte lykkedes det at få tag i ofret og med linen som hjælpemiddel få trukket både arbejdssamariten og den uheldige bade-gæst ind på land.

På Amagerstranden i København havde ASF i 1933 sin strandvagt åben hver dag fra kl. 10-21. Hver time var der vagter til stede, så det var mange samaritter, der skulle anvendes. Strandvagten behandlede det år næsten 1.200 personer, hvoraf de 48 blev kørt på hospitalet og 130 blev henvist til deres egen læge. Når tallet blev så stort skyldes det, at stranden var fyldt med urenheder og gammelt affald, som gav mange læsioner på fødder og hænder. Det tog ASF senere op til drøftelse med Københavns Kommune. Allerede året efter var stranden langt bedre og uheldene færre.

ASF førte i de næste mange år en kampagne for, at sikkerheden på landets mange strande skulle blive bedre. Bedre vilkår for strandvagterne med små huse, bedre materialer til afhjælpning af skader og ulykker, bedre forhold for samaritterne, der skulle opholde sig mange timer på strandvagten, var blandt de priori-

terede ønsker. Men efterhånden opstod også behovet for, at der blev uddannet egentlige livreddere, som sammen med samaritterne kunne have fast ophold ved strandvagten. Endelig slog ASF et slag for, at der blev opstillet advarselstavler på de strande, hvor risikoen for ulykker var til stede, fordi strømmen i vandet kunne overraske de badende.

Efter en grufuld drukneulykke ved Sjællands Odde i 1939, hvor fem unge mennesker druknede under badning, henvendte ASF sig til Indenrigsministeriet om at få gjort noget mere ved sikkerheden på vore badesteder, kyster, fjorde og åer. Det bekom åbenbart Ministeren godt, for allerede dagen efter orienterede han pressen om, at der ville blive nedsat en kommission, som skulle komme med forslag til bedre sikring af badelivet. Et af kommissionens medlemmer blev udpeget af ASF. To år efter var kommissionens betænkning klar med mange gode forslag, som Ministeren stort set fik gennemført.

Danmarks badestrande blev nu efter farlighed opdelt i 9 grupper. På de farligste strande blev det en realitet, at der i badesæsonen skulle placeres en uddannet livredder og en samarit. De skulle begge have til huse i et vagtskur med telefon og de nødvendige redningsmaterialer. Det var en gammel drøm for ASF, der nu med Ministeriets accept gik i opfyldelse.

Med tiden er de fleste af vore badestrande blev ganske sikre med livreddere mange steder, advarselsskilte, tilkaldestationer og samaritter. Antallet af drukneulykker faldt betydeligt i de næste mange år. Det er ikke ASF's fortjeneste alt sammen, men ASF kan godt tage en væsentlig del af æren for, at forholdene på badestrandene i dag er blevet forbedrede og mere sikre.

Strandrensninger hørte med

Overalt i Danmark var der en tendens til, at kun på de bedre og meget besøgte badestrande blev der hvert år rensed for affald og andre "urenheder", som det hed i arbejdssamariternes sprogbrug. Op gennem 1930'erne steg antallet af ulykker på vore badesteder. Det skyldtes, at der i løbet af vinteren var smidt glasskår fra ituslåede flasker eller åbnede konserverdåser, der bare var henslængt sammen med andet farligt affald på vore strande. Det kunne ikke mindst ASF-strandvagterne registrere, når badegæsterne i stort tal kom ind i vagtlokalet for at blive behandlet. Det fik mange lokale ASF-afdelinger til at tage den opgave på sig at organisere en årlig indsamlingsdag – nogle steder endda flere dage – hvor et stort antal frivillige påtog sig at gøre stranden ren for affald.

En avis fra Kolding fortalte i 1942, at ASF havde finkæmmet Rebæk Strand for farligt af-

fald. Resultatet var blevet seks kilo glasskår og fem kilo konserverdåser – til trods for, at stranden også året før var blevet finkæmmet. På en søbadeanstalt, hvor man dog skulle forvente, at der var holdt nogen justits og opsyn, kunne ASF fortælle, at der havde været tale om 300 behandlinger som skyldtes glasskår.

I slutningen af 1950'erne begyndte ASF at rense strandene på en systematisk måde. Det viste sig at være ganske effektivt og betød, at strandene blev endnu mindre risikable for sommergæsterne end tilfældet havde været hidtil. I 1963 havde ASF-Dansk Folkehjælp stadig strandrensningsopgaver på 32 danske badestrande og opsamlede mere end 1.200 farlige genstande plus alt det mindre farlige. En række indberetninger fra lokale ASF-afdelinger fik forbundet til at stille krav til kommunerne om, at der blev et bedre tilsyn med strandrensningen. Det var ikke noget, der stod først på mange kommuners dagsorden, men efterhånden skete der da noget. I dag kan Danmark ikke sige sig fri for strandvinene, men kommunerne har dog en hel anden tilgang til den opgave at holde badestrandene rene og ufarlige.

I 1953 fremsatte ASF's præsident, professor *Poul Bonnevie*, den tanke, at arbejdssamaritterne skulle følge den tilskadekomne, når han blev indlagt på hospitalet, når han skulle gen-

optage sit arbejde og i øvrigt bidrage til, at han fik tilbud om et rekreationsophold. Unægtelig en banebrydende tankegang, som dog heller ikke nåede længere end til forslaget.

Men også i de mange små hjem landet over hørte ulykker til dagen uorden. Det skete ofte på grund af ubetænksomhed fra f. eks. husmo-

derens benyttelse af defekte køkkenredskaber, uegnede genstande, som blev benyttet som stiger under rengøring, børns farlige leg med sakse, nåle, el-ledninger osv. Det fik da også ASF til at foreslå myndighederne, at der blev igangsat et egentligt oplysningsarbejde om faren for ulykker i hjemmene.

Samaritter på vagt ved fodboldkamp

Mange store idrætsstævner har haft glæde af et tæt samarbejde med ASF. Det gælder for fodboldkampe, cykelløb, skøjtebaner, atletikstævner, Fagenes Fest, og masser af andre store og små arrangementer. Her stod arbejdersamaritterne ikke alene tidligt op om morgenen for at være klar, når det hele startede, men de stod der med al deres redningshabengut fra plaster til indbindingsmaterialer. De havde også forberedt sig på det værste. De vidste, hvor de skulle ringe hen for at få en ambulance frem og var klar til at hjælpe den skadede hjem til sig selv. Også ved faglige kongresser og årsmøder i en række organisationer, bl.a. Vanførefondens kongres, var der samaritervagter fra ASF til stede.

Frivillige samaritter i mange timer

Omkring 1960 kunne ASF-Dansk Folkehjælp registrere, at der årligt var bud efter samaritter fra organisationen på ca. 7.000 vagtsteder. Samaritterne behandlede ca. 261.000 tilskadekomne om året og af disse blev ca. 6.000 henvist til læge eller hospitalsbehandling. I en kongresberetning muntrede Forbundsformanden sig med lidt leg med tallene. Han fortalte, at de mange frivillige og vederlagsfrie samaritervagter betød 252.444 timer svarende til 10.518 dage. Han omregnede disse tal til, at det ville

Strandudstilling, Middelfart afdeling

svare til, at en enkelt person arbejdede 24 timer i døgnet i 29 år. Sådan kan man jo også hædre de mange, der ofrer tid og kræfter på samaritergerningen og førstehjælpen.

Der er ikke gennem årene lavet en egentlig statistik over, hvor mange arbejdersamaritter, der har ydet en frivillig tjeneste i hvor mange dage og timer. Men med et slag på tasken kan vi altså regne med, at det årligt løber op i omkring 250.000 frivillige samaritertimer, som medlemmer af ASF-Dansk Folkehjælp udøver i Danmark.

En årligt tilbagevendende samaritervagt har

for en lokalafdeling været – og er stadig – den såkaldte Hærvejsmarch i Jylland. Deltagerne i marchen gik mellem 40 og 90 km på de to dage, så man kan nok forestille sig, at der var brug for en hjælpende hånd til de ømme fødder undervejs. Den lokale ASF-afdeling mødte som regel op med omkring 35 samaritter på dagen, havde hele sit udstyr med og et par telte undervejs fungerede som reparationsværksteder.

Man kan ikke lade være med at sende tanker til nutidens sportsbegivenheder som de store fodboldkampe eller Tour de France, hvor hele kolonner af hjælpefolk står klar til at reparere den tilskadekomne fodboldspiller, der ligger på græsset og ømmer sig eller den cykelrytter, der styrter i asfalten, når den store spurt sætter ind. Her ville arbejdersamariten nok ikke slå til, men det er da tankevækkende, når man betænker, at den frivillige arbejdersamarit i princippet havde samme funktion som de store stabe af professionelle hjælpere, der nu om stunder – for gode ord og betaling – er i funktion.

Hvis man tror, at det er umoderne med samaritervagter, så tro om igen. En af mange opgaver for lokalafdelingerne under ASF-Dansk Folkehjælp er fortsat at stille samaritervagter til rådighed – ofte til arrangementer, som nu-

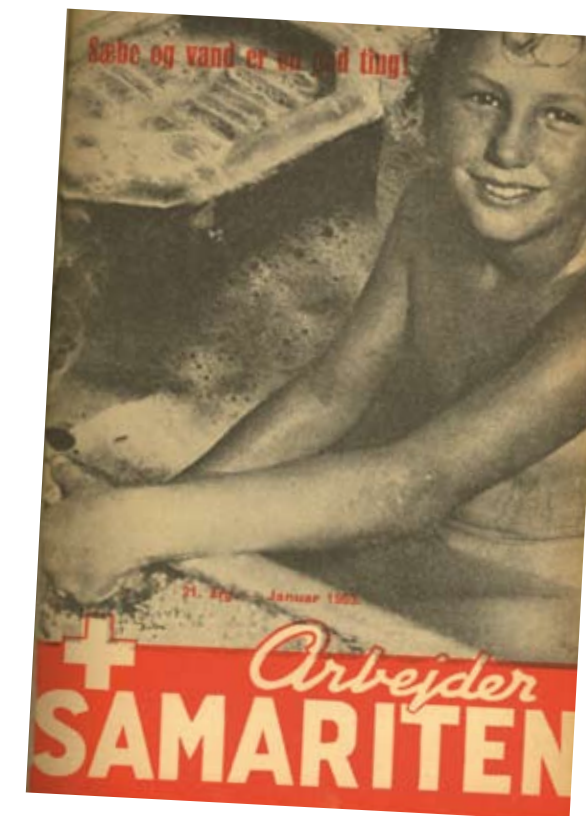
tidens ungdom deltager i. Nævnes skal f.eks. Beach Party på stranden i Grenå for nogle år siden, hvor ikke mindre end 23 bands leverede underholdningen en hel lang dag. Flere år i træk leverede ASF-Dansk Folkehjælp samaritervagter, der tog sig af behandlinger og udleverede ørepropper!

Arbejdersamariternes mangler og fortrin

Med denne overskrift tog kredslæge Becker i Fredericia i foråret 1940 imod en opfordring fra ASF til i medlemsbladet at give sin mening til kende om arbejdersamariterne og deres arbejde. Han startede fint med at fortælle, at "Samaritervirket er en nobel gerning. Den vækker den højeste ansvarsfølelse hos udøveren og den kræver rutine, åndsnærverelse, ordenssans og sidst, men ikke mindst, en udpræget renlighedssans. Arbejdersamariteren af i dag bør være en adelsmand i overalls, i besiddelse af alle de gode egenskaber, som man tillagde og fordrede af svundne tiders ridderskab. Han må såvel indenfor som udenfor arbejdspladsen stedse udvise en høflig og nobel optræden, og han bør, så vidt det nu er muligt, aldrig glemme sin personlige hygiejne. Thi der er intet så ækelt som at blive behandlet af en uvasket, ildelugtende og tilrøget måske skråtobaksavlende samarit."

Arbejder Samariten november 1940, hvor kredslæge Becker har indlæg om samaritter

Forside Arbejder Samariten – fokus på personlig hygiejne

Efter mange andre malende beskrivelser bliver der også kræfter til denne opsang: ”Og så et lille hip til de såkaldte emblem-samaritere, disse samaritter af navn, men ikke af gavn, der kun møder op ved generalforsamlinger, festlige sammenkomster etc. og som mere stræber efter at blive bestyrelsesmedlem end en god samarit. Jeg kender personligt nogle eksemplarer af racen. De er ikke morsomme, disse selvglade, diskuterende, kritiserende og revolutionerende nuller. Jeg kunne tæve dem og gør det her med fyldepenen!”

Dansk Førstehjælpsråd

I konsekvens af udviklingen i det traditionelle samariterarbejde og den større forståelse og interesse for førstehjælpsbegrebet blev der i december 1999 etableret et egentligt førstehjælpsråd i Danmark – til afløsning af det hidtidige ”Beredskabsstyrelsens Førstehjælpsudvalg”. En række organisationer, der gennem årene havde arbejdet med samaritergerningen og førstehjælp – både i uddannelsesøjemed, men også med praktisk førstehjælp til befolkningen ved forskellige lejligheder – dannede nu Dansk Førstehjælpsråd. ASF-Dansk Folkehjælp meldte sig til Rådet straks fra starten sammen med Beredskabs-Forbundet, Beredskabsstyrelsen, Dansk Røde Kors, Falck samt Foreningen

af Brandchefer. Senere er Forsvarets Sundhedstjeneste kommet til som medlem.

Dansk Førstehjælpsråds formålsbestemte opgave var først og fremmest at virke som samarbejdsorgan med hensyn til uddannelse i førstehjælp. Derved fremmes og øges kendskabet til og færdighederne i førstehjælp. Rådet fik også en stor opgave i at planlægge og koordinere den mere kompetencegivende uddannelse i førstehjælp, således at alle, der indgår i beredskabet med førstehjælp, kan få en ensartet uddannelse.

Siden Rådet blev stiftet, har der været arbejdet med at tilrettelægge en ensartet undervisning i førstehjælp baseret på de nyeste lægefaglige anvisninger. Desuden har Rådet påtaget sig at udarbejde og anbefale standarder for, hvordan instruktørerne til førstehjælpsundervisningen skal uddannes – og i det hele taget godkende rammerne for, hvad førstehjælpsundervisning skal omfatte, og hvor længe en uddannelse skal kunne gælde. Blandt sine andre opgaver godkendte Rådet de beviser, der blev udstedt til førstehjælpere, så der også her er opnået fælles standard i omfang og kvalitet.

Førstehjælp og kørekort

I begyndelsen af 1960'erne fremsatte ASF-Dansk Folkehjælp krav om, at chauffører, der

kørte rutebiler med passagerer, skulle have et bevis tilknyttet, der viste, at vedkommende havde deltaget i et kursus i elementær førstehjælp indenfor en rimelig periode. Ifølge de gældende bestemmelser var et bevis for deltagelse gyldigt op til 15 år uden, at det var blevet prøvet af, om vedkommende kunne bruge sin viden til noget. Yderligere var det endda sådan,

at turistbusserne end ikke behøvede at medbringe forbindsstoffer til brug for elementær førstehjælp. I årevis har ASF-Dansk Folkehjælp derudover kæmpet for at få indført obligatorisk førstehjælp ved køreprøver.

I årene efter har ASF-Dansk Folkehjælp fremsat kravet om, at nye bilister skal gennemføre et førstehjælpskursus, når de skal have kø-

Pressemøde om pilotprojekt for færdselsrelaterede førstehjælpsuddannelser afholdes

rekort. I 1993 var der politisk interesse for idéen. ASF-Dansk Folkehjælp gik derfor sammen med fire andre organisationer, Beredskabsforbundet, Dansk Røde Kors, Falck og FDM, om at tilstille den daværende trafikminister, socialdemokraten *Helge Mortensen*, et konkret forslag om at indføre et målrettet kursus i førstehjælp ved kommende køreprøver. Forslaget blev bakket op af Ulykkes Analyse Gruppen, der på basis af oplysninger om, at der hvert år var mellem 600 og 700 mennesker, som mistede livet i trafikken, mente at tiden var inde til at gennemføre kravet.

Dette krav er siden blevet opfyldt. Fra 1. oktober 2006 har det været obligatorisk, at alle, der erhverver sig et kørekort også skal have gennemført ét 7-timer langt færdselsrelateret førstehjælpskursus. Dette kursus omfatter både den livreddende førstehjælp, herunder hjertelunge-redning, og den almindelige førstehjælp med udgangspunkt i skader, der kan opstå ved færdselsuheld. Kurserne er udviklet af Dansk Førstehjælpsråd.

At behovet for denne ændring af kørekort-systemet var nødvendigt, viste tallene desværre alt for tydeligt. I 2003 kom mere end 50.000 mennesker til skade i trafikken. 5.000 af dem blev alvorligt kvæstet, og omkring 500 mistede livet.

For at afprøve, hvordan kravet kunne realiseres, gennemførte ASF-Dansk Folkehjælp et pilotprojekt på Fyn i samarbejde med Dansk Kørelærer-Union. Dette projekt gav mange gode erfaringer og nye idéer, som derefter kom med i lovforslaget til Folketinget. Det gode resultat har betydet, at ASF-Dansk Folkehjælp og Dansk Kørelærer-Union har fortsat samarbejdet med uddannelsen af undervisere og om kursustilrettelægningsen af selve kursusvirksomheden. Da man startede kurserne i 2006 forventedes det, at mellem 50.000 og 60.000 køreskoleelever hvert år skal have et godkendt førstehjælpsbevis ved siden af deres kørekort. Undervisningen skal varetages af instruktører, der er godkendt af Dansk Førstehjælpsråd. ASF-Dansk Folkehjælp forberedte sig grundigt til denne nye opgave og har for længst udarbejdet rammerne for den instruktøruddannelse, som organisationen tilbyder alle interesserede.

Trafikken er farlig – det ved alle. Derfor er det for ASF-Dansk Folkehjælp ikke alene glædeligt, at et længe næret ønske om førstehjælp i forbindelse med kørekort er blevet en realitet, men det er også en udfordring til de lokale afdelinger om at bidrage med den viden og kunnen, som er nødvendig for, at der skal komme gode resultater ud af lovændringen.

Førstehjælp – et for lidt kendt emne

I forbindelse med den landsomfattende kampagne, som ASF-Dansk Folkehjælp afholdt i 2005, blev der udviklet et nyt miniførstehjælpskursus specielt målrettet til de helt små borgere – børnene. Kurset blev tilpasset børnenes alder. Undervisningen foregik i en blanding af leg, samtale og øvelser. Blandt de ting, som børnene skulle lære om, var behandling af næseblod, buler i hovedet, hudafskrabbinger og forbrændinger. Hvordan man forebygger ulykker var også et tema, som skulle læres.

Det var ikke tilfældigt, at netop børn i børnehaver, på fritidshjem, SFO og på skoler nu blev inddraget i førstehjælpsarbejdet. I landets børneinstitutioner sker der hver dag rigtig mange ulykker – så mange, at der i gennemsnit sendes 90 børn på skadestuen hver dag! Statistikken viser i øvrigt, at dette tal er stigende. Det er derfor vigtigt, at personalet kan yde førstehjælp, men også vigtigt, at børnene ved, hvad der foregår, når der f.eks. sker et uheld eller en regulær ulykke.

Et samarbejde mellem ASF-Dansk Folkehjælp, Røde Kors og Lærerorganisationerne har tidligere ført til, at Undervisningsministeriet accepterede, at førstehjælp kunne være et valgfrit fag i folkeskolerne. Der blev mellem de

nævnte organisationer nedsat et udvalg ”Skolernes Førstehjælps Mærke”, som udarbejdede en undervisningsplan for elever på 7-8. klasseniveau.

Førstehjælp er stadig et aktuelt – og for lidt kendt emne i Danmark. Kun mellem 10 og 15 procent af den danske befolkning har en førstehjælpsuddannelse og derfor er vidende om, hvordan man griber ind, når man bliver vidne til en ulykke eller pludselig opstået sygdom. I Danmark får f.eks. 3.500 mennesker hver år et hjertestop uden for hospitalet. Kun i hvert femte tilfælde modtager personen livreddende førstehjælp fra vidner til hjertestoppet.

ARBEJDERBESKYTTELSE OG SIKKERHED PÅ ARBEJDSPLADSERNE

Arbejdersamariterne har alle dage haft fokus på de problemer, som ulykker på arbejdspladserne var udtryk for. Ved århundredskiftet 1899-1900 var det helt almindeligt med daglige ulykker på mange arbejdspladser. De skete, selv om der blev gjort foranstaltninger til at forhindre ulykker. Konklusionen på det var vel, at der ikke blev gjort nok for at forhindre ulykker. Enhver arbejdsulykke var – og er stadig – én for mange. Når en arbejdsulykke sker, er det i alle tilfælde arbejderens og familiens liv, velfærd og fremtid, der står på spil. Alvorlige ulykker med døden til følge har så uoverskuelige konsekvenser til følge, at det ikke kan fattes.

Men også kollegerne rammes af en ulykke. De fleste oplever det som noget, der en dag også kan ramme dem. De ved, at ulykken måske betyder langtidsvirkende økonomiske afsavn

for den uheldige – og kan ikke lade være med at tænke på, hvad der kunne være gjort for at undgå ulykken. Det samme gælder naturligvis for arbejdsgiveren. Nu om stunder måske mere end tidligere. Nutidens arbejdsgivere har et stort ansvar at varetage for sikkerheden på arbejdspladsen og mange regler, som det offentlige har pålagt arbejdsgiverne at efterleve. Heldigvis er antallet af ulykker da også blevet mindre end for hundrede år siden – og konsekvenserne mere synlige og hjælpen, når det sker, mere klar. Alligevel er der lang vej endnu, men set med historiens øjne, så er udviklingen dog gået den rigtige vej. ASF har stedse haft sikkerheden på arbejdspladserne for øje – og har skubbet til den positive udvikling.

Den første lov om arbejderbeskyttelse
Danmark fik sin første lov om arbejderbeskyt-

Samaritter over førstehjælp ved arbejdsulykker

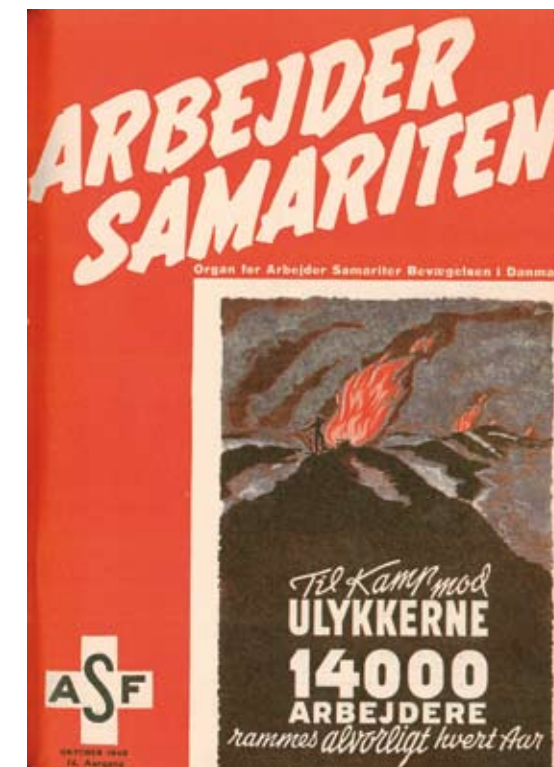

telse i 1873 under indtryk af forholdene ved arbejderrevolutionen i Paris i 1871. Overalt i Europa – og altså også i Danmark – blev der stillet krav om, at forholdene på arbejdspladserne skulle gøres mere sikre, så man kunne undgå de mange meningsløse ulykker, der skete hver dag. Det gjaldt både i industrien og ude på håndværkerarbejdspladserne, på byggepladserne og såmænd også på kontorerne. Den teknologiske udvikling på arbejdspladserne skete så hurtigt i den periode, at denne lovgivning måtte justeres med nye love allerede i 1889, 1901 og 1913.

Fra 1913 skulle man helt frem til 1947, før der igen blev talt seriøst om ændringer af den hidtidige arbejdslov. Ved folketingsårets begyndelse meddelte statsminister *Hans Hedtoft*, at arbejdsloven (arbejderbeskyttelsesloven) af 1913 i den kommende tid ville blive taget op til revision. To verdenskrige og den store arbejdsløshed i mellemkrigsårene havde gjort, at der ikke havde været politiske kræfter, som pressede nok på for ændringer. Godt nok var der sidst i 1920'erne en kommission, nedsat af en Venstre-regering, der skulle se på ændringer i arbejderbeskyttelsen. Men det skete der bogstaveligt talt ikke noget ved!

Senere kom socialminister *K. K. Steincke* med et godt lovforslag midt i 1930'erne, men det blev sat i stampe på grund af den alminde-

lige krigstilstand. Men den lange ventetid betød også, at der nu skulle ændres utrolig meget på de eksisterende love om arbejderbeskyttelse, fordi både virksomhedernes teknik og økonomi, men ikke mindst arbejderens opfattelse af,

Forsiden af Arbejder Samariten 1948, til kamp mod arbejdsulykker

hvad der burde gøres, havde ændret sig markant. Der blev stillet mere kontante krav om bedre arbejds-kvalitet, flere sikkerhedsforanstaltninger, større tryghed med velbeskyttede maskiner – men også bedre velfærdsforanstaltninger som spisesstuer, baderum og garderobeforhold mv. indgik i arbejderne krav.

I 1934 stillede Arbejdernes Samariter Forbund krav om, at der på hver eneste arbejdsplads landet over skulle være mindst én uddannet arbejdersamarit, som kunne foretage førstehjælp, hvis der skete en ulykke eller nogen kom til skade. Organisationens krav lød sådan:

Skadestue på større virksomhed anno 1940'erne

1. På alle arbejdspladser, hvor der jævnfør den nuværende lov, skal forefindes en autoriseret forbandskasse, bør der i fremtiden være beskæftiget mindst én arbejder, som er uddannet samarit. Uddannelsen bekostes af arbejdsgiveren.
2. På alle større virksomheder pålægges det arbejdsgiveren at oprette og vedligeholde en formålstjenlig skadestue, hvor evt. tilskadekomne arbejdere eller funktionærer kan få en forsvarlig og hygiejnisk førstehjælp. Skadestuen betjenes af virksomhedens samarit.
3. Den tjenstgørende samarit, evt. i forbindelse med andre specielt udpegede arbejdere, overvåger til daglig, at de lovbealede beskyttelsesforanstaltninger respekteres såvel af arbejdere som af arbejdsgiveren.
4. Endvidere udtrykker vi ønsket, at bestemte arbejdspladser i modsætning til tidligere, kommer ind under Fabrikstilsynet.

Fælles opfattelse af samaritarbejdet i Ålborg

På ”Svovlsyre- og Superfosfabrikken” i Ålborg medførte et godt samarbejde mellem ledelsen og tillidsrepræsentanterne stor forståelse for,

hvor vigtigt det var, at arbejderbeskyttelsen blev gennemført i så vid udstrækning som muligt. Tillidsmanden, *Aksel Lund*, gav udtryk for, at efter hans opfattelse fandtes der i 1940 ingen steder, hvor arbejdsforholdene var så gode og betryggende som på denne fabrik. ”Der er uddannet mange og dygtige samaritter, som altid er parate til at hjælpe, hvis nogen kommer til skade. Glædeligvis har fabrikkens ledelse også forstået at værdsætte samaritterne ved et give dem en prægtig skadestue med alle tænkelige hjælpemidler. Den er supermoderne, meget hygiejnisk og praktisk indrettet.”

Skadestue på kamgarmsfabrikken i Sønderborg

En af de virksomheder, som ASF kunne bruge som et godt forbillede for andre, var Det Nordiske Kamgarmspinderi i Sønderborg. I samarbejde med Tekstilarbejderforbundet i området blev der uddannet et antal samaritter. De var klar til at hjælpe med de ulykker, der skete på selve arbejdspladsen, men også var rede til at hjælpe til, hvis der skete begivenheder udenfor fabrikken, hvis det var nødvendigt. På virksomheden blev der oprettet en skadestue med alt det tilhørende materiel for hurtig førstehjælp og hvad læger og sygeplejersker i øvrigt kunne få brug for. Der blev placeret sa-

nitetskasser og bærer forskellige steder på virksomhedens område.

Skibsværftet i Helsingør gik foran

På Helsingør Skibsværft startede Arbejdernes Samariterklub allerede i 1927. Arbejdspladsen var byens største. Alle i byen havde på en eller anden måde tilknytning til værftet. Familiens søn, hans far og måske hans morfar arbejdede der. Derudover var det sandsynligt, at hans fætter og hans onkel, deres brødre og fædre, måske endda deres kommende svigerfar, arbejdede samme sted. Kort sagt var værftet byens samlingssted. Men et farligt sted. Ulykker hørte til dagens orden, og hver gang berørte det nogen, man kendte.

En af initiativtagerne på værftet, *Carl Holm*,

Skadestue på Helsingør Skibsværft

fortalte på et tidspunkt, at han det første år, hvor de havde etableret en samariterklub, foretog 750 forbindelser på tilskadekomne. Da arbejdersamariternes klub var en realitet, fik den straks tilslutning fra mange af værftets arbejdere – og for resten også af værftets ledelse. Der blev hurtigt sat øvelser i gang på alle værftets mange forskellige områder, hvor der var risiko for ulykker. Inden længe var andre af byens store arbejdspladser, Wiibroes bryggeri, Gummifabrikken og Havnen, også skueplads for øvelser. Et par gange om året blev meget realistiske øvelser holdt i samarbejde mellem de store arbejdspladser. Da Carl Holm havde været arbejdersamarit på Helsingør Skibsværft i 25 år, kunne han fortælle, at han gennem de mange år havde behandlet mere end 10.000 skader på kolleger, der var kommet til skade.

Sikkerhed Og Sundhed på B & W i København

En af de største jernindustrielle virksomheder i Danmark, B & W i København, havde naturligvis hvert år mange arbejdsulykker. Så mange, at det var ganske naturligt med en slags hjælpe-tjeneste, som både arbejdere og arbejdsgiveren anså for uundværlig. Derfor blev der opbygget en organisation, som skulle tage sig af den nødvendige førstehjælp og yde assistance, når

Øvelse afholdes på B&W i København

ulykkerne skete. Alle, der blev involveret i hjælpetjenesten, som i øvrigt i daglig tale blev kaldt SOS (Sikkerhed Og Sundhed), skulle gennemgå dels de elementære samariterkurser, men også flere specialkurser. Disse kurser tog højde for, at B & W var en arbejdsplads med utrolig mange forskellige områder, hvor der hver for sig kunne ske alvorlige ulykker. Efter endt kursus modtog de uddannede samaritter et emblem, der viste, at de nu var førstehjælpskyndige. Emblemet skulle bæres synligt, når de var på arbejdspladsen, så alle vidste, hvem man kunne henvende sig til, hvis det gik galt.

SOS-organisationen havde tilknyttet en læge og senere et par sygeplejersker og omfattede både arbejdere og funktionærer, herunder arbejdslederne. I forlængelse af SOS-organisationen blev der oprettet en speciel sikkerhedsafdeling, som også skulle tage sig af det forebyggende sikkerhedsarbejde på hele B & Ws område. Det førte til en markant nedgang i antallet af arbejdsulykker. Således fra 22,8 pct. i 1940 til 12,4 pct. i 1945 – målt i antal ulykker pr. 100 ansatte arbejdere. Sikkerhedsafdelingen udførte et stort oplysningsarbejde på arbejdspladserne med ophængning af plakater, foredrag, brochurer og med mundrette slogans om vigtigheden og nytten af sikkerhed på arbejdspladsen.

Større forståelse på vej – men....

I 1947 tog ASF initiativ til at nedsætte en Komité for Sikkerhedstjeneste. Den omfattede repræsentanter for både fagforeningerne og arbejdsgiverne. Komitéen skulle analysere og stille forslag om, hvordan sikkerheden på arbejdspladserne kunne forbedres med baggrund i udviklingen af samfundskonjunkturerne og virksomhedernes vilkår efter krigsårene. Der var nemlig sket en forøgelse af antal arbejdsulykker efter krigen på næsten 15 pct. Komitéen skulle derfor både indsamle oplysninger om virksomhedernes ulykker i antal og årsag samt tilrettelægge en oplysningskampagne, der henvendte sig til både arbejdere og arbejdsgivere med henblik på at nedbringe antallet af ulykker på arbejdspladserne. Komitéen blev af ASF selv opfattet som et nyt led i det sociale arbejde, som arbejdersamariterne mere og mere involverede sig i.

På ASF-Dansk Folkehjælps kongres i 1950 sagde en fabriksinspektør i Arbejds- og Fabriks-tilsynet, at ”Indenfor Fabrikstilsynet har vi altid fulgt det arbejde, der udføres af arbejdersamariterne på arbejdspladserne, hvor der findes faste samaritter. Vi vurderer højt den indsats, der ydes fra disse samaritter, når ulykker indtræffer og der skal bringes førstehjælp, men også med det ulykkesforebyggende arbejde”.

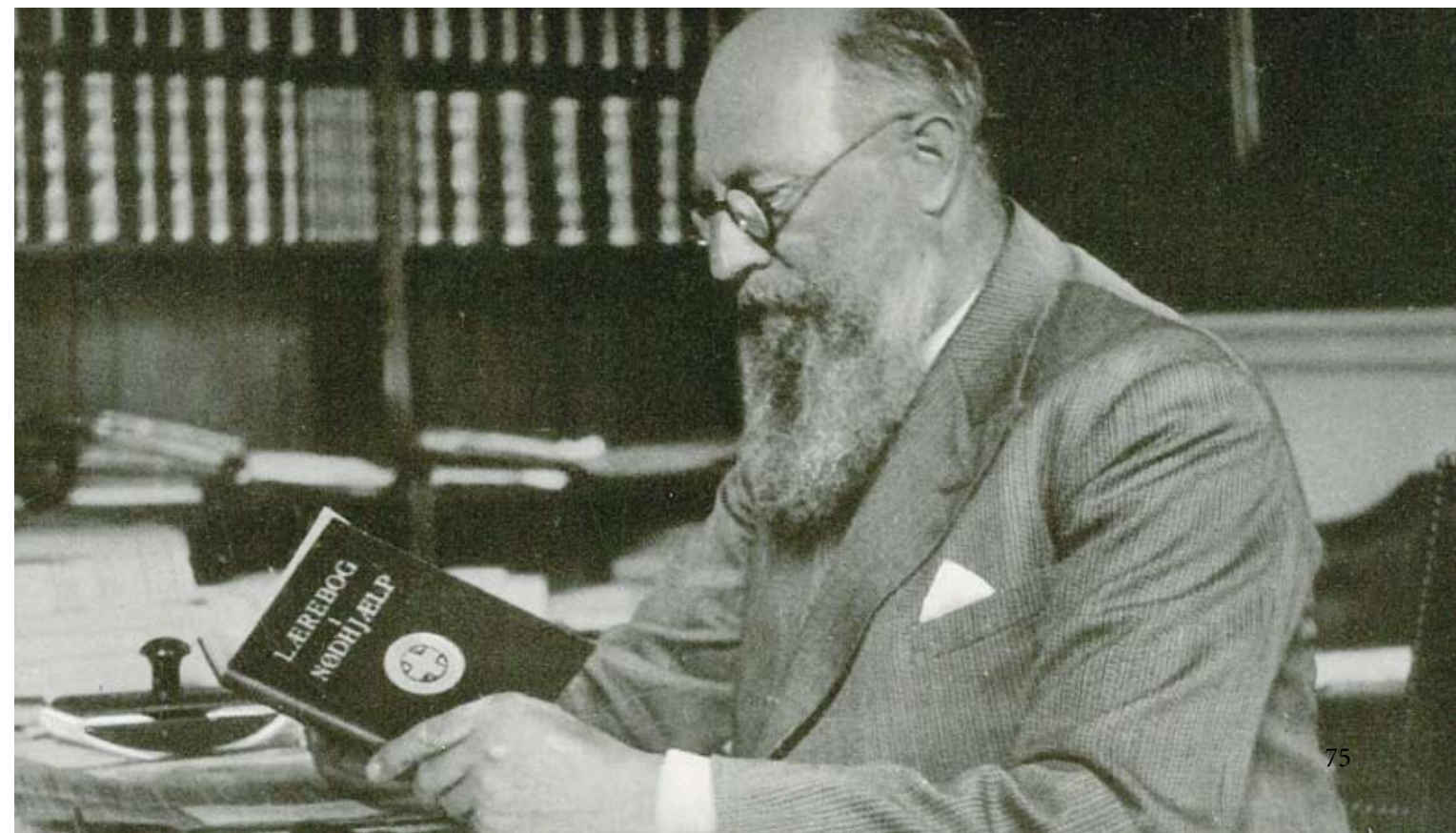
Baggrunden for hans udtalelse var, at det

var blevet almindeligt anerkendt i udlandet, at uddannelse i førstehjælp ved kurser afholdt på arbejdspladserne formindskede antallet af ulykker. Det skyldtes naturligvis, at arbejderne med en sådan uddannelse fik øjnene op for de alvorlige følger af ulykkestilfældene og dernæst for vigtigheden af at tage sig i agt under arbejdet, så de ikke kom til skade.

Fabriksinspektøren sagde videre: ” Efter vor

nugældende fabrikslov, så skal der i enhver virksomhed under fuldt tilsyn forefindes en forbindelseskasse, men loven foreskriver ikke, at der på de nævnte steder skal være folk, der forstår at bruge indholdet af kasserne. Denne mangel i fabriksloven har arbejdersamariterne for længst fået øjnene op for og der er nu ved en energisk indsats fra ASFs side søgt at råde bod på det, idet man nu i så stor udstrækning som muligt – godt

Statsminister Thorvald Stauning læser ”Lærebog i nødhjælp” udgivet af ASF

nok frivilligt – kan lade samariteruddannede arbejdere sørge for, at der findes de foreskrevne hjælpemidler og yde den vigtige førstehjælp, hvis uheldet er ude.”

Den gældende fabrikslov indeholdt heller ikke nogen bestemmelse om arbejdernes direkte medvirken til bekæmpelse af ulykkes- og sygdomsfarer på arbejdspladserne. I praksis var det mange steder blevet en opgave for den valgte faglige tillidsrepræsentant. Det var ASFs ønske, at der i en ny lov blev lagt rammer for en egentlig sikkerhedsorganisation på alle arbejdspladserne.

Desværre kom lovgivningen ikke ud af stedet. Ikke mindre end fem gange i perioden 1949–1953 fik Folketinget forelagt stort set det samme lovforslag, men i 1953 skulle det så også være, sagde den borgerlige regering. Det nåede dog at blive 1954 før en ny lov om arbejderbeskyttelse blev vedtaget af Folketinget – med virkning fra 1. april 1955. Til gengæld blev det en god lov for arbejdersamaritersagen, idet samaritterne for første gang blev anerkendt af lovgivningsmagten som et uundværligt led i sikkerhedstjenesten på arbejdspladserne.

Arbejderbeskyttelsesloven omfattede nu alle arbejdspladser med mere end tre ansatte – og som noget nyt og afgørende: Både arbejdere og arbejdsgivere fik ansvar for, at loven overholdtes. Loven omfattede en række velfærdsforan-

staltninger, som også ASF havde peget på var nødvendige på en moderne arbejdsplads. Desuden skulle der oprettes en sikkerhedstjeneste på arbejdspladserne, og alle arbejdspladser med over 10 ansatte fik pligt til at vælge en sikkerhedsrepræsentant.

Nydannelsen i loven om sikkerhedstjenesten førte med sig, at ASF sammen med AOF gennemførte en række kurser for sikkerhedsrepræsentanter på Esbjerg Arbejderhøjskole. Her var hovedtemaet den nye arbejderbeskyttelseslov med særlig vægt på sikkerhedsrepræsentanternes opgaver. Det var vigtigt for ASF at sikre den bedst mulige koordinering af de opgaver, som arbejdersamariten på arbejdspladsen hidtil havde haft, og de opgaver, som de nye sikkerhedsrepræsentanter nu fik i forhold til loven. I øvrigt blev mange af de nye sikkerhedsrepræsentanter valgt blandt ASFs arbejdersamariter.

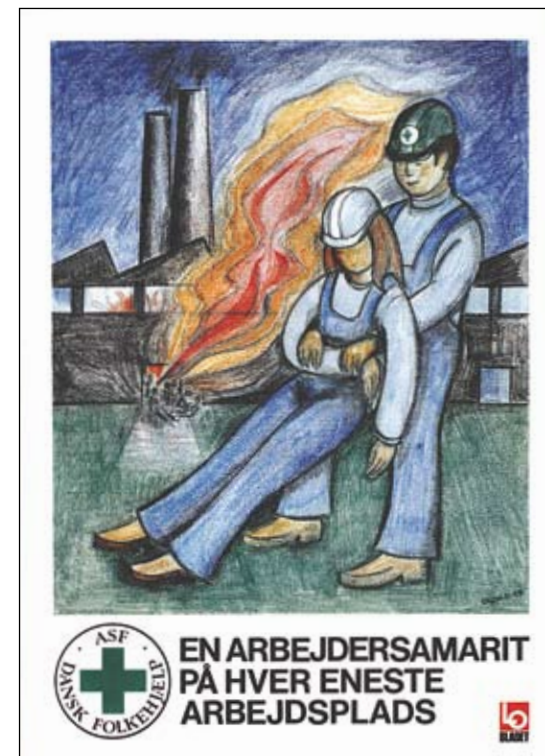
Samariterarbejdet på virksomhederne

Arbejdernes Samariter Forbund havde fra sin start i 1933 – og den københavnske afdeling endnu tidligere – lagt stor vægt på, at en af de vigtigste opgaver var at få etableret samariteruddannelse på den enkelte arbejdsplads. ”Intet kontor og ingen arbejdsplads uden en uddannet samarit” blev nærmest et slagord for de mange tillidsfolk i organisationen. Baggrunden for

dette stærke ønske var åbenbar: Der skete alt for mange ulykker på mange arbejdspladser. Der var ikke alle steder umiddelbar hjælp at hente, hverken fra virksomheden eller fra kollegerne. Ikke mange havde ret meget kendskab til førstehjælp. Derfor blev mange ulykker alvorligere for den tilskadedkomne, end det var nødvendigt.

Det var derfor en stor glæde for ASF, da arbejderbeskyttelsesloven endelig kom i 1955. Forbundet følte sig imødekommet med de nye regler, som kom ind i loven om, at der skulle være en samarit på hver arbejdsplads og at der også blev taget hensyn til organisationens efterhånden gamle krav om, at der på arbejdspladserne kan påbydes oprettelsen af en skadestue, hvis Arbejdstilsynet mener det er nødvendigt. ASF lagde dog ikke skjul på, at der var for få *skal*-bestemmelser i loven, og at man ikke var tilfreds med, at den faglige tillidsmand også skulle være sikkerhedsrepræsentant. Man var nervøs for, at sikkerhedsarbejdet ikke ville få den fremtrædende plads i det faglige arbejde som var nødvendigt.

ASF gjorde sig stadig også til talsmand for, at der i de industriområder, hvor der var beskæftiget mange kvinder, måtte tages særlige hensyn til deres risici. Især pegede man på, at kvinder, der havde menstruationsdage, havde behov for hvilestuer og særlig opmærksomhed i tilfælde af ulykker.

I 1962 kunne ASF, der nu hed ASF-Dansk Folkehjælp, registrere ca. 40.000 behandlinger af samaritter på arbejdspladsernes skadestuer landet over. Det var et glædeligt fald i behandlinger de seneste 6-7 år. I 1956-1957 var der blevet registreret ca. 70.000 behandlinger. Det var tydeligt udtryk for, at sikkerhedstjenesten

på arbejdspladsen var blevet klart forbedret gennem lovgivningen og de krav, der blev stillet til arbejdspladsernes sikkerhedsorganisationer. Men også arbejderne selv var blevet bedre til at være opmærksom på de risici, der var forbundet med arbejdets udførelse.

Arbejdsulykker stadig en del af hverdagen

Naturligvis kan man ikke afskaffe arbejdsulykker. Slet ikke ved blot at lovgive om det. Men måske kan antallet af arbejdsulykker og deres alvorskarakter mindskes betydeligt mere end tilfældet er i dag. Verden over sker der hvert år mere end 270 mio. arbejdsulykker. 160 mio. mennesker bliver syge af årsager, der har forbindelse til deres job. Mere end to millioner mennesker dør årligt ved arbejdsulykker på det globale plan. Det er, hvad statistikerne viser, men er formentlig på ingen måde udtryk for den endelige virkelighed.

Årsagen til det i øvrigt stigende antal arbejdsulykker verden over skal ses i lyset af den stigende konkurrence og de krav om effektivitet, der stilles. Det er derudover ganske tankevækkende, at jobrelaterede dødsfald hos kvindelige arbejdere i stort tal skyldes sygdomme som malaria, bakterieinfektioner, knogle- og muskelsygdomme, mens det hos de mandlige

arbejdere er egentlige arbejdsulykker, og lunge-sygdomme, cancer og asbestforgiftninger.

I Danmark er arbejdsulykker stadig et problem. Fra 1996 til 2003 faldt antallet af arbejdsulykker. Men siden da er det igen steget. I 2005 skønnes det, at der forekom 123.000 arbejdsulykker, mens antallet af anmeldte arbejdsulykker udgjorde knap 45.000. Selv om der er anmeldelsespligt for arbejdsulykker, regner man normalt med, at mindre end halvdelen af alle arbejdsulykker anmeldes. I 2004 mistede 44 lønmodtagere livet ved en arbejdsulykke. I 2005 steg tallet til 55. Ved arbejdsulykker på arbejdspladsen går de fleste skader ud over ryg, arme og ben. I 2005 fik 7.000 lønmodtagere skadet ryggen ved arbejdsulykker, 6.000 fik skadet hænder eller arme, mens knap 4.000 fik sårskader på fingrene. Dertil kommer alle de arbejdsulykker, som ikke bliver anmeldt – og det er som nævnt mange.

Også blandt unge er arbejdsulykker stadig et problem. Selv om antallet af arbejdsulykker for unge viser en faldende tendens, så er tallet alt for højt. Således regner man med, at der i 2005 forekom mindst 20.000 arbejdsulykker, hvor unge under 25 år var involveret, heraf var endda de 3.000 under 18 år. Unge under 25 år har dobbelt så høj risiko for at blive udsat for en arbejdsulykke som resten af arbejdsstyrken i Danmark.

Gennem årene begyndte en del af ASF-afdelingerne langsomt at brede sine kræfter ud for at løse andre opgaver end blot samariter- og førstehjælpsopgaver. De sociale opgaver lå ikke i ASFs tankegang som det primære, men de frivillige i ASF følte det som noget naturligt også at tage fat på det område, efterhånden som de blev stillet overfor problemer af den art.

Fra første færd har ASFs – og senere ASF-Dansk Folkehjælps – overordnede mål med det frivillige sociale arbejde været at medvirke til at hjælpe og skabe ændringer til fordel for de svageste grupper i samfundet. I nyere tid beskrives denne målsætning således: „ASF-Dansk Folkehjælp skal arbejde for og yde støtte til de socialt dårligst stillede, psykisk og fysisk handicappede og andre svage grupper såvel nationalt som internationalt uden hensynstagen til reli-

Arbejdernes SAMARITER FORBUND

Udstilling om Arbejdernes Samariter Forbund sociale arbejde

gion, etnisk baggrund og politisk opfattelse.“ Ordene er nok flottere end tidligere, men meningen har altid været den samme.

De mange sociale opgaver, som ASF og ASF-Dansk Folkehjælp fra starten og frem til idag har arbejdet med, har alle været præget af ønsket om at skabe forbedringer for de udsatte og svage grupper i samfundet og forsøge at ændre de grundlæggende vilkår, som giver netop de svage befolkningsgrupper vanskeligheder i det daglige. Gennem årene er opgaverne blevet løst med frivillig arbejdskraft, der efterhånden udviklede sig med kvalitativ høj faglighed. I det følgende vil vi beskrive nogle enkelte af disse sociale opgaver.

Blandt de sociale opgaver, som gennem årene har kendetegnet ASF – og senere ASF-Dansk Folkehjælp – er følgende: Vandresengeordningen, husmoderferie, svagførearrangementer, ferielejre for fysisk og psykisk handicappede børn og unge, ferielejre for socialt udsatte børn og unge, ferielejre for børn af anden etnisk herkomst med henblik på at styrke integrationen, ferielejre for enlige forsørgere og deres børn, ferielejre for pensionister, omsorgsarrangementer for ældre, besøgstjeneste og ledsagetjeneste.

Vandresengeordningen

En af de ASF-opgaver, som eftertiden måske

ikke kan måle betydningen af, var etableringen af Vandresenge-ordningen. ASF fik fremstillet et antal smukke barnesenge af metal, som blev stillet gratis til rådighed for mødre og familier, der ikke selv havde økonomiske muligheder for at sikre de nyfødte børn en ordentlig seng at opholde sig i. Sengene var udstyret med madras og sengelinned, puder og dyner, et komplet børneudstyr til de første måneder. Ofte lå der som en lille gave barnets første rangle eller legetøj ved leveringen. Sengene eller udstyret var ikke på nogen måde mærket med ASFs navn eller andre synlige ejerforhold. Det lagde man megen vægt på i ASF, fordi også denne detalje havde bragt ASF på kollisionskurs med Dansk Røde Kors, som havde opbygget en lignende låneordning på det tidspunkt, hvor ASF var medlem. Men Dansk Røde Kors ønskede at skilte med sin barmhjertighed. De havde derfor forsynet sengen og alt udstyret med et stort rødt kors. Ingen skulle være i tvivl om, hvem der var den gode giver!

I ASF-København var vandresengeordningen en meget værdsat hjælp til mødre og en opgave, som især kvinderne lagde mange kræfter og megen sjæl i. Fra København spredte denne gode ordning sig til hele landet. Rigtig mange ASF-afdelinger har gennem årene glædet børn og mødre – måske også fædrene – med denne gode håndsrækning.

I 1941 måtte ASF i Slagelse konstatere, at det kneb med at følge med behovet for senge. Afdelingen havde seks fuldt monterede senge, men behovet var mere end det tredobbelte. Antallet af mødre, der ikke selv havde økonomisk mulighed for at give deres små poder den rigtige start på tilværelsen, var stigende. Kom-

munen rørte ikke ved den sag med en lillefinger, så ASF følte sig virkelig forpligtet til at gøre endnu mere. Afdelingen appellerede til alle sine medlemmer om at bidrage, enten med penge eller med seng og udstyr. Det gav resultat. Fire nye senge kunne etableres med fuldt udstyr til babyens første seks levemåned. Men det var

Arbejdernes Samariter Forbunds årlige indsamling, Mærkedagen

stadig ikke nok. Så et par raske ASF-damer organiserede, at mange forretninger og virksomheder i byen fik besøg og en anmodning om at bidrage. Også det gav et flot resultat – både i kontanter, men også i levering af udstyr. Så ASF-Slagelse fik om end ikke løst det akutte problem helt og fuldt, så dog lagt kimen til en langsigtet fælles aktion fra mange sider af byens borgere og forretninger.

Samme år havde ASF i Randers fået den idé, at der kunne arrangeres en fest, hvor der både kunne agiteres for nye medlemmer og for arbejdet med vandresenge, som afdelingen opfattede som en god social gerning. Et 3-mandsudvalg fostrede mange idéer. Det hele endte med et lotteri, hvor der blev solgt 3.500 lodsedler. Gevinsterne var to lænestole og et bord i lyst elmetræ. Lodsedlen var samtidig billet til den store fest med efterfølgende bal. Den største sal i byen blev lejet. Den blev fyldt til sidste plads – i alt 1.700 mennesker. For overskuddet, kr. 600,00, købte afdelingen 11 nye vandresenge med tilbehør – og mange unge familier fik den hjælp, som de havde behov for!

Året efter kunne ASF-Struer fortælle, at de havde fortalt om Slagelses initiativ i den lokale arbejdsmandsfagforening DASF, som i sagens natur bestod udelukkende af mænd. De besluttede på deres generalforsamling at forære ASF

en fuldt monteret seng til den lokale vandresengsordning. Det var en stor overraskelse for formanden for ASF i Struer, at mændene kunne finde på det!

Det var i øvrigt arbejdersamariterne meget om at gøre, at der ikke udviklede sig et proletariatsproblem i kølvandet på udlånsordningen. De ASF-medlemmer, der arbejdede med denne opgave, tog det alvorligt og nærmest beskyttede de mødre, der fik sengene, mod nyfigne øjne eller sladderbemærkninger. I ”Arbejder Samariten” skriver *Emilie Stryhn* i 1948 om udlånet af vandresenge, at ”Det, som det så afgjort afhænger af er, om afdelingen blandt sine medlemmer tæller sådanne kvinder, der har den rigtige menneskelige indstilling, parret med praktisk sans og som så absolut og uomtvisteligt kan virke i det stille.” Og føjer til: ”Al respekt for vore mandlige kammerater; men lad være med at blande jer for meget i udlånet – her må kvindehånd og kvindesind til.”

Mange sociale grupper skulle hjælpes

Ved afslutningen af 2. verdenskrig gik de første ASF-afdelinger i gang med at etablere egne feriehjem, som de kunne sende børn til. Her kunne børnene samle kræfter og få sul på kroppen. Det første ASF-feriehjem for børn og unge

Svagføretur ASF-Lolland Falster til Sverige 1957

blev købt og restaureret i løbet af sommeren 1944 i Skæring ved Århus.

Det blev starten på det meget store sociale hjælpearbejde, som har kendetegnet ASF-Dansk Folkehjælp siden. I begyndelsen var det alene afdelingerne, der arbejdede med disse opgaver, men efterhånden som flere og flere afdelinger fik lejre og ferier på programmet, opstod behovet for at arbejde sammen om det. Forbundet kom med i billedet og koordinerede mere – og var ofte med til at skaffe økonomi

ved at søge tilskud fra forskellige ministerier og fonde.

Ferietilbuddene udviklede sig med tiden. Efterhånden var der hvert år mange tilbud til udsatte og socialt belastede børn og unge, enlige forsørgere med børn, handicappede voksne og pensionister. Det kendetegnede de mange ferieophold, at de blev afviklet med assistance af frivillige fra ASF – senere ASF-Dansk Folkehjælp – som brugte deres ferie til at være med til at løse disse opgaver. Mange af dem har været med år efter år – og er med tiden blevet veluddannede og meget erfarne. Men de holder fast, fordi det er en opgave, som ellers ikke vil blive løst. Kommunerne har for længst opdaget, at det de ikke selv kan klare, kan de i samarbejde

Lejroophold for enlige forsørgere

med en feriearrangør som ASF-Dansk Folkehjælp få løst – til glæde for børn og voksne.

I takt med den stigende fattigdom i Danmark er behovet for gratis ferie steget voldsomt for netop de nævnte socialgrupper. I dag ved vi, at alt for mange danske børn vokser op i fattigdom – uden reel chance for at komme på noget, der bare ligner ferie. Man skulle næsten ikke tro det, men så sent som i sommeren 2006 tilbød ASF-Dansk Folkehjælp 20 ferieophold, heraf en del, der blev tilbudt for målgruppen: Enlige forsørgere med børn, der lever på et eksistensminimum. Her taler vi om familier, der må klare sig for under kr. 2.000 om måneden.

Den sociale tankegang bag ferieopholdene var – og er stadig – at de skulle give deltagerne mulighed for at møde andre mennesker under gode forhold, skabe netværk og styrke familien selv ved at være væk fra de daglige problemer og snævre økonomiske rammer.

Baggårdsbørn på sommerferie

En af de første sociale opgaver, som ASF tog på sig, var – som nævnt – at få gang i nogle ferieophold for børn, der ellers ikke ville komme på ferie, da deres forældre ikke havde råd, f.eks. fordi de var arbejdsløse. Det skete i begyndelsen af 1940'erne. Mange arbejderfamilier havde et skrigende behov for at få deres børn på ferie,

så de selv kunne samle kræfter til at genoptage deres arbejde efter 14 dages ferie. Der havde forskellige steder i landet allerede i slutningen af 1930'erne været afviklet nogle kolonilejre for børn, men efter krigens afslutning i 1945 tog det fart. ASF-afdelingerne var blevet opmærksomme på, at mange børn under krigen ikke havde fået den rigtige ernæring og heller ikke den sol og sommer på krop og sjæl, som er nødvendig.

I Århus afholdt ASF-afdelingen i sommeren 1945 sin første feriekoloni, der blev afholdt i afdelingens ferielejr ved Skæring Strand en halv snes kilometer uden for Århus. Børnene på ferieopholdet kom fra Århus. Mange af dem boede i de dårligste områder i byen. Nu fik de chancen for et ferieophold i den nyrestaurerede koloni, som var blevet udvidet til at kunne huse 24 børn og med plads til et antal ledere. Med frivillig arbejdskraft af et stort antal ASF-medlemmer havde feriekolonien tillige fået en udvidelse fra ca. 50 m² til næsten 200 m². Bade- og toiletforholdene var moderniseret, og køkkenet var blevet forbedret. Der blev serveret god og sund mad, som kun rigtige ASF-tanter kunne gøre det.

Året efter var ASF-Århus klar til at øge antallet af børn, der kunne komme på et ferieophold i feriehjemmet ved Skæring Strand.

Gruppefoto fra feriekoloni i organisationen

Det blev til fem hold med i alt 130 børn. To af holdene var udpeget af Århus Externatskole, et hold fra Landsforeningen af Kronisk Syge, et hold blev udpeget af Børnenes Kontor og det femte hold blev udpeget af byens læger. Det var alle trængende børn, der efter anbefaling af nogle, der kendte familierne, var udpeget til at få dette ferieophold for at kunne blive friskere og raskere. Børnene var glade og forældrene lykkelige. ASF havde igen løst en opgave, som nogle ikke kunne klare selv. Udover den frivillige arbejdskraft skaffede afdelingen også den

fornødne økonomi gennem indsamlinger, lotterier, basarer, sponsorater og ansøgning hos fagforeninger og institutioner.

I 1948 kunne ASF Struer fortælle, at også de havde nu fået deres eget feriehus ved Breumdals Strand en kilometer fra Struer by. Igen var det lokale aktive arbejdsamariter, som havde gjort det muligt. De udgravede selv grunden og støbte huset. Der var plads til 16 børn og nogle voksne. Tømmeret til huset blev købt af Struer Kommune, som havde en tysk opført garage, der skulle rives ned. Hvis arbejdsamariterne

ville gøre det, kunne de købe tømmeret for en rimelig pris, sagde Kommunen – og det sagde ASF-Struer så ja til.

Samme år kom foråret til ASF-Randers i form af køb af en feriekoloni ”Gryden”, der havde 50 sengepladser fordelt på 12 værelser og et par pavilloner til aktiviteter. Huset blev købt af Fællesorganisationen i Randers, som ikke mere havde brug for det, men som sympatiserede med de planer, som ASF havde med en sådan feriekoloni. Det første år kolonien blev taget i brug, var der mere end 200

børn, der fik en uges dejlig sommerferie på kolonien.

I 1950 kunne det konstateres, at ASF-afdelingerne havde en række feriehus fordelt over hele landet: ”Breumdal” nær Limfjorden ved Struer, ”Solbrinken” ved Skæring Strand uden for Århus, ”Gryden” ved Udbyhøj i Randers Fjord, ”Esterhus” ved Høve i Nordvestsjælland, samariterkolonien ved Nykøbing Sj, et feriehus på Samsø samt ”Klinten” ved Sejs nær Silkeborg. Alle disse feriehus havde hvert år besøg af børn fra storbyerne, som trængte til at

Feriekolonien Klinten ved Silkeborg

komme på landet for at opleve solen og sommeren. I 1950 kunne ASF notere sig, at mere end 700 børn var på et ophold på en af organisationens feriekolonier.

Fælles for alle feriehjemmene og kolonilejrene var, at de enten var opført eller renoveret af frivillige arbejdsamariter, som brugte deres håndværkeregenskaber weekend efter weekend for at få bygningerne sat i stand til at huse børnene. I øvrigt blev lejrene ikke alene brugt til børn. Mangen en folkepensionist har haft glade minder fra ferieophold eller ture til feriehjemmene.

Barak 134 fra Ry Flyveplads blev til "Klinten"

Begyndelsen til ASFs feriehjem "Klinten" ved Sejs nær Silkeborg var et læs pindebrænde, som i 1949 blev kørt ud til grunden i Sejs. Pindene stammede fra barak 134, der lå på Ry Flyveplads. Hæslig så den ud, barakken, da den lå i Ry, hvor først tyske soldater og siden tyske flygtninge havde slidt dens gulvbrædder til trevler. Arbejdsamariterne i Silkeborg købte den ledige barak for 4.000 kr. Pengene havde man skaffet sig ved afholdelse af flere basarer og en stor flaskeindsamling i byen. Af en lokal fabrikant, Gisselbæk, købte ASF den dejlige grund ud mod Borresø og kørte barakken der-

ud efter at have skilt den ad, mens den endnu stod på flyvepladsen.

Lejre for fysisk og psykisk handicappede og socialt udsatte børn

I starten af 1960'erne startede ASF-Dansk Folkehjælp med at etablere ferieophold for fysisk og psykisk handicappede børn og unge. Opholdene, der typisk var af en uges varighed, omfattede som regel ca. 25 deltagere. De blev arrangeret af lokale ASF-afdelinger med frivillige arbejdsamariter som hjælpere, køkkenhold osv.

Oprindeligt var det afdelingerne i København, Glostrup og Hornsherred, der fik idéen til disse ferieophold. Afdelingerne havde tænkt på, at der måtte gøres noget for børnene i deres områder, men som det udviklede sig, blev det først og fremmest de handicappede børn, der blev opgaven. Det første ferieophold blev etableret i samarbejde med Civilforsvaret og fandt sted i Over Dråby ved Jægerspris i form af en teltlejr. Pengene til lejren fik afdelingerne skaffet gennem lotterier og tilskud, bl.a. gennem naturalier, som virksomheder og forretninger sponserede.

I de følgende år kom flere afdelinger i gang med at etablere ferieophold for disse grupper af børn. Der blev dannet en fællesudvalg af de

afdelinger, som påtog sig opgaven med lejrene – godt hjulpet af forbundskontoret. Der var godt nok mange advarsler om, at det måske var en opgave, som ASF-Dansk Folkehjælp skulle lade andre – f. eks. kommunerne – om at etablere, men det afholdt ikke afdelingerne fra at fortsætte og udvikle ferieopholdene.

I 2006 indgik ASF-Dansk Folkehjælp aftale med Foreningen Grønlandske Børn om at etablere det første feriearrangement for enlige grønlandske forsørgere og deres børn. Der deltog 13 voksne og 21 børn på dette ferieophold, som blev afholdt i Vigsø. Et vellykket pilotprojekt, der vil blive fulgt op – og en ny type socialt ferieophold har set dagens lys.

Ferieophold for enlige grønlandske forsørgere 2006

Husmoderferie

I slutningen af 1950'erne opstod der mulighed for at tage en helt ny aktivitet på ASFs program. Nogle særlige tilskudsmuligheder, bl.a. fra Tipstjenesten og Socialministeriet, gjorde, at der var økonomi til at tilbyde trætte og overanstrengte husmødre et ferieophold af 10 dages varighed med deres børn. Et ministerielt udvalg – Udvalget for Husmoderferie – varetog opgaven og ville gerne have nogle flere sociale organisationer med i arbejdet, herunder ASF. I forvejen var der 10-12 kvindeforeninger i udvalget plus de politiske partier.

ASF nedsatte et udvalg, som udarbejdede rammerne for sådanne ophold. Ferieopholdene blev derefter udbudt af de lokale afdelinger, som selv havde feriehjem og kolonier. Hidtil havde de trængende husmødre selv måttet betale en del af ferieopholdet, men det ønskede ASF ikke at medvirke til. Man gik derfor i gang med at skaffe økonomiske midler til, at på de ophold, som ASF skulle stå for, blev det gratis for deltagerne. Efter aftale med Dansk Folke Ferie blev der også afholdt flere ferieophold på pension "Æblely" i Fakse. Da "Æblely" i 1959 skulle sælges, var ASF interesseret i at erhverve stedet for at kunne afholde husmoderferierne der, men det blev ikke til noget.

Svagføres udflugtstog – og andre initiativer

På opfordring af Vanføreforeningen, der nu hedder Dansk Handicap Forbund, blev der igangsat et samarbejde mellem denne organisation og ASF allerede i begyndelsen af 1950'erne. Opgaven bestod i at stille frivillige hjælpere til rådighed, når Vanføreforeningen arrangerede udflugter. Hvert år blev det aftalt, hvor mange og hvor i landet, der skulle stilles frivillige til rådighed – og mange samaritter har bidraget til løsning af disse vigtige opgaver.

I begyndelsen af 1950'erne og i årene efter deltog ASF sammen med Dansk Røde Kors i arrangementet "Svagføres udflugtstog", som havde dagbladet "Social-Demokraten" som hovedsponsor og Vanføreforeningen som medarrangør. Her fik et stort antal handicappede og kronisk syge mulighed for komme på en oplevelsesrig ferietur rundt i Danmark med et særligt udstyret tog og en masse frivillige hjælpere omkring sig. Toget bestod af to sovevogne, en spisevogn, to personvogne og to pakvogne. Det var ikke nogen let opgave, der skulle løses. Gæsterne var svære at bakse rundt med. Nogle skulle bæres fra den ene vogn til den anden, når der skulle spises og soves.

Det blev nærmest lidt af en folkelig begivenhed. Overalt, hvor toget kørte, var der folk,

Svagføretur med tog

som hilste og vinkede, forretninger og virksomheder, der gav gaver og kommuner som arrangerede særarrangementer for alle, der deltog i turen. I Vejle havde byen arrangeret et festarrangement i selve byen, men syntes også, at deltagerne skulle ud at se den smukke Grejsdal. Så de gamle skinner, der ikke var fjernet endnu fra den gang, der kørte tog derude, blev brugt til formålet. I Århus blev alle deltagerne af kommunen inviteret på busrundtur, som endte med en festlig eftermiddag i Den gamle By. Da Svagføretoget i 1962 kørte ud på sin tiende rejse – denne gang til Tønder, Herning og Kolding – var det med 49 invaliderede borgere, som fik chancen for denne eventyrrejse. Efter en uges forløb var toget tilbage i København, hvor turen sluttede.

Idéen med Svagføretoget burde være fulgt op endnu i mange år, men det måtte stoppe, fordi ”Social-Demokraten” ikke kunne overkomme at finansiere det fortsat. Hvad vil samfundet eller det private initiativ nu gøre, spurgte ASF-Dansk Folkehjælp sig selv og andre, da svagførearangementet måtte stoppe. Svaret blafrede i vinden!

Lokale initiativer i stedet

Nogle steder, f.eks. i Ålborg, Ringsted, Odense, Kalundborg, Lolland-Falster og København tog

de lokale afdelinger af ASF-Dansk Folkehjælp i de følgende år med skiftende held initiativ til – i samarbejde med de lokale afdelinger af Vanføreforbundet – at få stablet et lokalt svagførearangement på benene med rundture i forskellige dele af landet. I det hele var arbejdet med de vanføre, som nu havde skiftet betegnelse til handicappede – både børn og voksne – i god vækst først i 1960’erne.

Flere afdelinger arrangerede ferier af en uges varighed for børn med kroniske skavanker. Andre steder blev der arrangeret teaterbesøg, hobbyværksteder mv. I Odense kunne ASF-Dansk Folkehjælp fortælle, at de årligt havde kontakt med mere end 500 handicappede til afdelingens forskellige arrangementer.

Sydsjællandskredsen havde sørget for ferieophold for de handicappede i Middelfart Ferieby. Esbjerg havde haft et antal vanføre af sted på et ferieophold uden for byen. Afdelingerne i Hornsherred og Glostrup havde tilrettelagt teltlejre for handicappede børn. Silkeborg og Odense havde arrangeret ferielejre for vanføre børn. På Fyn blev der arrangeret kaffefester på samtlige sygehuse og plejehjem samt en stor julefest for 120 handicappede med spisning, gaver og julegodter.

En række andre afdelinger og kredse i ASF-Dansk Folkehjælp ydede hjælp til handicappede

de ved at være medarrangør af arrangementer, stillede med samaritervagter ved møder, teaterforestillinger, ferieophold og udenlandsrejser. Det skete ofte i samarbejde med Dagbladet AKTUELT, som havde arrangementer med vanføreforeninger på Lokomotivmændenes feriehem i Røsnæs, Middelfart og Knudshoved.

I København blev der stillet samaritter til rådighed ved mange arrangementer, som de lokale handicappedes foreninger selv stod for. Det drejede sig om teaterforestillinger. Endelig var der i årets løb arrangeret et par rejser for handicappede til Italien, hvor det var samaritter fra ASF-Dansk Folkehjælp, der var med som hjælpere.

Forbundsformand *Frode Thomsen* advarede i starten af 1963 om, at ASF-Dansk Folkehjælp skulle passe på ikke at opprioritere samarbejdet og aktiviteterne i samarbejde med vanføreforeningerne så meget, at det traditionelle førstehjælpsarbejde blev glemt. ”Det er ofte blevet pointeret, at ingen afdeling kan ”leve af” førstehjælp alene, men det betyder ikke, at et bestemt hjælpearbejde skal være det eneste saliggørende. Tværtimod skal vor organisation være parat til øjeblikkelig hjælp i alle tilfælde af ulykker og katastrofesituationer, bl.a. med humanitær førstehjælp ved politiske omvæltninger i andre lande,” sagde formanden ved et

hovedbestyrelsesmøde i marts 1963. ”Det er ikke mangel på respekt for vanførearbejdet, der er årsag til, at der må advares mod at lade det blive for dominerende, men vi skal passe på, at det ikke kommer så vidt, at samaritterne bliver en slags bude, blot man ringer til dem, når man har brug for et sådant.”

Alt i alt var det måske berettiget, at forbundsformanden brugte pegefingern til at advare mod, at et samarbejde med de handicappede kunne føre til, at andre opgaver blev ladet i stikken. Men samarbejdet med Vanføreforeningen fortsatte endnu nogle år. Efterhånden fandt det sit leje, idet stadig flere andre opgaver kom til for ASF-Dansk Folkehjælp, som derfor måtte prioritere sit arbejde - både centralt og lokalt.

Vuggestuer, børnehaver og fritidshjem

På kongressen i Århus i 1966 fremkom hovedbestyrelsen med tanker om, at ASF-Dansk Folkehjælp skulle påtage sig en ny og spændende opgave, nemlig at etablere vuggestuer, børnehaver og fritidshjem. Debatten på kongressen viste, at det var en tanke, der faldt i god jord. En række kongresdelegerede kunne berette om, at nogle lokale afdelinger allerede var involveret i dette sociale arbejde. Enten ved at have taget de første initiativer til sådanne institutioner eller også ved at være aktivt med i arbejdet.

Interessen for opgaven blev aktualiseret af, at ASF-Dansk Folkehjælp fra først i 1960'erne var begyndt hvert år at udsende et solhvervsmærke til arbejderbevægelsens lokale foreninger, som de kunne købe og anvende i stedet for

julemærker. Dette tilbud blev godt modtaget. Det blev derefter besluttet, at indtægterne ved salget af Solhvervsmærket skulle anvendes til oprettelse af børnehaver og vuggestuer i fremtiden.

Forudsætningen var imidlertid, at et forslag til kongressen om etablering af sådanne institutioner var en social opgave, som ASF-Dansk Folkehjælp skulle varetage, blev godkendt. Forslaget omfattede tillige, at interesserede lokale afdelinger selv skulle bidrage med økonomi til etableringen og skulle tage et medansvar for driften af institutionen. Det var der som sagt en positiv stemning på kongressen for, bl.a. fordi de afdelinger, som havde medvirket til oprettelsen af børnehaver, kunne fortælle, at de oplevede opgaven som en succes.

Når det også var interessant at gå videre med denne opgave, skyldtes det, at lovgivningen på området var sådan, at Staten gav rimelige tilskud til oprettelse af sociale institutioner. Resten skulle så skaffes ved salget af Solhvervs-mærket eller lokale tilskud. Institutionernes drift ville i al væsentlighed blive dækket ind af kommunen.

Efter kongressen udsendte hovedbestyrelsen derefter opfordring til, at interesserede lokalafdelinger nu kunne gå i gang med forberedelserne – enten selv eller sammen med Forbundet. Kun enkelte afdelinger tog fat på opgaven, som dog døde hen igen et par år senere.

Plejhjem for kronisk syge

I 1961 modnedes interessen for at gå i gang

med en helt ny social opgave – opførelsen af et plejhjem i København for kronisk syge. Det viste sig nemlig, at der kunne ydes gode tilskud til opførelsen af plejhjemmet. Der kunne tillige laves en driftsoverenskomst, hvorefter Københavns Kommune betalte driften efter be-

stemte økonomiske retningslinier. Godt nok skulle ASF-Dansk Folkehjælp selv fremskaffe en mindre del af byggesummen, men det var man parat til at påtage sig for at kunne komme i gang med den ny opgave.

Forretningsudvalget godkendte, at Dansk Folkehjælp-udvalget kunne arbejde for oprettelsen af et plejhjem for kronisk syge. Et byggeudvalg blev derfor nedsat til at arbejde med sagen. Der blev indsamlet ca. 20 pct. af de nødvendige midler. Resten kom Kommunen med.

Planerne om et plejhjem blev hurtigt til realiteter. Kommunen anviste en byggegrund i Brønshøj i København. Boligselskabet "Arbejderbo" blev antaget som byggeriets forretningsfører. En arkitekt tegnede et plejhjem med 48 boliger i to etager. Dertil alle de rum, der i øvrigt skulle være – og fluks, så var man klar til at bygge. Det første spadestik blev taget den 22. december 1964. Næsten på et årssdagen – nemlig den 21. december 1965 – blev der holdt rejsegilde.

Den store dag – indvielsesdagen – oprandt den 26. maj 1967. De første beboere flyttede ind i midten af januar måned. Resten fulgte efter i de næste to måneder. Den 1. marts 1967 var plejhjemmet fyldt op. Der var endda en lang venteliste af kronisk syge, som gerne ville bo der. Det understregede behovet for plejhjem af denne type.

Plejhjemmet fik af ASF-Dansk Folkehjælp navnet "Hjemmet Frederik Hagensgaard" efter stifteren af Arbejdernes Samariter Forening. Det blev en selvejende institution, som fik en bestyrelse udelukkende valgt af ASF-Dansk Folkehjælps ledelse og med en administration, der blev henlagt til Forbundskontoret. Senere overlod ASF-Dansk Folkehjælp den ene bestyrelsespost til et af beboerne selv valgt bestyrelsesmedlem. Der blev også etableret en slags venneorganisation, idet ASF-Dansk Folkehjælps afdelinger og kredse blev indbudt til at bidrage med økonomi mod at få værelserne navngivet og udsmykket efter deres idéer og ønsker.

Senere skiftede plejhjemmet navn til "Arbejdersamariten". Der var da 59 plejhjemsboliger og en enkelt aflastningsbolig. De ca. 60 plejhjemsbeboere havde omkring 85 medarbejdere på skiftende tider og funktioner omkring sig. Plejhjemmet omfattede to plejeafdelinger og terapi, fysioterapi, vaskeri, køkken og kontorer.

Plejhjemmet har i alle årene haft en driftsoverenskomst med Københavns Kommune. Det betød, at Kommunen havde visitationsret til alle plejhjemmets boliger og dermed naturligvis også kunne bestemme, hvem der skulle flytte ind. Det var også Kommunen, der beslut-

tede rammerne for økonomien og dermed for den overordnede drift af plejehjemmet.

I løbet af 2006 opsagde Københavns Kommune overenskomsten med ASF-Dansk Folkehjælp om driften af Plejehjemmet. Derefter besluttede bestyrelsen sig for at standse driften og sælge bygningerne. En epoke i ASF-Dansk Folkehjælps sociale arbejde var slut.

En helt anden social opgave

Mon ikke de fleste af os endnu kan se billederne fra TV foran os, når der bliver talt om fyrværkerikatastrofen i slutningen af 2004 i

Seest katastrofen berørte mere end 500 familier

Seest ved Kolding. De tårnhøje flammer, der eksplosivt strøg til himmels, mens billederne af forskræmte familier, der boede i gode danske parcelhuse, måtte se deres hus være sunket sammen og blæst væk af trykbølger fra det eksploderende fyrværkeri. Børn og forældre med håbløse blikke i øjnene, som endnu ikke havde vænnet sig til, at området var lagt stort set øde af eksploderende fyrværkeri fra en nærliggende fabrik, som alle troede var sikret mod katastrofer af netop denne art. Men nu skete det altså – det, der ikke kunne og måtte ske.

I ASF-Dansk Folkehjælp tog man hurtigt bestik af situationen og besluttede, at det ikke alene er ved katastrofer i udlandet, der skal hjælp til. Også når det sker i vort eget land vil det være rimeligt med en hjælpeaktion. Få dage efter katastrofen blev en styringsgruppe, ”Aktion Nabohjælp”, dannet. Gruppen bestod af repræsentanter fra ASF-Dansk Folkehjælp, LO, ALKA Forsikring, Arbejdernes Landsbank og en repræsentant for de berørte borgere i Seest. Opgaven var først og fremmest at indsamle penge til ofrene og beslutte, hvilke formål pengene skulle gå til. Både den lokale presse og en række kunstnere sluttede sig til indsamlingen. Kommunen og de lokale ASF-Dansk Folkehjælp-afdelinger i Kolding og Fredericia var aktive under hele indsamlingen.

Borgere fra Seest på et velfortjent weekendophold lige efter katastrofen

Allerede i slutningen af januar 2005 var der planlagt en koncert til støtte for indsamlingen, men den blev aflyst, fordi offentlighedens opmærksomhed var samlet meget om landsindsamlingen til Tsunamis ofre i Sydasiens. Men stille og roligt fortsatte ”Aktion Nabohjælp”. Sidst i februar blev det første weekend-ophold afholdt i FolkeFeries hytter i Vigsø med delta-

gelse af 400 Seest-indbyggere. Idéen var at give børn og forældre en god oplevelse og få tanker optaget af noget positivt. Håbet var også, at sammenholdet mellem Seest-indbyggerne kunne blive endnu bedre, så de sammen var bedre rustet til at klare de problemer, der naturligvis ville komme i de næste mange måneder med genopbygning af deres hus, etablering

af hele området – og overvejelserne om, hvorvidt de overhovedet turde bebo deres område, hvis ikke fabrikken blev flyttet.

Fremtidens sociale opgaver i ASF-Dansk Folkehjælp

Som det ses, er der en lige linie fra de opgaver, som samaritterne havde i 1907, nemlig opgaver, som samfundet ikke tog sig godt nok af, til de opgaver, som er aktuelle for ASF-Dansk Folkehjælp i 2007 og årene fremover, bl.a. fordi det stadig ikke er opgaver som samfundet løser godt nok.

Opgavernes karakter og indhold er anderledes, men de skal løses. Der vil derfor stadig være brug for humanitære organisationer som ASF-Dansk Folkehjælp og de mange frivillige hjælpere til at løse de opgaver af social karakter for de mange, der rammes af ulykker og katastrofer – men også for de mange svage grupper, som samfundet desværre ikke tackler godt nok.

I de seneste strategiplaner – vedtaget så sent som i efteråret 2006 – defineres de svageste målgrupper som følgende: Fysisk og psykisk handicappede børn og unge, socialt dårligt stillede børn, grønlandske børn uden netværk, enlige mindrebemidlede danske og grønlandske forsørgere, borgere af anden etnisk herkomst med integrationsproblemer, borgere uden net-

værk, hjemløse og sindslidende, pensionister og ældre medborgere. På internationalt plan omfatter det de mest sårbare og resurssvage personer.

I strategiplanerne blev en række nye sociale opgaver også sat på dagsordenen, f. eks. indkøbsordning for ældre og handicappede medborgere, væresteder for hjemløse og psykisk syge, caféer for ensomme unge, etablering af folkekøkkener, etablering af lektiehjælpsordning for indvandrerbørn, etablering af socialt netværk for børn af misbrugere, julearrangementer, etablering af netværksgrupper for socialt dårligt stillede familier og enlige forsørgere, etablering af telefonkæde for ældre og/eller handicappede medborgere, ferielejre for enlige grønlandske forsørgere bosat i Danmark, feriebørnsprogram for udsatte grønlandske børn bosat på Grønland, boligsocialt arbejde for danskere og indvandrere, caféer for indvandrerkvinder, der lever isoleret fra det danske samfund, caféer for indvandrerpigier, der ikke gør brug af de danske fritidstilbud, overlevelses- og oplevelsesture for unge nydanske mellem 14 og 18 år.

Fra starten af Arbejdernes Samariter Forening i 1907 har det været helt afgørende for Organisationen, at de lokale ASF-afdelinger og senere kredsorganisationerne var aktive og påtog sig de arbejdsopgaver, som var nødvendige. Det gjorde arbejdsamariterne kendte og respekterede – og det dannede baggrunden for den folkelige opbakning, der gennem årene har været omkring arbejdsamariternes virksomhed. Det fortsatte naturligvis også, da Arbejdernes Samariter Forbund blev dannet i 1933. Derfor blev det allerede på stiftelseskongressen det år præciseret i vedtægterne, hvad afdelingernes formål og opgaver var:

”Foreningens formål er at vække interesse og forståelse for samaritergerningen i befolkningen samt i det daglige liv på fabrikker, værksteder og hvor der gives lejlighed dertil, at afholde samariterkursus og foredrag, at op-

Tidligt eksempel på markedsføring i organisationen

rette vagter overalt, hvor arbejderne er samlet i større antal, at udlåne vandrebarnesenge med udstyr til ubemidlede hjem.”

Efter den opdeling i to grupper, som ASF

vedtog sidst i 1950'erne som konsekvens af, at arbejdsopgaverne for arbejdsamariternes organisation var ændret gennem årene, blev det også nødvendigt at se på den beskrivelse, som vedtægterne havde for afdelingernes virksomhed. Det gjorde kongressen så i 1962, og følgende blev vedtaget:

”Formålet er at samle alle humanitært og socialt indstillede enkeltpersoner og organisationer for i fællesskab at løse de opgaver, organisationen måtte påtage sig – ved at afholde samariterkursus, almene kurser af fælles interesse, foredrag, øvelser mv. til fremme af befolkningens sundhed og dygtiggørelse af medlemmerne, at oprette samaritervagter overalt, hvor befolkningen samles i stort tal, at hjælpe de i social henseende dårligt stillede enlige mennesker og familier i den udstrækning afdelingerne formår, at skabe interesse hos ungdommen for humanitære og sociale hjælpeopgaver og søge at oprette ungdomsgrupper i afdelingerne.”

Lokale afdelinger og kredse har altid været fundamentet

Uden lokalafdelingerne og kredsene havde ASF og ASF-Dansk Folkehjælp ikke været det, som organisationen har været og stadig er. Om en aktivitet kan henføres til Randers kunne den såmænd også være foregået i Rønne eller Glo-

strup. Det gælder, hvad enten det er et brækket ben under en fodboldkamp eller vabler efter en hærvejsmarch eller hjælpen ved en ulykke. Når arbejdsamariterne er blevet noteret for en aktion, så kan det også være på kreds niveau, at aktiviteten er blevet gennemført eller opgaven løst.

I stort set alt det lokale arbejde, som arbejdsamariterne har udført, er det de lokale ildsjæles fortjeneste, at det er lykkedes. Det er dem, der har fået idéerne, opfanget behovene, planlagt hvad der skulle gøres og har gjort det. Nogle gange er det efter en idé fra Landsforbundet. Men alt sammen er sket med baggrund i de idéer og de værdier, som ASF-Dansk Folkehjælps mange frivillige og mange lokalafdelingers og kredses bestyrelser og medlemmer har vedkendt sig.

Når vi derfor i det følgende giver eksempler på arbejdsamariternes arbejde, skal vi bare minde om, at en lokal afdeling eller en kreds under ASF-Dansk Folkehjælp organisatorisk og formelt er et antal mennesker, der har valgt at tage en tørn med at få hjulpet andre mennesker, der trænger til det. Det afgørende har ikke været, hvem man har hjulpet, men at man hjalp.

Den lokale mangfoldighed i opgaver

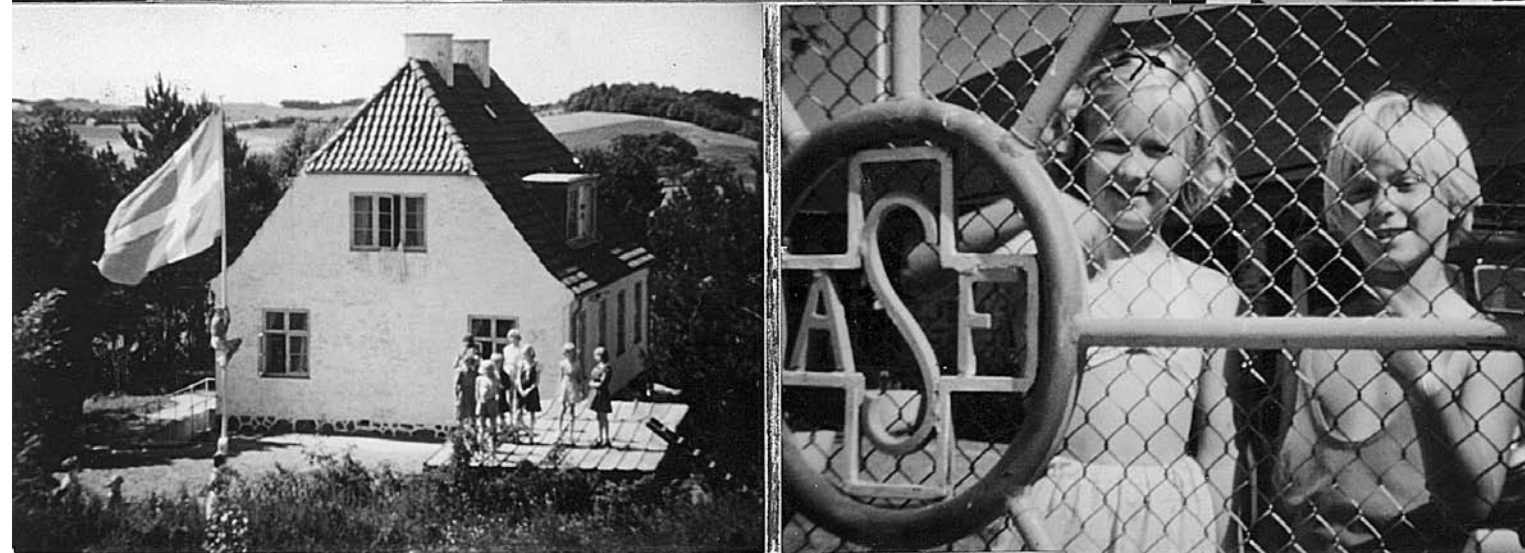
På en måde har hverken medlemstallet eller an-

Agitation for at tage kursus i ASF

tallet af lokale afdelinger været så afgørende for, om ASF-Dansk Folkehjælp var på pletten, når der var behov. I en række sammenhænge har organisationens kredse eller Forbundskontoret taget over, når det kneb med at få de lokale kræfter på banen. Men uanset om der var 100 eller kun 60 afdelinger, har det kendetegnet ASF-Dansk Folkehjælp, at opgaverne er blevet løst.

En ældre aktiv samarit fortæller: "Vi har været på pletten uanset om det drejede sig om kurser i førstehjælp, daglig hjælp til vanføre og handicappede, åbent hus en gang om ugen, hvor folk bare kunne komme og bede om råd eller hjælp, samaritervagter til det lokale cykelløb og de store motionsløb, hjælp til Svagforetogets gæster, hjælp til deltagerne ved

handicapidrætsstævner, besøgsvenneordning, etablering af en vuggestue i samarbejde med Frie Børnehaver og Fritidshjem, ferieophold for russiske Tjernobyldbørn, samaritervagt ved Storebæltsbroens indvielse, sommerlejr for handicappede, samaritervagt ved 1.maj-møderne, byfesterne og når de faglige organisationer havde større arrangementer.”

En anden fortæller: ”ASF-afdelingen tog ofte utraditionelle initiativer for at gøre borgerne opmærksomme på, hvilke opgaver vi skulle løse. Blandt andet har ASF-afdelingen i mange år haft sit eget forretningslokale midt i byen, hvor der i forbindelse med aktiviteter og indsamlinger blev solgt æbleskiver og kaffe til byens borgere midt på torvet. Det har hvert år skabt stor opmærksomhed om vort arbejde. Mange mennesker har ved denne lejlighed fået en forklaring på, hvem arbejdsamariterne egentlig var og hvad vi lavede.”

”Jeg har altid tydeligt kunnet mærke denne særlige indstilling og ånd, som skal være til stede, når man dag efter dag, år efter år synes, at man skal være noget for andre, der har det sværere end en selv,” fortæller en ASF-samarit, der har været med i arbejdet i over 40 år – og fortsætter: ”Jeg mindes med stor glæde ferielejrene for handicappede, hvor det ikke var svært at skaffe frivillige hjælpere til alle opgaver – lige

fra køkkenarbejdet til det kreative, der skulle fylde børnenes dagligdag op med oplevelser.” Hun mindes også sin medvirken i Svagføretaget og fortæller, ”at det var en enestående oplevelse at være med på. At se glæden i øjnene på de handicappede, der ikke var vant til, at nogen tog dem med på ferietur landet rundt med alle de besværligheder, det førte med sig.”

Lokalafdelingernes udvikling

Det var en ganske eksplosiv udvikling i nye afdelinger, der prægede de første år. Fra at være 3 afdelinger, da Forbundet blev stiftet i 1933, steg tallet til over 140 afdelinger over de næste 10 år for så at toppe i 1947 med 162 afdelinger. Udviklingen i lokalafdelinger ses af denne oversigt:

1933	3 afdelinger
1936	23 afdelinger
1938	60 afdelinger
1940	100 afdelinger
1942	140 afdelinger
1947	162 afdelinger
1953	127 afdelinger
1959	123 afdelinger
1961	120 afdelinger
1985	95 afdelinger
1995	71 afdelinger
2006	49 afdelinger

Eksempler på lokale afdelingers og kredses opgaver

De mange frivillige ASF'ere har haft nok af opgaver at tage sig af. Det følgende er blot eksempler på nogle af de opgaver, som de lokale afdelinger og kredse har taget fat på gennem de 100 år – stort og småt.

· I København havde ASF i 1933 sin strandvagt på Amagerstranden. Hele dage og hver dag var der vagter til stede. Strandvagterne behandlede mange skadelidte. Nogle blev sendt på hospitalet, andre blot henvist til at besøge deres egen læge. Der var mange unødvendige uheld på stranden, fordi den var fyldt med

Billede fra kongres i ASF

urenheder og gammelt affald, som gav mange læsioner på fødder og hænder. ASF drøftede senere dette med Københavns Kommune, som allerede året efter gjorde meget for, at stranden på Amager blev langt bedre og uheldene færre.

- ASF i Slagelse konstaterede i 1941, at det kneb med at skaffe de nødvendige senge til mødre, der gerne ville låne en vandreseng. Afdelingen havde godt nok seks fuldt monterede senge, men behovet var mere end det tredobbelte. Kommunen gjorde ikke noget, så ASF følte sig virkelig trængt og forpligtet til at gøre noget ved det. Afdelingen appellerede til alle sine medlemmer om at bidrage, enten med penge eller med seng og udstyr. Det gav resultat. Fire nye senge kunne etableres med fuldt udstyr til babyernes første seks levemåneder.
- ASF i Esbjerg diskuterede i 1938, om det mon ikke var en god idé, at de strandvagter, som afdelingen placerede på omegnens badesteder fik en uddannelse som livreddere, så de kunne være en endnu bedre hjælp til de, der var i nød. Man talte også om, at ASF-folkene skulle uddannes i, hvordan det kunne lade sig gøre at bjerge nødstedte folk ind til land. Afdelingen tog kontakt til Svømmeklubben ”Esbjerg”

og Dansk Svømme- og Livredningsforbund med det resultat, at der blev uddannet 10 aktive ASF-folk til disse opgaver.

- I ASF Randers havde de fået den gode idé at arrangere en fest, hvor der kunne agiteres for nye medlemmer og samtidigt få hjælp til at skaffe flere vandresenge. Festlighederne sluttede med et lotteri, hvor der blev solgt 3.500 lodsedler. Gevinsterne var to lænestole og et bord i lyst elmetræ. På lodsedlen kunne man også deltage i det store efterfølgende bal. Den største sal i byen blev lejet og den blev fyldt til sidste plads – i alt 1700 mennesker. Overskuddet blev kr. 600,00. For de penge købte afdelingen 11 nye vandresenge med tilbehør.
- Et vigtigt led i ASF-Silkeborgs arbejde var afholdelsen af en række kurser i spædbørnspleje. Kurserne var velbesøgte af unge kvinder, der gerne ville lære at passe deres kommende babyer rigtigt. Kurserne sluttede altid med besøg på Husholdningsskolen eller Resenbro Børnehjem. Det fortælles, at det er en af årsagerne til, at de unge mennesker i Silkeborg altid har opført sig pænt og ordentligt!
- En lokalafdeling fik på et tidspunkt den gode idé at skabe kontakt med andre ASF-afdelin-

ger gennem et organiseret brevskriveri, ja de arrangerede ligefrem brevaftener, hvor medlemmerne satte sig ned og skrev breve. Ikke almindelige breve eller hilsener, men breve med orientering om, hvordan dette og hint problem eller opgave var løst af arbejdersamariterne i deres egen by. Hvordan indrettede de teltet, der blev brugt til strandvagten? Hvordan agiterede de for ASF? Hvilke erfaringer havde de med vandresengene? Hvordan fungerede samarbejdet med ungdomsafdelingen? osv.

- ASF i Århus arrangerede i sommeren 1945 sin første feriekoloni. Den blev afholdt i afdelingens nyistandsatte ferielejre ved Skæring Strand ikke langt fra Århus. Børnene på ferieopholdet kom fra Århus. Mange af dem boede i de dårligste områder i byen. De fik nu chancen for et ferieophold i afdelingens koloni, som netop var blevet udvidet til at kunne huse 24 børn og med plads til et antal ledere. Som frivillig arbejdskraft havde et stort antal ASF-medlemmer moderniseret kolonien og øget selve huset fra ca. 50 m² til næsten 200 m².
- I 1947 udvidede ASF-Haderslev sine mere traditionelle aktiviteter til også at omfatte lys-

behandling af hovedsageligt kirtelsyge børn, giftplagede kvinder og mænd samt børn fra baggårdene i byen, der havde behov for mere lys på kroppen og sjælen. Lysbehandlingen foregik ved hjælp af en højfeldssol, kulbuelamper og en gigtlampe. Det var frivillige ASF-medarbejdere, der stod for behandlingen, så det hele kunne gøres gratis for de, der havde behov for det. I 1947 havde afdelingen behandlet 82 patienter. Betingelsen var, at man var henvist fra en læge. Man ønskede nemlig ikke, at det hele skulle udvikle sig til en skønhedsklinik for borgerskabets fruer.

- ASF Struer kunne i 1948 fortælle, at de nu havde fået deres eget feriehus ved Breumdal Strand en kilometer fra Struer by med plads til 16 børn og nogle voksne. Et stort antal lokale arbejdersamariter havde ved mange timers arbejde fået rejst et hus. De havde selv udgravet grunden og støbt huset. Tømmeret til huset blev købt af Struer Kommune, fordi den havde en gammel tysk garage, der skulle rives ned og tilbød arbejdersamariterne, at hvis de ville, så kunne de købe tømmeret for en rimelig pris – og det sagde ASF Struer så ja til.
- ASF-Holstebro havde i mange år følt et behov for et fælles hus til arbejderbevægelsens

Lokal fotoudstilling om organisationens arbejde

aktiviteter i byen. Afdelingen besluttede sig for, at nu skulle det være. I 1953 gik en række ASF-aktivister i gang med at bygge et "Folkets Hus". Materialerne til huset blev stillet til rådighed for byggeriet fra en række nedlagte gårde omkring byens kaserne. En arkitekt og en ingeniør stillede sig til rådighed uden honorar, en række forretningsindehavere og håndværksmestre bidrog på forskellige måder – og mangen en weekend var der fyldt med ivrige ASF-folk, der hver for sig kunne noget med hænderne og hovedet. Inden året var omme, stod en bygning klar med mødelokale, festsal, køkken og toilet samt hobbylokaler i kælderen. Byen havde fået sit "Folkets Hus" med stor frivillig indsats.

· I ca. 25 år afholdt afdelingen i St. Merløse sommerlejre for fysisk eller psykisk handicappede børn og unge af en uges varighed. Deltagerne blev fortrinsvis udvalgt blandt hjemmeboende børn og unge for primært at give deltagerne en oplevelse, men også for at aflaste deres forældre. I ugens løb fik deltagerne en masse oplevelser ved daglige aktiviteter, en heldagstur til et sommerland eller lignende, en festaften og meget mere. Først og fremmest dog samvær med de andre deltagere og de voksne ASF-folk, som af interesse hvert år deltog i lejren.

· ASF-København havde i en række år den ofte interessante samaritervagt på Dyrehavsbakken i Klampenborg nord for Hovedstaden. De mange forlystelser førte ofte småskader med sig, når gæsterne var blevet for vovede og letsindige – eller blot var uheldige. F. eks. måtte samaritterne en aften i hast slæbe deres bære til børnerutchebanen, hvor en far var faldet ind under karrusellen, da han skulle løbe rundt om den ud for den plads, hvor hans lille dreng sad og nød køreturen. Andre "skader" bestod ofte af for meget indtaget alkohol med deraf følgende slagsmål mellem venner eller uvenner. Samaritterne tog alle opgaver på sig – og bakkevagten var faktisk meget eftertragtet blandt de frivillige samaritere.

· Afdelingen i Næstved har gennem en del år haft et særligt projekt med indsamling af penge. Med en campingvogn omdannet til tombola, godt fyldt op med sponsorvarer fra de lokale handlende i Næstved, hentes økonomisk hjælp til drift af foreningen og til de frivillige arbejder, som medlemmerne udfører ved diverse arrangementer i området. Det kan være sportsstævner, som for eksempel cykelløb, folkedanserstævne med medvirkende fra hele Norden, handicaphjælp af forskellig art, sommerlejr for børn. Jo, der er mange opga-

ver for en forening, som vil hjælpe med til at få det lokale sociale og foreningsliv til at fungere. Sommeren går med opgaver ude i lokalområdet, vinteren med klubaftener og opdatering af medlemmernes kompetencer, fortæller et aktivt medlem af afdelingen.

• Nogle medlemmer i ASF-Viborg/Skive fandt ud af, at det ikke alene var en god idé at besøge ældre ensomme eller personer, der ikke selv kunne bevæge sig uden for egen dør. Kommunen havde godt nok en ledsageordning, men der var en masse begrænsninger for brugerne. Bestyrelsen tænkte, at hvis man skulle opnå en bedre ordning for de ældre,

skulle ASF-Dansk Folkehjælp selv etablere en ledsagetjeneste. Som sagt så gjort. De tilbød sig hurtigt med et antal frivillige hjælpere. De første ”kunder” var en ensom dame, der blot skulle have en times frisk luft indimellem, en ældre mand, der gerne ville ud at se en rigtig fodboldkamp frem for bare at sidde og se fodbold på TV-skærmen og en hjælpeløs dame med en elektrisk stol i sin stue, som havde et behov for at blive fulgt til sygehuset to gange om ugen.

• ASF-afdelingen i Silkeborg tog fat på arbejdet med at opføre en kolonilejr i nærheden af byen. Den blev i løbet af nogle år indviet som afdelingens svagbørnskoloni. I de følgende mange år dannede lejren den faste ramme om ferieophold for mange børn af byens børn.

• Gennem en del år havde en afdeling etableret arrangementer for handicappede, enten i form af busture ud i det blå eller som ferielejre af en uges varighed. Indimellem blev der også arrangeret flyveture, hvor Falck stillede sine flyvemaskiner til rådighed, så et antal handicappede kunne få oplevelsen af at flyve til København og se byen – og retur om aftenen. Også Bornholm fløj man over til, så

Bestyrelsen i ASF, Skive afdeling

de kunne lege turister på øen en dags tid eller to.

- Sammen med Dagbladet Social-Demokraten arrangerede en afdeling et 3-ugers sommerophold på et feriehus i Roskilde og sammen med Dansk Lokomotivforbund blev der arrangeret ferieophold på Forbundets kursussted ved Røsnæs.

Dommeren bestemmer

På grund af talrige tilråb og henvendelser i anledning af et mindre uheld på stadion under fodboldkampen Kristi Himmelfartsdag, besluttede en ASF-afdeling, at samariterne ifølge instruks fra trænerne og dommer kun måtte begive sig ind på fodboldbanen efter tilkaldelse fra kampens dommer. Ønsket var at forebygge kedelige misforståelser. Først op til vor tid ville det nok være utænkeligt, at en samaritervagt begav sig ind på banen for at hjælpe Gravesen op igen, når han var blevet tromlet ned af Ronaldo. I dag står der en stab af professionelle og uddannede hjælpere klar til at sprøjte kold væske på ben og arme – og evt. bære den tilskadedkomne ud på en elektrisk kørende bære!

- Under 2. verdenskrig var mere end hundrede arbejdssamariter fra ASF-Silkeborg tilknyttet

det lokale civile luftforsvarsarbejde, ligesom flere af arbejdssamariterne var tilknyttet det lokale hospital som hjælpere i tilfælde af, at en større ulykke skulle forekomme. Det skete heldigvis ikke.

- ASF-afdelingen i en større by etablerede en genbrugsbutik i et af byens centrale lokaler – ja faktisk i selve hovedgaden. Her skulle folk kunne aflevere tøj, som så blev rensset, vasket, strøget og gjort klar til ny brug – og så kunne det sælges til andre, der stod og manglede netop det tøj. Hvis tøjet ikke blev solgt, blev det leveret til ASF-Dansk Folkehjælps hovedkontor i Holeby, hvorfra det så blev sendt til nødstedte i udlandet efter behov.
- Kulturelle var de også i ASF-Silkeborg. I 1933 blev der taget initiativ til oprettelse af et strengeorkester i afdelingen. Formålet var at få samlet en række musikinteresserede til et kammeratskab omkring noget, der havde deres specielle interesse. Strengeorkestret, der som regel var på 25 musikere, blev meget anvendt i ASFs øvrige lokalafdelinger. En anden ASF-afdeling startede efterfølgende et orkester med 22 musikere. Et tredje sted opstod et ASF-danseorkester, som også blev benyttet af en række andre afdelinger mv.

- Et amatørteater så dagens lys i ASF-Middelfart. Det første stykke de spillede, ”Godt begyndt er halvt fuldendt”, var titlen på et lille agitatorisk skuespil, som et ASF-medlem, P. Stauring fra Middelfart, havde skrevet. Teatergruppen havde en flot premiere på stykket. Derefter tog teatret på besøg i andre ASF-afdelinger, der ønskede at bruge skuespillet i deres agitationsarbejde. Stykket var en én-akter. Det fortalte om nogle af de opgaver, som ASF løste. F. eks. var der en scene med en arbejdsløs familie, som havde behov for ASFs tilbud om en vandreseng. Arbejder Samariter Scenen tog senere navnet til Amatør Scenen ”Stjernen”. Det skete med opsætningen af et nyt stykke skrevet af samme Stauring med titlen ”Første og Rigtige Hjælp”, der med spøg og alvor fortalte om arbejdssamariternes arbejde.
- ASF i Korsør arrangerede hvert år en bustur for ensomme ældre borgere. Turen gik ofte til nogle seværdigheder i landsdelen, som de ældre ikke til daglig havde mulighed for at besøge. Andre gange tog man til Sverige eller Tyskland, så der også blev mulighed for at handle. På vejen blev der sørget for mad og drikke – og de mange frivillige, der altid deltog i turene, sørgede for, at alle deltagerne fik udbytte af det sociale samvær.

- En ASF-afdeling hentede tøj fra dødsboer, loppemarkeder og genbrugsstationer. Formålet var, at meget af det kasserede tøj fra borgerne efter en sortering og et eftersyn – og en gang vask – derefter kunne sendes ud til områder rundt om i verden, hvor der var mennesker, som virkelig havde brug for tøjet. Børnetøjet blev sendt til børnehospitaler og institutioner, voksentøjet til hospitaler, plejehjem og til særligt trængende familier. Mange frivillige tog sig af alle de praktiske funktioner såsom vask, småreparationer mv. inden tøjet var klar til afsendelse. ASF-afdelingen fik aftaler med lokale firmaer, som enten havde lastbiler til rådighed eller som ville sponsere transporten til området. Med denne form for hjælp har ASF-medlemmerne følt et stort medansvar for de internationale hjælpeaktioner, som ASF-Dansk Folkehjælp gennem årene har arrangeret sig i.
- En afdeling har gennem mange år haft en årligt tilbagevendende samaritervagt i forbindelse med den populære Hærvejsmarch i Jylland. Deltagerne i marchen gik ofte mellem 40 og 90 km på kun to dage. Det gav ømme fødder og vabler, så her har der virkelig været brug for aktive arbejdssamariter. ASF-folkene er hvert år mødt op med et stort antal

samaritter og alt deres udstyr, herunder et par telte, der undervejs fungerede som reparationsværksteder.

- En ASF-afdeling tog initiativet til en udbringningsordning for ældre og handicappede borgere, som havde svært ved at komme på indkøb i byen. Tilbuddet gjaldt alle, der ikke havde fået tildelt hjemmehjælp af kommunen til at foretage indkøb. Ordningen blev arrangeret sådan, at de pågældende ringede til ASF-afdelingen og fortalte, hvilke varer de havde brug for og gerne ville have købt. Et af ASFs medlemmer foretog så indkøbet i det lokale supermarked, hvorefter varerne blev kørt ud til den, der havde bestilt varerne.
- ASF i Korsør rykkede ud til det lokale sportsstævne, når arrangørerne bad om det. Det var uanset om det var et fodboldstævne for flere tusinde drenge, et motionsløb for voksne, racerløb for motorcykler med sidevogne, verdensmesterskabet i Motor-Cross eller atletikstævne med international deltagelse.
- En ASF-afdeling tilbød sammen med andre afdelinger hvert år en ferielejr for enlige forsørgere. Mange familier bestående af voksne og børn deltog. De blev fordelt på lejrsteder

på Fyn, Vestjylland og Falster. Sammen med et stort antal frivillige oplevede både børn og voksne ferieopholdet som årets bedste begivenhed. Leg, bade ture, god mad, masser af sol og luft, dejlige kammerater, snak og sjov, besøg i Legoland og andre attraktioner. Børnene var aktive alene i nogle timer, så de voksne kunne få ro til at snakke voksensnak og hygge sig sammen indtil lejrbalet om aftenen igen samlede familierne, inden de gik til køjs.

- ASF-Korsør havde i mange år et forretningslokale i byen. Det blev bl.a. brugt som basis for den årlige store indsamlingsdag, hvor masser af mennesker besøgte forretningen, der bød på kaffe og æbleskiver – og en snak om, hvem ASF-Dansk Folkehjælp var og hvad de lavede. Det var hårdt arbejde. Damerne, der stod for bagning og brygning af kaffen, startede kl. 6 om morgenen og var færdig med oprydning og opvask kl. 22. Men så havde de også solgt mere end 4.000 æbleskiver og kunne sende flere børn på afdelingens ferieophold.
- ASF-afdelingen i Slagelse og Vestsjællandskredsen har i mange år sendt børn til den såkaldte Bildsølejr. Lejren ligger tæt ved Halskov og er et herligt sted. Hvert år har lejren haft besøg af 30-40 handicappede børn i alderen

10-15 år. Alle lejrens voksne var aktive ASF-folk, som år for år tog denne oplevelse med. Børnene legede, badede, søgte efter skatte og fik gode turoplevelser, som nogle lokale virksomheder sponserede.

- Flere ASF-afdelinger har gennem mange år haft en besøgstjeneste kørende. Det er først og fremmest enlige ældre, som afdelingerne sammen med kommunerne har visiteret til at få besøg en gang om ugen. Besøget har til formål, at den enlige ældre skal få snakket om sig selv, høre lidt ude fra virkeligheden og måske bede den besøgende om at kontakte en eller anden, som den enlige ikke selv har kunnet kontakte.

Flere samaritervagter – flere syge

I sommeren 1931 havde Arbejdersamariterne fået en aftale med Tivoli i København om at stille samaritervagter til rådighed. Det skete af og til, at der var gæster, som blev syge – og så var det jo godt at have hjælpen lige ved hånden. Men året efter kom der ikke bud til Arbejdernes Samariter Forening. Det undrede godt nok. Især da en arbejder i maj måned måtte konstatere, at han havde haft brug for hjælp ved et besøg i forlystelseshaven og skrev om det i "Social-Demokraten". Tivolis direktør svarede

i bladet, at man desværre sidste år havde haft nogle sørgelige erfaringer, som gjorde, at man havde sløffet ordningen i år. Bestyrelsen for ASF kunne ikke forstå det og rettede henvendelse til direktøren for at få en nærmere forklaring. Forklaringen var ifølge direktøren, at en samaritervagt sidste år havde foranlediget en række "sygdomstilfælde", hver gang den pågældende havde vagt. Op til 20 patienter på en dag. Årsagen skulle måske findes i, enten at patienterne ved ankomsten til samaritervagten fik en stor cognac som stimulansmiddel og at det fristede til særlige aftaler eller at det var, fordi nogle mennesker syntes, det var interessant at blive båret gennem Tivoli på en bære. Begge dele tog man nu højde for. Arbejdersamariterne kunne igen genoptage vagten til glæde for Tivolis gæster.

Organisationens hovedbestyrelse anno 1947

9 MEDLEMMER, AMBASSADØRER OG ERHVERVSFORUM GØR ASF SYNLIG

Medlemstallet i Organisationen har altid været et problem, som har optaget skiftende ledelser. Da Forbundet blev etableret i 1933 på basis af først og fremmest den københavnske afdeling, udgjorde medlemstallet ca. 400. Men så tog stiftelsen af lokale afdelinger rundt om i landet fart. I løbet af de næste år steg medlemstallet eksplosivt. I 1941 var antallet af medlemmer således godt 11.000. Seks år efter toppede tallet med omkring 15.000. Derefter faldt det langsomt igen. I 1953 var medlemstallet ca. 11.000 og ti år senere omkring 10.000.

I begyndelsen af 1960'erne blev forbundets ledelse bekymret for det faldende medlemstal. Det var i særdeleshed i København, at der kunne spores en markant nedgang i interessen for at være medlem af ASF-Dansk Folkehjælp. Det fik forretningsudvalget til at drøfte, om der

skulle ansættes professionelle folk til at tegne nye medlemmer – en ordning, som andre hjælpeorganisationer med en vis succes havde anvendt nogle år.

Medlemstal:

1933	400 medlemmer
1936	2.871 medlemmer
1941	11.000 medlemmer
1947	15.237 medlemmer
1957	10.035 medlemmer
1964	9.114 medlemmer
1999	4.000 medlemmer
2002	3.229 medlemmer
2006	3.500 medlemmer

ASF-Dansk Folkehjælps ledelse besluttede derfor, at der skulle forhandles med den an-

noncekonsulent, som tegnede annoncer til medlemsbladet. Han skulle så også varetage opgaven med at tegne støttemedlemmer, men ikke før end der var foretaget en grundig analyse af årsagerne til medlemstilbagegangen og indhentet tilladelse til denne nyordning i LO. Når antallet af støttemedlemmer ville blive sat i vejret regnede man med, at det ville smitte af på nyttegningen af samaritter og aktive medlemmer. LO sagde god for ordningen, men den blev aldrig effektueret. Hovedbestyrelsens opfattelse var, at medlemmerne skulle skaffes på grund af interesse for sagen og ikke gennem overtalelse af en annonceagent!

Dengang i 1940'erne, da ASF havde ca. 15.000 medlemmer, kom der kontingentpenge i kasserne, omend størrelsen af kontingenterne var mindre. Der var mange aktive medlemmer, men der var samtidig tale om både passive medlemmer og støttemedlemmer. De sidstnævnte indbetalte til den lokale afdeling hvert år et beløb, som kunne være forskelligt fra det ene år til det andet. Men pengene var en stor hjælp til at løse de opgaver, som der ellers ikke var økonomi til at klare. Som eksempel udgjorde kontingentet i 1962 samlet fra medlemmerne kr. 49.000, mens det for 2004 samlet udgjorde kr. 2.100.000. Selv om der sker en inflationsomregning ses tydeligt en forskel.

Fagbevægelsen positiv overfor ASF-Dansk Folkehjælp

Arbejdernes Samariter Forening havde fra starten i 1907 en solid økonomisk baggrund i de københavnske fagforeningers tilskud og bidrag til konkrete opgaver. Da ASF-Forbundet tog over i midten af 1930'erne fortsatte den store interesse fra fagbevægelsen. De mange fagforbund, der eksisterede på den tid, gav på forskellige måder udtryk for deres interesse for ASF-arbejdet. Nogle af den i form af tilskud, som for manges vedkommende fortsatte i mange år og helt op til i dag – godt nok i form af medlemskontingent som kollektivt medlem.

Arbejdernes Samariter Forbund udsendte efter sin start ansøgninger til de faglige organisationer. Det gav mange positive reaktioner. I 1936 bevilgede Dansk Skotøjsarbejder Forbund f. eks. 50 kr. til ASF – under forudsætning af, at pengene blev afhentet. Lidt mere – nemlig kr. 500 – gav Dansk Smede- og Maskinarbejder Forbund samme år, men dog på den betingelse, at pengene skulle gå til ASF-arbejdet og ikke til vandrebarnesenge! Dansk Tjener Forbund ville gerne yde et tilskud, thi de syntes, at formålet var godt, men de havde ingen penge til at gøre godt med. Det samme gjaldt Husassistenternes Forbund.

På vegne af fagbevægelsen ydede LO i mange år hjælp til ASF-Dansk Folkehjælp, men midt i 1990'erne var det slut. Men de enkelte fagforbund fortsatte med at give støtte. For eksempel gav Specialarbejderforbundets kongres i 1996 kr. 500.000 til ASF-Dansk Folkehjælps arbejde.

Kollektive medlemmer

ASF-Dansk Folkehjælps medlemsbaggrund har i mange år også omfattet et stort antal fagforbund, som har været – og er – kollektive medlemmer. Det betyder, at alle forbundenes medlemmer er med i organisationen. Udover det kontingent, som forbundene betaler til ASF-Dansk Folkehjælp har det stor moralsk betydning, at opgaverne løses på vegne af ca. 1,3 mio medlemmer. Betydningen af de kollektive forbund viser sig også, når der ved ulykker og katastrofer er brug for hurtig økonomisk assistance for at komme de skadelidte til hjælp. Her er det oftest de faglige organisationers hurtige tilsagn om støtte, som sætter gang i den øvrige indsamling.

Med udgangen af 2006 var følgende fagforbund kollektive medlemmer af ASF-Dansk Folkehjælp: Landsorganisationen LO, Blik – og Rørarbejderforbundet, Dansk El-Forbund, Dansk Frisør- og Kosmetiker Forbund, Dansk Funk-

tionærforbund, Dansk Metal, FOA, Forbundet Træ-Industri-Byg, HK, HKKE, Malerforbundet, NNF, Pædagogisk Medhjælperforbund, 3F og Socialpædagogernes Landsforbund.

Ambassadører og erhvervsfolk supplerer medlemmerne

ASF-Dansk Folkehjælp har oprettet et *ambassadørkorps*, som skal medvirke til at synliggøre ASF-Dansk Folkehjælp i befolkningen og offentligheden. Den skal så at sige supplere medlemmerne i organisationen, når det drejer sig om at gøre organisationen kendt. Ambassadørordningen er ikke en ordning med hosebånd og stjerner, men en ordning, hvor nogle kendte personligheder kan bidrage til at skabe opmærksomhed og forståelse for det arbejde, som ASF-Dansk Folkehjælp udfører. Som humanitær organisation har ASF-Dansk Folkehjælp brug for at kunne bringe sig i fokus – på en positiv måde forstås. Det giver folkelig opbakning både på det politiske og det økonomiske plan. ASF-Dansk Folkehjælps ambassadører er hverken aktive medlemmer eller ansatte som medarbejdere i ASF-Dansk Folkehjælp.

Hvad angår ASF-Dansk Folkehjælps Erhvervsforum er idéen bag oprettelsen, at det er blevet mere og mere almindeligt, at erhvervsvirksomheder og institutioner i Dan-

Ved udgangen af 2006 var følgende personer udpeget som ambassadører for ASF-Dansk Folkehjælp:

*Tidligere boligminister
Ole Løvig Simonsen*

*Tidligere direktør i
Beredskabsstyrelsen
Torben C. Nilsson*

*Skuespiller og sanger
Kurt Ravn*

*Direktør
Ernst Trillinggaard*

*Studievært
Jacob Kjeldberg*

*Docent, kapelmester
Frans Rasmussen*

*Tidligere
udviklingsminister
Helle Degn*

mark ønsker at blive kendt for en have en klar profil med en humanitær og social indstilling. Det nyder mange af de humanitære organisationer godt af, når de har brug for opbakning til deres arbejde. Det samme gælder naturligvis ASF-Dansk Folkehjælp. Når en solid og velkendt virksomhed eller institution samarbejder med ASF-Dansk Folkehjælp, skal det være til glæde for begge parter. Virksomheden skal kunne kendes på, at de tager positiv stilling til et humanitært eller socialt problem og dets løsning – og ASF-Dansk Folkehjælp skal kendes på, at organisationen løser enhver humanitær og social udfordring på en måde, der kan stå respekt om.

Til at varetage denne samarbejdsopgave etablerede ASF-Dansk Folkehjælp for nogle år siden et Erhvervsforum, som i et eller andet aftalt omfang tid efter anden skal engagere sig i det aktuelle arbejde, som ASF-Dansk Folkehjælp arbejder med. Det har f.eks. givet sig udslag i konkrete initiativer, da fyrværkeriulykken i Seest skete i 2005, men også i opfølgningen af tsunami-katastrofen året før.

Ved udgangen af 2006 bestod af Erhvervsforum af følgende:

*Advokat Lars Brinkmann
advokatfirmaet Beck & Partner*

*Direktør Jens Bærentsen
ALKA Forsikring*

*Direktør Jens Davidsen
Vikima Seed A/S*

*Centerchef Ivan Johansen
Kolding Storcenter*

*Direktør Gert Jonassen
Arbejdernes Landsbank*

*Programchef Torben Lund,
DK 4*

*Direktør Berner Olsen
Rolfs Industries*

*Direktør Benny Overgaard
Dansk FolkeFerie*

*Direktør Jesper Theilade
Reklamebureauet Nielsen & Theilade*

*Borgmester Per Bødker Andersen
Kolding kommune*

*Direktør Hanne Gjørup Hansen
Hotel Comwell*

Hovedkontorets placering

Siden ASF-Dansk Folkehjælps start har hovedkontoret haft følgende adresser:

- 1933-1941 Rigensgade 9, opgang A, st.
 1941-1983 Forhåbningsholms Alle 11, Frederiksberg.
 Telefon Eva 4083
- 1983-1986 Herlufsholmsvej 37, Vanløse.
 1986-1990 Roskildevej 147
 – senere 149 B, Albertslund
- 1990-1995 Jernbanevej 12, Holeby
 1995-2007 Industriparken 4, Holeby
 (er stadig hovedkontorets adresse)

”Og hvor ligger så Holeby”, vil mange måske spørge sig selv om. Svaret er, at Holeby indtil 1. januar 2007 var en selvstændig kommune på Lolland – beliggende sådan ca. 140 km fra København. I tidernes morgen mest kendt for Holeby Diesel. Byen blev tidligere betegnet som en del af Rødby. Nu er det ”kun” en by med små 4.000 indbyggere – og en del af den nye Lolland Kommune med næsten 50.000 indbyggere.

Når ASF-Dansk Folkehjælp har hovedkontor i Holeby er der en særlig historie om det. I begyndelsen af 1991 fortalte ASF-Dansk Folkehjælp om store planer for organisationens hovedkontor i den lille by. Til den lokale presse

blev der fortalt om en 10 mio. kr. stor udbygning af den tidligere Holeby Gæstgivergård og Kro. ASF-Dansk Folkehjælp havde modtaget en større arv fra to afdøde medlemmer, der havde betinget sig, at deres arv skulle give plads til aktiviteter i Holeby Kommune. Da ejendommen blev overtaget var det planen, at de eksisterende 22 værelser skulle indgå i et nyt aktivitetscenter, der i fremtiden skulle danne basis for en omfattende kursusvirksomhed. De nye planer omfattede udvidelse af centret med 30 dobbeltværelser, som skulle indrettes i byens gamle stationsbygning, som Holeby Kommune sammen med kr. 100.000 ville stille til rådighed for projektet på gode økonomiske vilkår. Det ville passe som fod i hose med de planer, som kommunen selv havde om at skabe en ny bymidte, hed det fra kommunen.

”Skitseprojektet til den ønskede udvidelse er klar og nu skal vi se, om der kan skabes sammenhæng i økonomien,” fortalte den daværende generalsekretær *Max Simonsen*. Han havde i øvrigt skitseret en plan for, at de to øverste etager i dette nye center kunne stilles til rådighed for byens turistarbejde. Han så også for sig, at der i denne sammenhæng kunne etableres et nyt bymuseum og et lokalhistorisk arkiv med arbejdende historiske værksteder. ”Vi vil gøre hvad vi kan for at gøre

Organisationens hovedkontor på Roskildevej

Holeby til en mere aktiv og attraktiv by,” sagde Max Simonsen.

Desværre blev planerne ikke til noget. Økonomien i projektet kunne ikke hænge sammen. Måske var der også lidt modstand blandt organisationens medlemmer og lokalafdelinger om, at hovedkontoret og aktivitetscentret med

kursusvirksomheden skulle ligge i Holeby. Det var – når alt kommer til alt – nok ikke den mest centrale plet i Danmark, var der nogen som sagde. Så var en placering i København dog bedre, blev der snakket en del om. Men det fik forbundsledelsen hurtigt kommenteret – som det ses her:

Organisationens første hovedkontor på Lolland

- Der er ikke længere til telefax og telefon i Holeby end i København.
- Det er hurtigere at komme vest for Storebælt.
- Huslejen er billigere.
- Der er et markant behov for arbejdspladser i Holeby.
- Ingen har endnu bevist, at en humanitær organisation bliver mere dynamisk, fordi den har domicil i København.
- Vi har tættere til Europa, hvor de fleste af vore samarbejdspartnere har adresse.
- ”Flot sagt” – vi tilpasser os det indre marked.
- Vore bidragydere får mere for pengene, da vore udgifter er reducerede.

I 1995 flyttede ASF-Dansk Folkehjælp sine aktiviteter og sit hovedkontor til udkanten af Holeby. Til en bygning, der hidtil havde huset en produktionsvirksomhed, men var meget velegnet til sit nye formål. Planerne for de hidtidige bygninger inde midt i byen var nu, at der kunne etableres en humanitær grøn højskole på stedet.

Som tiden går, forandrer ting sig. Til tider også holdninger. Hovedkontoret lå stadig i Holeby og det var godt nok. I efteråret 2006 flyttede flere af ASF-Dansk Folkehjælps medarbejdere fra hovedkontoret på Lolland til nye kontorer i det centrale København, nærmere betegnet Reventlowsgade. Det var dele af den interna-

tionale afdeling og kursusafdelingen, der holdt flyttedag. Beliggenheden af de nye lokaler er let tilgængelig med offentlige transportmidler, nemlig kun ti meter fra Københavns Hovedbanegården.

Organisationens nuværende hovedkontor på Lolland, Holeby

10 ASF VAR MED I DET ILLEGALE ARBEJDE – OG DOG!

Den 9. april 1940 var en spæd forårs-morgen. Tidligt på morgenstunden var de første tyske flyvemaskiner ind over København og de første ”Opraab til danskerne” blev kastet ned over byens tage. Arbejdernes Samariter Forbunds formand, *A.W. Bech*, begav sig i løbet af formiddagen op til Dansk Luftværnsforenings kontor og tilbød arbejdersamariternes assistance, hvis det skulle vise sig nødvendigt. Det gjorde det. Mange opgaver blev overladt til ASF – i første omgang uddannelse af nye samariter og instruktører.

ASFs tilbud om assistance var i modsætning til den holdning, som ASF i 1914 tog til den begyndende 1. verdenskrig. Udbruddet af den krig førte nemlig til, at arbejdersamariterne – der jo dengang udelukkende var et københavnsk foretagende – i praksis kom til at tage et principielt standpunkt vedrørende medvir-

ken under en krig. Man havde allerede i 1907 og 1912 frasagt sig en militær medvirken, men nu måtte man afgøre, om den holdning kunne fortsætte. Det hele blev aktualiseret af, at Dansk Røde Kors forespurgte, om ASF i tilfælde af en krig ville stille med frivillige og f.eks. være behjælpelig med transport af sårede. ASF sagde igen nej til medvirken, men gav dog tilsagn om, at hvis der udbrød en krig i Danmark, så ville ASF medvirke til at oprette og lede vagtstationer for civilbefolkningen i København. Det blev ikke aktuelt, men ASF har sikkert følt sig midt i begivenhedernes centrum, da de måtte drøfte henvendelsen fra Røde Kors.

ASF og besættelsen 1940-1945

Den tyske besættelse af Danmark 1940-1945 huskes naturligvis af mange stadigvæk. En stor del af Danmarks befolkning kan stadig hu-

ske, at tiden var til mørklægning, spærretid, udgangsforbud, mangel på varer og forbudte teaterstykker. Mord og andre ugerninger hørte til dagens uorden i en tid, hvor politi og andre myndigheder ofte var ude af stand til at hindre det. Familielivet, arbejdslivet og fritiden fik

Forside af Arbejder Samariten 1947

begrænsninger. Lønninger og priser var ikke, hvad de havde været før krigen satte ind.

Arbejdernes Samariter Forbund oplevede i lange perioder af besættelsen en betydelig fremgang, både i antal afdelinger og i nye medlemmer. Nye foreninger blev dannet med tilknytning til ASF, men ofte var de blot dækforeninger for lokale modstandsgrupper. Der opstod en følelse hos mange aktive ASF-medlemmer om, at de måtte være med et eller andet sted i den ofte stille kamp mod tyskerne. I København og i de større byer i provinsen var arbejdersamariterne gennem besættelsesårene aktive på forskellige måder, samtidig med, at de forberedte sig til den glade dag, hvor krigen sluttede.

Nogle søgte til modstandsbevægelsen, da den begyndte at fungere et stykke hen i besættelsesårene. Blandt dem var en del aktive ASF-medlemmer. Måske fordi de mente, at deres sanitetsviden kunne være til gavn i dette illegale arbejde, hvilket også var rigtigt. Blandt andet tog de fat på opgaven at indrette skadestuer i lokalområderne. Andre søgte ind i en aktiv ASF-afdeling og fandt der, at der var brug for dem og deres assistance som samaritter, når der var behov for det. Fælles for dem var, at de tilbød sig med deres interesse og baggrund som et værktøj, der kunne være til gavn for de,

der på anden måde arbejdede mod tyskernes interesser. Ofte under vanskelige og farlige kår.

Det var ikke organisationen ASF, der meldte sig under fanerne. Samhørigheden med den danske arbejderbevægelse gjorde, at der skulle gås stille med dørene og ikke skiltes for meget. Men rigtig mange aktive arbejdersamariter var alligevel med i det arbejde, der blev bedre og bedre organiseret, efterhånden som besættelsen af Danmark skred frem. For mange var det afgørende, at de ikke indgik i en bevæbnet gruppe, men at deres humanistiske arbejde kom i front.

På ASFs kongres i 1941 læste arbejderskuespilleren *Viggo Andersen* en prolog, hvis 1. vers sluttede således: "Altid virke med glæde og virke for fred, under vort vartegn, kun barmhjertighed, og ikke for ufred og krig; vi har nok af fortvivlelsens skrig!" De ord vakte megen sympati og accept hos de mange kongresdelegerede. Det blev i øvrigt en kongres, der var underlagt den mørke tid og de begrænsninger, som en besættelsesmagt havde ført med sig. Planerne blev selvsagt ikke de store. Ordene fra talerstolen var præget af selvkontrol. Derfor var ordene i prologen nok det eneste politiske budskab, der kunne udsendes til omgivelserne.

I slutningen af 1944 blev ASFs hovedkontor pludselig ganske dramatisk inddraget i kri-

Forside af Arbejder Samariten 1944

gens mærkværdigheder. Pludselig stod et hold revolverbevæbnede mænd på kontoret og udførte et reelt hold-up. De forlangte kartoteket over organisationens medlemmer og tillidsfolk udleveret. Det fik de, men under protest. Røverne – for det var de jo – lovede højtideligt at

tilbagelevere kartoteket, når krigshandlingerne en dag var slut. Det skete godt nok ikke, men tilsyneladende blev kartotekerne heller ikke misbrugt, således som forbundskontorets folk frygtede.

”Karré-sanitetsstationer” – en legal begyndelse

På opfordring fra ledelsen af modstandsbevægelsen fik de aktive arbejdersamariter allerede i 1941 at vide, at der i de kommende år kunne blive tale om begivenheder, hvor der var brug for deres sanitære hjælp. Det satte gang i forberedelserne til, hvad der skulle stables på benene for at kunne hjælpe, hvis der opstod et pludseligt behov for hjælpefunktioner. Arbejdet begyndte derfor med at legalisere de initiativer i form af skadestuer eller mindre lazaretter, der skulle etableres, fordi tyskerne hele tiden var opmærksomme på, når der skete noget nyt i et boligområde, på en institution mv.

Det første arbejdersamariterne gjorde var at oprette såkaldte ”Karré-Sanitetsstationer”, der angiveligt skulle være hjælpestationer i forbindelse med behov for hjælp af tilskadekomne ved de luftangreb, der forventedes at komme. De blev indrettet i flere af de almene boligforeningers byggerier, f. eks. både i Sydhavnen og i Valby. Både tyskerne og de danske myndighe-

der kunne jo se, at det var til gavn for beboerne i de lokale boligområder. Det betød også, at boligforeningerne med god grund kunne yde økonomiske tilskud og stille kælderlokaler til rådighed for Sanitetsstationerne.

Reelt set blev disse stationer også kaldt forbindsstationer, idet de fungerede som hjælpecentral for beboerne i ejendommene, når der skete ulykker i hjemmene eller på gaderne i nærheden. Mangen en knægt blev forbundet på knæ og arme, et brækket ben eller to blev midlertidigt repareret – og under de mange sirenealarmer var der samaritter i nærheden, som kunne hjælpe, hvis det blev nødvendigt. Tiden var jo ikke til bare at kunne tilkalde en ambulance. For god ordens skyld havde de frivillige samaritter fået udleveret stålhelme og armbind, så de på en måde blev legaliseret som de myndighedspersoner, de var – og alligevel ikke var.

I en af boligforeningerne blev der oprettet tre interimistiske lazaretter med senge og sanitetsudstyr, som kunne anvendes, når der blev brug for det. Flere andre steder blev lignende stationer oprettet. For at det hele kunne fungere optimalt, blev der et helt andet sted oprettet en slags hovedkontor med opsamlingscentral med telefon, varme, nødbelysning, vand og sengepladser. Her skulle de sårede bringes hen

og derefter fordeles til de lokale sanitetsstationer. Sårede modstandsfolk skulle der naturligvis tages særlige hensyn til, fordi de ofte var i fare for at blive taget til fange af tyskerne.

De danske myndigheder var i øvrigt godt med i disse forberedelser. Senge, sengetøj, tæpper, petroleum, forbindsstoffer, lærred til bærer mv. blev fremskaffet og leveret til sanitetsstationerne. Gik det lidt trægt med at få leveret det nødvendige, så var det blot et ”vink” til modstandsbevægelsen, så blev der næste dag lavet et lille ”hold-op” overfor en af Forsyningsdirektoratets biler, som tilfældigvis blev opdaget på vej et eller andet sted – ofte til tyskerne – med netop de varer, som manglede på sanitetsstationerne.

Heldigvis kom sanitetsstationerne kun til at virke i begrænset omgang. Men når der viste sig tegn på uro med skyderi og ildkamp et eller andet sted i byen, satte systemet sig i gang. Så blev der gjort klar til at modtage de sårede, som straks kom under første behandling, inden der blev truffet beslutning om, hvem der skulle sendes videre og hvorhen. Modstandsbevægelsen havde sørget for, at der var truffet aftaler med en række læger og sygeplejersker om at træde til. Man kan vel sige, at intet var overladt til tilfældighederne. Således var det blevet arbejdersamariternes opgave at skaffe såvel af-

taler om ambulancer og andre transportvogne, som hurtig kunne rekvireres. Det fik man klar, bl.a. ved at indkøbe to store rutebiler, der blev indrettet til formålet. Den ene endda så man med et snuptag kunne få gjort plads til flere senge og et antal samaritter.

Det var også nødvendigt med en hurtig ekstrauddannelse af samaritterne, fordi en række af de opgaver, som kunne tænkes at skulle løses de næste år, var nye for mange af de aktive arbejdersamariter. I København blev nogle af samaritterne en mørk vinteraften nærmest smuglet ind på Seruminstituttet, hvor der blev givet et lynkursus i morfin- og stivkrampeindsprøjtninger. Andre aftener handlede det om foredrag af læger og sygeplejersker om behandling af læsioner af skud og andet, som kunne være til stor nytte, hvis der blev brug for det.

En af de begivenheder, hvor arbejdersamariterne virkelig fik brug for deres forberedelser, var i juli måned 1944, hvor københavnere var på nippet til at provokere tyskerne med en folkestrejke, der – på trods af, at begivenheden blev kendt som ”de korslagte armes politik” – endte i flere større sammenstød forskellige steder i byen. Det samlede resultat af de blodige dage var, at mere end 100 mennesker blev dræbt og næsten 700 sårede. Det var ved den lejlighed, at de fleste troede, at også befrielsen

ville ende i blodbad. Sådan gik det heldigvis ikke.

Beboerværn var til stor hjælp

I en række større bebyggelser i de store byer blev der i løbet af besættelsesårene etableret såkaldte beboerværn. Initiativet blev mange steder taget af lokale ASF-medlemmer. Det var et forsøg på at sikre beboerne i området mod, at der skulle opstå panik, når der pludselig blev givet luftalarm på grund af overflyvning. Beboerværnet bestod ofte af mandlige beboere, der fra mørkets frembrud på skift holdt vagt og var klar til at vejlede folk i situationen. Det kunne f.eks. være at vise vej til de nærmeste beskyttelsesrum, hjælpe børn og ældre med at komme af sted, informere om, hvad der kunne gøres, hvis der skulle falde en bombe eller en granat i nærheden osv. Beboerværnet skulle også holde sig klar til at samarbejde med brandvæsenet.

I en gammel ejendom i Adelgade i København, som var under renovering, fik en række ASF-afdelinger lov til at tilrettelægge en katastrofeprøve, som i de næsten nedrevne bygninger kunne blive meget realistisk. Der blev derfor mulighed for at afprøve, hvordan hjælpemandskabet kunne gebærde sig i murbrokker, brædder, jernstivere, ruiner i det hele taget samt trapper, der for en dels vedkommende var

ødelagt, så man ikke kunne færdes normalt på dem.

Beboerværnet fik også afprøvet, hvordan de kunne informere, hjælpe, vejlede og samle oplysninger til brug for andre i hjælpearbejdet. Hele katastrofeøvelsen blev optaget på film, så den kunne bruges til at lære andre beboerværn og ASF-frivillige, hvordan en sådan hjælp kan udføres.

I Ålborg var beboerværnene med i en fællesopgave, der bestod i at forberede evakueringen af et stort antal borgere i selve bykernen, hvis de – som borgmesteren i Ålborg udtrykte det – blev fordrevet fra byen af tyskerne. ASF-afdelingen og beboerværnene var med til at samle omkring 50.000 kilo levnedsmidler på et lager. Beboerværnene skulle tage sig af borgerne og hjælpe med at få det hele til at fungere.

Luftværnstjenesten og ASF

Arbejdsamariternes deltagelse i det civile forsvaret af Danmark blev allerede vedtaget i 1914, hvor ASF på et møde i København i anledning af 1. verdenskrigs udbrud diskuterede, hvilket standpunkt man skulle tage. ASF fastslog, at man ikke ville stille personel til rådighed for hæren, men gerne for civilbefolkningen, hvis denne skulle blive udsat for krigshandlinger. Denne politik blev fastholdt gennem årene. ASF

var således klar til at være med, da Rigsdagen i årene efter begyndte at se på de nødvendige forberedelser til et landsdækkende luftværn, altså sikre Danmark og danskerne bedst muligt, hvis der skulle komme luftangreb over Danmark. Sammen med en række organisationer, herunder ASF, blev Dansk Luftværnsforening stiftet i 1934. Det skulle sikre, at hvis der et eller andet sted skete en større katastrofe, hvor myndighederne havde behov for mere hjælp end systemet selv kunne klare, så kunne man regne med disse organisationers assistance. Luftværnsforeningen skulle varetage uddannelsen af de frivillige til at varetage særlige opgaver i tilfælde af luftangreb. Det var derfor naturligt for ASF at lægge sine kræfter i denne organisation. I 1936 blev loven om Dansk Luftværnsforening vedtaget således, at det blev de frivillige, som skulle medvirke til at sikre danskerne, hvis der skete luftangreb med f.eks. giftgas eller bomber.

Mange frivillige på vagt hver nat

I Stor-Ålborg blev der således oprettet fire sanitsstationer, tre afvaskningsstationer samt flere sorteringsstationer, alt sammen i tilknytning til de fire hospitaler i området. Vagterne på de mange stationer blev stort set delt mellem frivillige fra Dansk Røde Kors og Arbejdernes Samariter Forbund. Alene ASF havde ca. 40 frivillige

på vagt hver nat i lange perioder. De mødte på fastlagte steder kl. 20.00, når luftværnstiden satte ind og blev på deres poster til næste morgen kl. ca. 5.00, hvorefter de fleste af dem gjorde sig klar til at passe deres almindelige arbejde på byens arbejdspladser.

Ved siden af denne del af luftværnsarbejdet påtog ASF sig – efter henvendelse fra de sociale myndigheder i Kommunen – at stille vagter til rådighed for alderdomshjem, børnehjem og enkelte private hjem med henblik på at transportere syge væk fra deres bopæl, når der blev varslet luftalarmer – og tilbage, når alarmerne blev blæst af. Nogle gange blev der varslet luftalarm flere gange i løbet af natten, så det var til tider en hård tårn.

Men normalt fungerede ordningen fint. Alle de frivillige fra de forskellige organisationer, herunder altså ASF, gik til opgaven med stor alvor og følte sig virkelig forpligtet af, at de havde meldt sig. De mødte, når der blev kaldt og var klar til at løse de opgaver, der i situationen blev pålagt dem. De skulle i arbejdet gå hånd i hånd med det ansatte personale, som havde deres retningslinier og planer at arbejde efter. Samariterne mødte op med deres egne forbindingskasser, nødlys og forbindingsmaterialer, fordi de ikke turde løbe an på, at det fandtes på stedet, sådan som forsyningssituationen i landet var.

Hele dette store projekt blev sat i scene, fordi man skulle være forberedt, hvis den store katastrofe indtraf. Heldigvis indtraf den ikke. Men det var om at være klar. Derfor tog alle de medvirkende det alvorligt, hver gang en alarm lød. Det kunne jo være nu! Under ledelse af amtslægen i Ålborg Amt blev der sørget godt for alle de implicerede. Det lykkedes at skaffe kaffe og sukker, så der kunne hygges og slappes af under vagterne.

Det var naturligvis nødvendigt indimellem at prøve systemet af. Det skete ved store eller mindre øvelser, der skulle være så realistiske som overhovedet muligt. En mørk novemberaften i

1941 blev en sådan øvelse afholdt i Søndermarken med deltagelse af frivillige fra det sydvestlige København, Rødovre og Hvidovre. Formålet var at afprøve, hvordan de mange frivillige fra forskellige organisationer kunne arbejde sammen, og om de kunne arbejde under en fast kommando. I øvelsen deltog 382 personer, heraf 90 ”ofre”. De sidste var angiveligt blevet ofre for et luftangreb med giftgas. Arbejdersamariterne fortalte bagefter, at de havde lært utroligt meget af denne øvelse. Ledelsen af den store øvelse var også tilfredse – om end de ikke kunne forstå, at det mange gange var nødvendigt at give den samme ordre tre gange, før den blev efterlevet.

Frivillige træner med gasmasker under anden verdenskrig

Personalia

Dødsfald i Odense Afdeling

Danmarks Befrielsesdag, Lørdag den 5. Maj, skulde for Odense Afd. blive en dyrekøbt Dag, idet et af vore Medlemmer, Fru Gerda Heinsen, mistede Livet under Urolighederne som opstod den nævnte Dag. I Gerda Heinsen har Odense Afd. mistet en god og trofast Kammerat, der altid var parat, naar Arbejdet kaldte, beredvillig og hjælpsom,

Gerda Heinsen

som hun altid var, vil hun længe blive husket i Odense Afd. Samme Dag saaredes en anden af vore Kammerater, Victor Willer, saa alvorlig, at han senere er afgaaet ved Døden. Victor deltog aktivt i Frihedsbevægelsen, han hørte til blandt vore passive Medlemmer, men fulgte trods alt Arbejdet i Afd. med stor Interesse, og Medfølelsen med hans Hustru og Børn er stor blandt vore Medlemmer. Ære være deres Minde.

J. B.

I Herning indgik ca. 20 frivillige fra ASF og det samme antal fra Dansk Røde Kors i et samarbejde med 135 civile værnepligtige, der var blevet indkaldt til denne tjenestegren. Sammen skulle de gennem et to måneder langt uddannelsesforløb. Tre aftener om ugen og hver søndag gik det løs. Da ordren kom om at etablere sanitetsstationer og sorteringsstationer, var alle planer til det klar og mandskabet uddannet til opgaverne. ASF-samariterne kom her ud for en prøvelse, som de ikke havde forestillet sig. De skulle under nogle af prøverne iføres gasmasker. Årsagen til det var, at der ude i Europa var tegn på, at der blev anvendt gas i de kampe, der opstod, når soldaterne kæmpede mod civilbe-

folkningen. Det var ikke alle de medvirkende, der syntes, at det var en rar oplevelse, men de fik afprøvet, hvordan det var at skulle arbejde med maskerne på. Det var sikkert også årsagen til, at Arbejdernes Samariter Forbund senere udgav en lille håndbog med navnet ”Krigsgas!”. Bogen blev i øvrigt annonceret i ”ArbejderSamariteren” således: ”Husk at rekvirere **Krigsgas!**”, hvilket nok har fået det til at løbe koldt ned af ryggen på nogle af læserne!

Med befrielsen af Danmark fulgte en travl tid

Det gik ikke så slemt som frygtet, da besættelsens afslutning den 4. maj 1945 blev proklame-

ret gennem BBCs radioudsendelse til Danmark ved 19.30-tiden. Det var budskabet, som de fleste danskere havde ventet på og glædet sig til. Beskeden til det danske folk var, at fra og med den 5. maj om formiddagen ville krigen i Danmark være slut. Godt nok ikke for bornholmerne, som måtte døje med tyskerne endnu nogle dage og måtte gennem russiske bombninger først og fremmest over Rønne på Bornholm.

Det var frygtet og forudset, at netop denne frihedsdag ville blive dagen, hvor der kunne blive kamp i gaderne. Et stort antal mennesker kunne risikere at blive indblandet. Friheden ville jo for de fleste være det samme som, at nu kunne man gå på gaden, børnene komme ned at lege, tage sporvognen til arbejde eller på indkøb, måske også fortælle naboen, hvad man mente om ham og hans familie, hvis de havde været blandt de danskere, som havde udvist sympati for den tyske besættelsesmagt.

Om aftenen, alt medens frihedsbudskabet blev gentaget flere gange i radioudsendelserne fra BBC, samledes arbejdersamariterne på de i forvejen aftalte steder rundt om i landet. I København var der mindre end en halv time efter samlet omkring 50 arbejdersamariter. Senere på aftenen mødtes de med omkring 75 andre på restaurant ”Lorry”, hvor de blev udstyret med de nødvendige personlige våben, som de kunne

have brug for, hvis der opstod uheldige situationer. Der var tale om enkelte pistoler, men ellers var det knipler fyldt op med kork, idet gummi ikke havde været til at opdrive i flere år.

Det blev i øvrigt en travl tid, da befrielsen var en realitet. Der var brug for alle de kræfter, som ville være med. Det var ikke alle de tyske soldater, som mente, at tiden var inde til at overgive sig. Så frihedskæmperne, hvis opgave det var at tage sig af de landsforrædere, der skulle bag lås og slå, og arbejdersamariterne, som skulle tage sig af de personer, som kom til skade, arbejdede under ekstremt vanskelige vilkår. Mens kuglerne føg dem om ørerne, kørte eller løb de rundt fra sted til sted for at give den fornødne førstehjælp til de sårede og tage sig af de, der døde i denne særegne kampsituation. Efterhånden som tyskerne fik styr på deres egne tropper og mange af de danskere, som var anset for tyskervenlige blev arresteret, vendte dagligdagen tilbage til normale tilstande.

Det var ikke bare modstandsbevægelsens sårede folk og de tyskvenlige danskere, der skulle plejes og repareres. En del engelske soldater, som var fulgt med Feltmarskal *Montgomerys* friheds- og sejrstog ind i Danmark, blev indlagt og behandlet som patienter både på hospitalerne og på de hidtil illegale sanitetsstationer. En af de opgaver, som arbejdersamariterne også hurtig

blev en del af, var at tage sig af de mange danskere, som i glæde over befrielsen festede – og kom til skade. I København blev der indrettet et lazaret i Dagmarhus – næsten lidt for ironisk. Det var jo i Dagmarhus, at tyskerne havde haft et af deres hovedkvarterer for Gestapo og netop her pint og plaget mange modstandsfolk.

Arbejdersamariterne i Århus blev virkelig sat på prøve i dagene efter befrielsen. Der var nemlig mange russiske, polske og andre krigsfanger interneret i byen. Op af formiddagen den 5. maj udbrød der kampe rundt omkring i byen. Næsten 70 arbejdersamariter havde meldt sig til tje-

neste for at hjælpe indbyggerne, hvis der opstod uro. Der var pludselig meldinger om så mange dræbte og sårede, at behovet for hjælpetjenester var meget stort. Koncertpalæet og Rådhuset var de steder, hvor det gik værst til. Arbejdersamariterne udførte et kæmpe stort arbejde og fik mange venner blandt århusianerne i de timer, hvor det hele bragede løs.

Det gik heldigvis sådan, at kun ganske få arbejdersamariter kom til skade i de kampe og ved de opgaver, som de tog sig af. Forberedelserne til fredens indtog var gjort godt. Både frihedskæmperne og arbejdersamariterne var klar over,

Aarhus afdelings udrykningskolonne 1945

hvilke positioner, der skulle placeres folk på. Så overgangen fra tyskernes vilkårlige og hensynsløse måde at agere på, forløb glat og gnidningsløst.

Efter befrielsen var der således bud efter arbejdsamariterne til at tage vagter i f.eks. interneringslejren i Horserød i Nordsjælland. Den opgave blev løst af en række aktive samaritter. Den sluttede 1. september 1945. Det var de mange arresterede landsforrædere, som blev anbragt dér, mens deres sag blev behandlet. Det kom i øvrigt frem senere, at arbejdsamariterne var udset til at skulle stille med aktive ved en aktion mod Vestre Fængsel og være med i aktioner, der blev forberedt mod tyskerne i Avedøre-Lejren og Mosede Fort, begge i udkanten af hovedstadsområdet, men de aktioner nåede ikke at blive igangsat, før befrielsen nåede os.

Efter krigen kom nye opgaver til

Efterkrigstiden var ikke nogen let affære at komme igennem. Forsyningerne af både madvarer og alskens brugsredskaber var det knapt med. Ordningen med rationeringsmærker, som var startet allerede i krigens første dage, fortsatte lang tid endnu. Tøj, sko, brændsel, smør og kaffe var blandt de varegrupper, der mest markant var efterspørgsel på. Endnu mere end fem år efter krigens slutning var der rationering af varer,

som folk ellers troede ville være tilgængelige, når blot krigen sluttede.

Det er ganske interessant at læse, hvordan lederen af de københavnske arbejdsamariter så situationen for ASF på det tidspunkt, hvor krigens og besættelsestidens opgaver var slut. Han skrev næsten profetisk i medlemsbladet: ”Fremtidens arbejde med opbygning ligger nu foran os. Også inden for vore afdelinger er der meget at udføre. Krigen er forbi. Befolkningens interesse for samaritergerningen er dalende, men her er en ting, som vi kan hjælpe på. Vi må gøre dem forståeligt, at vi også i høj grad har brug for samariterhjælp i fredens dage. Allerede nu sporer vi en uhyggelig opgang i færdselsulykkernes antal og til foråret, når alle bilerne får benzin, vil antallet af ulykker stige yderligere. Her må vi ikke alene være med til at helbrede, men også sætte ind med et forøget forebyggende arbejde i form af færdselsforedrag.” Han pegede derudover på, at produktionen inden for industrien vil stige, da efterspørgslen på varer meget naturligt vil være stor. ”Mange mennesker vil derfor komme i arbejde, men ikke alle vil være lige kendte med maskinerne. Her vil på trods af sikringer og beskyttelsesforanstaltninger blive et stort arbejde for fabrikssamariterne med en forebyggende indsats,” skrev han.

Da arbejdsamariterne passede tyskernes fanger i maj 1945

Forhenværende formand i ASF-Dansk Folkehjælp Århus afdeling, Richard Hviid, fortæller om foreningens engagement i en krævende opgave i de hektiske majdage ved Danmarks befrielse:

”I Efteråret 1944, da jeg var 20 år, gennemgik jeg et samariterkursus hos Arbejdsamariterne (nu ASF-Dansk Folkehjælp Århus afdeling). Vi dannede grupper, som skulle hjælpe byens borgere, når der indtraf ulykker eller katastrofer. I min gruppe blev vi tilkaldt ved, at der først blev ringet til mig, og jeg kørte så på cykel til de nærmest boende, der så kørte videre i stafetorden, hvorefter vi mødtes det aftalte sted.

Min far, inspektør Hviid, Arbejdsanstalten i Vesterallé, fik den 5. maj besked fra Rådhuset om at modtage ca. 100 af tyskernes efterladte krigsfanger fra Vesterallé Kaserne.

Arbejdsanstaltens opsynsmænd gik hurtigt i gang med at samle, ja, nærmest stuve de indlagte sammen på så få stuer som muligt og klargøre ethvert tænkeligt rum til at modtage krigsfangerne. Enkelte af ”landevejens farende svende” valgte at pakke ranselen, fordi vejret var så godt.

På grund af min deltagelse i Arbejdsamariternes gruppearbejde, som jeg havde fortalt mine forældre om, ringede min far til Arbejdsamariternes formand, Tage Poulsen, og spurgte om Arbejdsamariterne kunne hjælpe med at passe krigsfangerne, og Tage Poulsen sagde straks ja. Opsynsmændene og vagtmester Nees samlede undertøj og tæpper sammen og klargjorde til krigsfangerens ankomst. Næste morgen stillede ca. 25 mandlige og kvindelige Arbejdsamariter for at hjælpe. I løbet af dagen ankom ca. 100 krigsfanger af alle nationaliteter til Arbejdsanstalten, hvor de blev afklædt, vasket og afluset. Deres tøj måtte i autoklave for at dræbe utøjet, og vi fangede en lus på ca. 11/2 cm og kom den i et reagensglas for at give den til læge Gerdes. Den vakte enorm opsigt. Fangerne fik så rent undertøj på og et varmt tæppe omkring sig, til deres tøj var brugbart. Imens havde økonoma frk. Sehested travlt i køkkenet med at lave mad, også her måtte ASFerne hjælpe.

I løbet af de næste 14 dage gik der ca. 1000 krigsfanger gennem Arbejdsanstalten. De blev efterhånden fordelt og indkvarteret på bl.a. Paradisgades Skole og Fuglsølejren på Mols.

Ethvert tænkeligt rum på Arbejdsanstalten blev benyttet, bl.a. lokaler, som soldater fra

Vesteralle's Kaserne tidligere havde benyttet. Jeg boede på det tidspunkt hjemme og havde mit værelse på loftet ud mod Vesterallé, og også jeg måtte have en russisk officer liggende i mit værelse.

Bespisningen på Arbejdsanstalten foregik ved, at først spiste beboerne i spisesalen, og bagefter spiste fangerne i hold. Flere gange fandt fangerne kammerater blandt nyankomne i hjertelige gensyn.

Min mor og min tante Lilli måtte også hjælpe med at smøre mad. Det foregik i vores private køkken. Til at begynde med fik fangerne let kost, men efterhånden som de blev raske, blev de også kritiske med maden, de var trods alt fra mange nationer – russere, polakker, franskmænd, italienere og mange flere.

Under krigen havde mine forældre huset en tjekkisk flygtning, og af ham havde jeg forbedret mit tysk efter naturmetoden. Vi sad tit og hyggede os, jeg mindes ham med glæde. Mine tyskkundskaber kom nu til rig udfoldelse, for der var rigeligt brug for de, som kunne hjælpe med at tolke ved mange tvivlspørgsmål.

Nætterne kunne godt være svære for fangerne, de havde ofte mareridt, og opsynsmændene og

ASFérne måtte så berolige dem - det krævede stærk psyke af hjælperne.

Der var også mange kvinder blandt fangerne. Blandt andet husker jeg især to søstre, som fortalte, at tyskerne havde hentet dem og tvunget dem til at spadsere med til skue for andre, for derefter at voldtage dem. De to søstre havde haft en tredje søster, som - da hun gjorde modstand mod voldtægt - var blevet skudt af tyskerne. På grund af søstrenes angst, fik de lov at bo i et af vore private gæsteværelser.

Mange af fangerne var højt uddannede, og de diskuterede ofte nationerne imellem, og det resulterede i, at de lavede en vægavis på forskellige sprog, men især på russisk.

Vel var Danmark befriet, og tyskerne formelt sat ud af spillet, men nogle russiske fanger fortalte flere dage efter deres ankomst til Arbejdsanstalten, at der var endnu flere fanger på Langelandsgades Kaserne, og for at få dem ud kontaktede min far en professor i slaviske sprog ved Århus Universitet. Professoren talte med de frigivne fanger på Arbejdsanstalten, hvorefter han og jeg gik til Langelandsgades Kaserne og talte med den tyske vagthavende. Efter en del diskussion fik vi lov til at tale med de russiske fanger, og efter flere timers forhandlinger

kunne vi tilkalde andre arbejdersamariter og tage 200 russiske fanger med os til Arbejdsanstalten. De russiske fanger fulgte trygt og roligt med os og blev glædeligt modtaget af landsmændene på Arbejdsanstalten.

På et tidspunkt blev der blandt fangerne udvalgt 1 - 2 repræsentanter for hver nation, og min mor og far inviterede disse repræsentanter til møde i vores spisestue sammen med senere statsminister Hans Hedtoft, senere medlem af Folketinget maskinmester Waldemar Laursen og kontorbestyrer Hans Madsen, Arbejdsansvisningen.

Fangernes repræsentanter var naturligvis meget interesserede i, hvorledes den sidste del af krigen var forløbet, og hvordan deres lands situation så ud. De var både lykkelige for at have overlevet og ængstelige for at komme hjem. De tænkte både på familien og hvordan de selv ville blive modtaget, dels politisk, dels arbejdsmæssigt.

Der blev knyttet mange venskaber blandt fangerne, personalet på Arbejdsanstalten og ASF'erne, men kontakterne løb efterhånden ud i sandet. Russerne kom der aldrig tilbagemeldinger fra, men enkelte andre holdt vi kontakt med et par år efter.

En dag i 1949 ringede det på vores dør, og da

min mor lukkede op, stod to af de italienske fanger fra maj 1945 udenfor med 20 langstilke-de roser. De to var på ferie i Danmark og rundt for at se, hvordan der så ud efter befrielsen. De boede hos os i flere dage.

På et senere tidspunkt modtog mine forældre en lille pakke gennem toldvæsenet. I pakken var nogle tylsomvundne mandler med et lille kort om, at den ene af italienerne skulle giftes. Senere har min hustru og jeg oplevet den samme skik ved bryllupper på Sicilien.

Arbejdersamariterne var gæster på Århus Stadion, da krigsfangerne lige før hjemsendelsen optrådte med en stor folkloreaften som tak til Århus bys borgere.

Her, mange år efter befrielsen, vil jeg gerne sende en hilsen til alle, som hjalp på Arbejdsanstalten i maj 1945: Hjertelig tak for kammeratskab og fællesskab i den store opgave – til alle jer, der endnu er levende – og æret været de dodes minde.”

Arbejdernes Samariter Forbund var kun fire år gammelt som landsforbund før det internationale arbejde var med i tankerne hos de aktive folk. I anledning af de blodige begivenheder i Spanien op gennem 1930'erne besluttede ASF at udruste en ambulance, der kunne støtte de spanske arbejderes kamp mod fascismen. Forberedelser omfattede indretningen af et mindre lazaret, en komplet udstyret ambulance, samaritermateriel, gasudstyr, et par læger, nogle sygeplejersker og nogle samaritter. Men på grund af nogle internationale aftaler måtte den danske regering meddele ASF, at det ikke var muligt at sende ekspeditionen af sted, så det blev ikke til noget.

Nogle år senere – i 1940 – var det galt i Finland, hvor Sovjetunionen foretog et blodigt overgreb på landets befolkning. Det var den såkaldte ”vinterkrig”, hvor finnernes overle-

genhed i sne og is gav russerne store problemer. Men krigen var mere end vinterkrigen. Der foregik en voldsom bombning af mange byer i Finland. Mange mennesker blev dræbt og endnu flere såret. Overalt i Europa havde folk medfølelse med det frysende og sultende finske folk. Hjælpsomheden og sympatien var stor over alt. Arbejdernes Samariter Forbund besluttede, at man ville søge at hjælpe Finland på en eller anden måde. I samarbejde med De samvirkende Fagforbund, som ønskede at stå i spidsen for en hjælpeaktion, blev der etableret en landsomfattende indsamling under mottoet: ”En timeløn til Finland!”

I begyndelsen af 1950'erne var ASF en af initiativtagerne til den såkaldte Hollandshjælp, hvor danskerne ydede hjælp til Holland efter store oversvømmelser. Senere blev der behov for lignende hjælpeaktioner efter oversvøm-

melser i Italien, da floden Po gik over sine bredder. Donationerne bestod først og fremmest af pengene fra en landsindsamling, men også fremsendelsen af tøj og fødevarer indgik i hjælpen.

Danmarkshjælpen

Efter at have vurderet, hvordan hjælpen til Holland og Italien forløb måtte Arbejdernes Samariter Forbund erkende, at der var mange ting i de aktioner, der slet ikke fungerede. ASF erkendte også, at Organisationen ikke var stor nok til at gå ind i sådanne opgaver. Derfor foreslog ASFs præsident, professor *Poul Bonnevie*, at Forbundet tog initiativ til en bedre koordinering af hjælpen ved fremtidige begivenheder. Han foreslog konkret, at der blev oprettet et nyt organ, som han kaldte Danmarkshjælpen. Nogle folketingsmedlemmer var med på idéen, og der blev ført mange drøftelser om sagen.

Danmarkshjælpens formål skulle være at sikre en hurtig og effektiv hjælp fra dansk side, hvis katastrofer af et vist omfang skete. Danmarkshjælpen skulle så koordinere både indsamlinger og selve hjælpearbejdet. Der skulle nedsættes en komité med repræsentanter fra ASF, Dansk Røde Kors, redningskorpserne, de politiske partier samt børne- og ungdomsorganisationerne. Det samme forum skulle

etableres i alle større kommuner og amter, så Danmarkshjælpen virkelig blev landsdækkende. Idéen var, at Danmarkshjælpen så at sige mellem katastroferne skulle gennemføre et oplysningsarbejde med foldere, foredrag, film, plancher og artikler i både fag- og dagspressen, så befolkningen var bedre forberedt på, at der kunne ske katastrofer rundt i verden – så at sige hver dag. Staten og kommunerne skulle naturligvis betale sin del af opgaven, men Danmarkshjælpen skulle baseres på udstrakt frivillig arbejdskraft.

Efter et par års forhandlinger med politikere, myndigheder og organisationer blev Danmarkshjælpen som idé skrottet i løbet af 1955. Den enkelte organisation tog igen sin del af opgaverne på sig, når katastroferne skete. ASF fortsatte med sit humanitære arbejde i Danmark som det vigtigste, men langsomt kom der internationale opgaver, som organisationen også kunne være med i.

Østrigske børn i Danmark

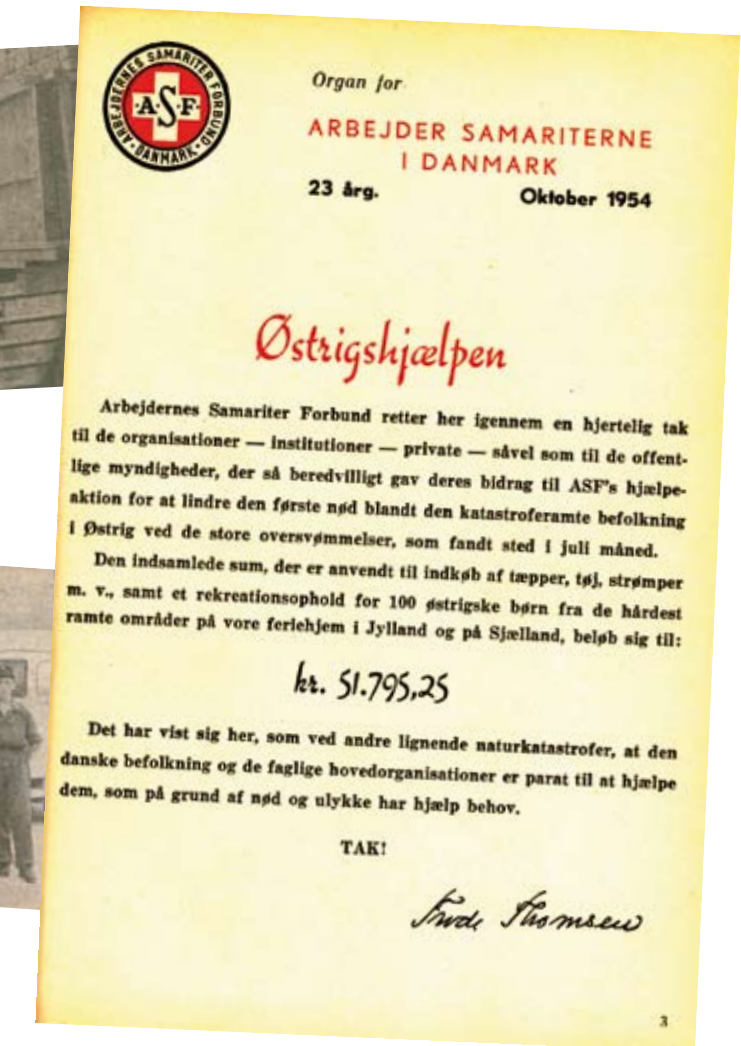
I juli 1954 blev Østrig udsat for enorme oversvømmelser, fordi floderne gik over sine bredder. Det gik ud over meget store områder i landet. Det medførte, at tusindvis af familier måtte forlade deres huse og boliger. Ikke mindre end næsten 6.000 huse forsvandt i vandmasserne.

Oversvømmelse

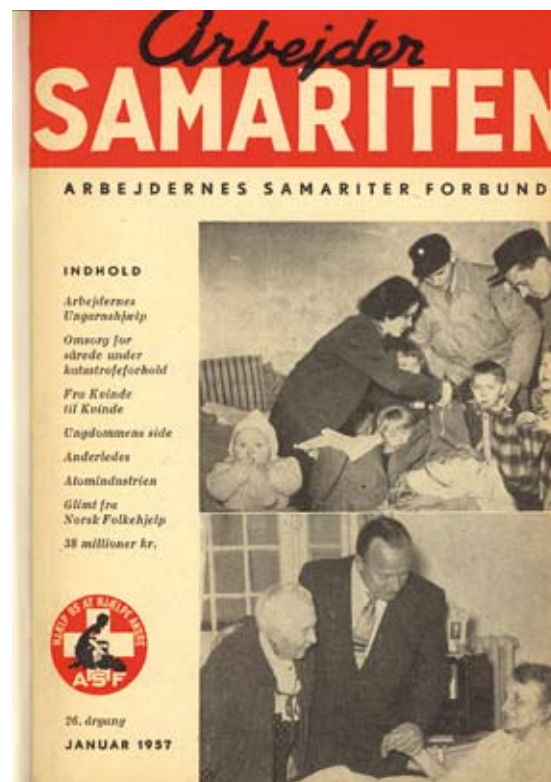

Hjælpemandskab

395 broer blev ødelagt. Det var en kæmpekatastrofe for landet, som endnu ikke var kommet helt på fode igen efter verdenskrigen.

Dagen efter katastrofens begyndelse modtog Arbejdernes Samariter Forbund et telegram, hvori der blot stod: "Arbejdernes Sa-

mariter Forbund i Østrig beder indtrængende om hjælp til ofrene fra oversvømmelseskatastrofen." Der var ikke i 1954 noget fjernsyn til at fortælle, hvordan en sådan katastrofe udfoldede sig. Derfor kom telegrammet som en henvendelse fra ASI, den internationale samaritersammenslutning i Europa, til dens medlemsorganisationer. Andre internationale organisationer sendte også nødråb ud til deres medlemmer, bl.a. Røde Kors.

I Danmark var ASF den første organisation, der fik organiseret en landsindsamling. Den blev kaldt "Østrigshjælpen". Mange organisationer, institutioner og privatpersoner gav deres tilskud på den ene og den anden måde. I alt blev der i løbet af kort tid indsamlet mere end 50.000 kr. til hjælp for de nødlidende efter naturkatastrofen. En delegation af hjælpere fra Arbejdernes Samariter Forbund var i løbet af få dage på vej til Østrig med tæpper, mad og samaritermateriel. Det blev godt modtaget og førte i øvrigt til, at danske samaritter igen fik den nære kontakt med de østrigske arbejdsamaritter – en kontakt, som på grund af krigen var gået fløjt.

ASF tilbød desuden at tage imod ca. 100 østrigske børn i Danmark til et tre-ugers rekreativeophold. Det var noget, der vakte østrigernes glæde. Børnene ankom kun en måned

efter katastrofen. De blev fordelt med 50 børn til ASF-afdelingerne i Randers og Nykøbing Sjælland, som begge havde velegnede feriehem til rådighed. Opholdet i Danmark skulle både sikre børnene en rolig periode efter de sindsoprivende begivenheder under oversvømmelserne og give dem god mad, så de også fysisk kunne komme til hæfterne igen.

Østrigshjælpen var første gang, at Arbejdernes Samariter Forbund trådte i aktion ved en katastrofe af denne karakter og omfang. Aktionen blev anledning til, at organisationen begyndte at tænke på humanitære og internationale hjælpeaktioner, altså hvordan man bedst, hurtigst og mest effektivt kan hjælpe, når der opstår katastrofer og lignende. Er det ved at indsamle penge, sende madvarer og tøj, tæpper og andre fornødenheder – eller hvordan?

Den efterfølgende debat i Forbundets ledelse førte til, at Organisationen vedtog at forberede sig på, hvordan en hjælpeaktion kunne etableres med de begrænsede resurser, der var til rådighed i ASF. Idéen med at få sat gang i den såkaldte Danmarkshjælp i samarbejde med andre foreninger fik et opkog, men det var ikke alle i ASF, der mente at hjælpeaktionen i Østrig ville have været bedre organiseret gennem en overordnet organisation som Danmarkshjælpen.

Ungarske flygtninge under Sovjets invasion i 1956

Da Sovjet overfaldt Ungarn

Da Sovjetunionen i efteråret 1956 med tanks og tropper gik ind i Ungarn for at sikre dets fortsatte nære forhold til Østblokken, blev resultatet tusindvis af flygtninge, der tog ind over grænsen til Østrig – væk fra undertrykkelse,

terror og deportationer. I første omgang var det børn og kvinder, der illegalt blev sendt ud af Ungarn, men efterhånden var det også mænd, ja hele familier, der flygtede fra de krigslignende tilstande.

Danmark var på den anden ende over russernes voldsomme adfærd i Ungarn og lukkede døre og porte op for mange ungarske flygtninge. Den danske regering inviterede 1.000 flygtede ungarere til Danmark, hvor befolkningen

Ungarske flygtninge ved ankomsten til Østrig

sørgede for ikke alene at tage pænt imod dem, men også at integrere dem i det danske samfund med boliger, arbejde og mange venskaber.

ASF gik i samarbejde med DUI, Frie Børnehaver og Fritidshjem samt ”Social-Demokraten” om en landsindsamling af først og fremmest penge, under navnet ”Arbejdernes Ungarnshjælp”. I løbet af kort tid blev der indsamlet næsten 500.000 kroner, som var et ganske anseligt beløb. Efter samråd med den østrigske arbejderbevægelse, som var i nær kontakt med de ungarske faglige organisationer, indrettede den danske indsamlingskomité en flygtningelejr i det østrigske DUIs feriekoloni i Steiermark. Indsamlingen fortsatte. Tæpper, tøj, levnedsmidler, medicin mv. strømmede til fra privatpersoner og arbejdspladser. I løbet af foråret 1957 blev der hentet 65 ungarske børn her til landet. De blev indkvarteret på Stauninggården i Helsingør, Kulhuse ved Jægerspris og feriekolonien ved Udbyhøj nær Randers, så de kunne komme til kræfter. Igen viste Arbejdernes Samariter Forbund, at når ulykken sker og der er behov for at hjælpe, så skete det effektivt.

ASF fra starten med i Dansk Flygtningehjælp

I 1956 var Arbejdernes Samariter Forbund en

af de 11 organisationer, der stod bag oprettelsen af Dansk Flygtningehjælp. Baggrunden var de erfaringer, ASF og andre hjælpeorganisationer havde gjort sig – ikke mindst ved oversvømmelseskatastrofen i Østrig og de krigslignende tilstande i Ungarn, som førte mange flygtninge og deraf opståede problemer med sig. Det rejste naturligvis spørgsmålet, om ASF nu ikke mere behøvede selv at interessere sig for flygtningene, når der opstod nye situationer. Det blev imidlertid slået fast, at IAH – International Arbeiter-Hilfswerk – logisk set var den organisation, som arbejderbevægelsen arbejdede sammen med på det internationale plan, når der var behov for det, mens Dansk Flygtningehjælp var en national organisation til koordinering af flygtningearbejdet i og fra Danmark.

I løbet af 1950'erne og op gennem 1960'erne tog flygtningearbejdet, som ASF tog aktiv del i, virkelig fart. De mange flygtninge fra Østrig og Ungarn blev flot klaret. Derudover var der i Europa ikke de store problemer, fordi de, der flygtede fra Østtyskland, næsten alle søgte til Vesttyskland, hvor de havde familie og venner. Men uden for Europa var der flygtningeproblemer mange steder. Nu var det flygtninge fra Marokko, Tunis, Algeriet, Jordan, Tyrkiet, ja helt fra Hongkong, der kom flygtninge til Europa og dermed også til Danmark.

Desværre blev flygtningeproblemet ikke mindre som årene gik. Men verden havde fået øjnene bedre op for, at problemet eksisterede og at der skulle hjælpes og gerne hurtigt, når katastroferne – både naturens og de menneskeskabte – skete. Den humanitære ånd, den medmenneskelige samvittighed, viljen til at hjælpe, var gradvis vågnet og lagt i fastere rammer. Det begyndte med private hjælpeorganisationers spredte fægtninger, fortsatte med statslige og overstatslige organer. Efterhånden gik det op for de fleste, at hvis hjælpen skal nytte, skal den koordineres. Derfor har en stor del af verdens flygtningehjælp været samordnet af FNs højkommissær for flygtninge - UNHCR.

I 1966 blev der registreret ca. 147.000 flygtninge i Europa. Men verden som helhed havde flere flygtninge end nogensinde før. Der fandtes i begyndelsen af året over 13 mio. flygtninge. Antallet var voksende med forrygende fart. Flygtningene, der omfattede både børn, kvinder og mænd, var ofrene for politisk og national undertrykkelse, racediskrimination eller religiøs forfølgelse. Flertallet af flygtningene fandtes i Asien og Afrika. ASF-Dansk Folkehjælp var aktivt med i arbejdet med at løse problemerne og til at samle ind, når der blev etableret indsamlinger til fordel for flygtningene verden over. En næsten håbløs opgave kan

man sige, når der stadig i 2002 kunne registreres mere end 40 mio. flygtninge verden over, heraf 500.000-600.000 i Europa.

Internationalen stiftes

For Arbejdernes Samariter Forbunds vedkommende var tanken om et bredere samarbejde vedrørende de aktuelle opgaver afgørende. Men opgavernes omfang og karakter overgik de kræfter, der var til rådighed. Det nordiske samarbejde var ikke på skinner. Som initiativtager til det faldne forslag om Danmarkshjælpen, var det naturligt at se ud over Danmarks grænser. Der havde ikke været et tæt samarbejde med de udenlandske hjælpeorganisationer, hverken før eller under 2. verdenskrig. Alle havde haft nok i egne problemer. Mange steder ville magthaverne slet ikke høre tale om etablering af humanitære organisationer.

I 1953 var der igen kommet ro over de internationale kontakter mellem arbejdersamariternes organisationer. Interessen for samarbejde over grænserne var voksende. Det var tid til at snakke sammen om at få dannet en europæisk sammenslutning af arbejdersamariter. Repræsentanter fra Schweiz med 100 medlemmer, Østrig med 800 medlemmer, Tyskland med 15.000 medlemmer, Frankrig med 800 medlemmer, Norge med 20.000 medlem-

mer, Sverige med 3.000 medlemmer og Danmark med 12.000 medlemmer – i alt mere end 50.000 medlemmer - mødtes i Hamburg. Det var et fælles ønske fra alle sider, at en international samarbejdsorganisation skulle etableres snarest.

Der var flertal for at starte organisationen straks. Inden deltagerne derfor havde forladt konferencen et par dage senere, var ASI, Arbejder Samariternes Internationale, blevet en realitet. Både Danmark og Norge stemte imidlertid imod oprettelsen, fordi de skulle have deres bagland med i beslutningen. Tyskeren *R. Munkelt* blev valgt til ASIs første præsident, mens svenskeren *Arvid Fasth* blev vicepræsident. ASF var således – med sin deltagelse i konferencen – med til at sætte yderligere gang i det internationale samarbejde efter verdenskrigen, men inden Arbejdernes Samariter Forbund kunne blive fuldgældigt medlem af Internationalen skulle en kongres i ASF behandle sagen.

Spørgsmålet var på dagsordenen på ASF-kongressen i april 1954. Det var en lidt tøvende kongres, der besluttede, at "Samarbejdet kan etableres med Arbejdernes Samariter Forbund i andre lande, når disse arbejder i tilslutning til den demokratiske arbejderbevægelse i det pågældende land." Man var tydeligvis stadig lidt bange for, at kommunisterne skulle sætte sig

på organisationens indflydelse. Forretningsudvalget blev bemyndiget til at arbejde videre med spørgsmålet om tilslutning til ASI. Senest på et hovedbestyrelsesmøde i starten af 1955 skulle ASFs forretningsudvalg komme med en indstilling om, hvorvidt ASF kunne tilslutte sig Internationalen.

Men det gik ikke så let. Der var usikkerhed om både Sveriges og Østrigs arbejdersamariter – og det betød, at ASF ikke var helt klar på et hovedbestyrelsesmøde i 1955. Det kom der en lidt valen beslutning ud af: "Det pålægges forretningsudvalget ved observatører at søge sig repræsenteret ved ASI's forhandlinger og søge de danske standpunkter klargjort." Men medlem af ASI blev ASF nogen tid efter.

Medlem af Internationalen

I 1957 gik ASF videre ad samarbejdets vej, idet man indmeldte sig i IAH – Internationalens Arbeiter Hilfswerk. Det var en organisation af europæiske samariter- og folkehjælpsorganisationer, der havde et tilhørsforhold til arbejderbevægelsen.

I 1984 omfattede IAH 13 organisationer fra 11 lande. Gennem årene er tallet svinget lidt. IAHs arbejdsopgaver var mange og mere forskellige end i ASI. Blandt andet fordi IAH samarbejdede direkte med en række FN organisa-

tioner samt de store flygtningeorganisationer i Europa. Meget af det internationale bistandsarbejde, som ASF-Dansk Folkehjælp arbejdede med, blev koordineret gennem og i samarbejde med IHA.

I IAH er der gennem flere år blevet arbejdet med planer om at opbygge et beredskab, som hurtigere end hidtil kan træde til med finansiel og praktisk hjælp i tilfælde af katastrofer rundt om i verden.

Nordisk samarbejde

Efter 2. verdenskrigs afslutning i 1945 begyndte de nordiske landes arbejdersamariter langsomt, men mere målbevidst at nærme sig hinanden. Et skandinavisk møde, som det blev kaldt, fandt sted i begyndelsen af 1946. Her fortalte landenes repræsentanter hinanden, hvem de var og hvilke opgaver de løste. Fra dansk side deltog repræsentanter fra Arbejdernes Samariter Forbunds bestyrelse, mens både Norge og Sverige mødte op med hver deres læge. Ikke fordi nogen var syge, men fordi de mente, at det var deres faglige område, som skulle drøftes.

Mødet kunne konstatere, at arbejderne samariterarbejde var grebet helt forskelligt an i de tre lande. I Danmark var der på det tidspunkt 157 afdelinger og ca. 13.000 medlemmer. I Sverige var der kun 22 afdelinger. De havde ikke

Frivillige fra ASF og Norsk Folkehjelp i fælles optog

rigtig styr på organisationen. De havde ikke det samme tætte forhold til den politiske og faglige arbejderbevægelse. En del af deres medlemmer var samtidigt medlem af Røde Kors. Til gengæld fik svenskerne – i modsætning til de øvrige nordiske lande – tilskud fra det offentlige til deres arbejde. Norsk Folkehjelp kunne fortælle, at alle, der ville være med i arbejdet, kunne blive medlem hos dem. Deres organisation var tæt knyttet til den faglige bevægelse i Norge.

Dette første nordiske samarbejds møde blev starten på et tæt samarbejde i de kommende år – om end der var store problemer med de svenske arbejdsamariter. Det viste sig nemlig, at det svenske arbejdsamariterforbund blev fusioneret med Svensk Røde Kors – og det passede bestemt hverken Norsk Folkehjelp eller Arbejdernes Samariter Forbund. En gruppe svenske arbejdsamariter – de såkaldte reservanter – forsøgte at videreføre den svenske arbejdsamariterorganisation, men det viste sig at være svært. Både af økonomiske og organisatoriske årsager. De repræsenterede kun ca. 3.000 arbejdsamariter, først og fremmest fra de større byer. LO i Sverige vaklede med sin støtte og det gav stor usikkerhed. ASF vaklede også. Nogle ville bryde helt med svenskerne. Andre ville forsøge at hjælpe arbejdsamariterne på fode igen.

Uanset problemerne i Sverige besluttede Norsk Folkehjelp og Arbejdernes Samariter Forbund at fortsætte med at udvikle det nordiske samarbejde – så måtte svenskerne komme med senere. Det skete i løbet af 1951, hvor de svenske arbejdsamariter igen fik deres egen organisation: ”Samorganisationen”. Der blev senere oprettet en søsterorganisation ”Svensk Folkehjelp”

Siden hen har det nordiske samarbejde bestået i at hjælpe hinanden, at rådgive hinanden, at løse projekter i samarbejde, at udveksle erfaringer – og ikke mindst at inspirere hinanden.

SAINT – en paraplyorganisation

Den 11. august 1994 blev SAINT stiftet. Bogstaverne står for ”Samaritan Internatio-

Repræsentanter fra de europæiske samariterorganisationer ved stiftelsen af Samaritan International SAINT

nal". Det er en frivillig sammenslutning af fire europæiske samariterorganisationer, som har ønsket at styrke samarbejdet med henblik på at kunne operere i fællesskab, når der indtræffer katastrofer etc., som kræver international udrykning. De fire organisationer, der stiftede SAINT var ASF-Dansk Folkehjælp, Arbejdernes Samariter Sammenslutning (ASBÖ) fra Østrig, Hvide Kors fra Frankrig og Arbejdernes Samariter Sammenslutning (ASB) fra Tyskland. Senere er organisationer fra Tjekkiet, Ungarn, Litauen, Letland og Italien kommet til.

De enkelte medlemsorganisationers ekspertise udgør den dag i dag et vidtspændende netværk for det fælles internationale hjælpearbejde. Det er især redningsarbejde, samaritertjeneste, førstehjælpsuddannelser og internationalt hjælpearbejde, som udgør arbejdsopgaverne for SAINT. Med mere end 2,5 mio medlemmer, over 50.000 frivillige og 17.000 fuldtidsansatte udgør Organisationen en solid basis for hjælpearbejdet ved de katastrofer, som formentlig også vil præge de næste mange år.

På en konference, som SAINT afholdt i 2003, blev det besluttet at oprette et organ, SRRG (SAINT Rapid Respons Group), der skal koordinere en fælles indsats, når der bli-

ver brug for nødhjælps- og genopbygningsarbejde efter katastrofer. Det samarbejde fik kort efter starten sin ilddåb ved det voldsomme jordskælv, der ramte Iran i julen 2003. Her kom redningsfolk fra SAINTs medlemsorganisationer hurtigt i gang med en fælles indsats. ASF-Dansk Folkehjælp har de senere år fået en central placering i dette arbejde, idet opgaven med at koordinere SRRG-arbejdet er overladt den danske organisation.

En af de største opgaver, som SAINT i øvrigt har været part i, var på Sri Lanka efter tsunamien i 2004. Her viste SAINT sig at være et godt forum, som med stor hurtighed og effektivitet kunne gå i gang med det fornødne hjælpearbejde allerede dagen efter katastrofen. ASF-Dansk Folkehjælp og det tyske ASB havde allerede medarbejdere i regionen og kunne hurtigt få dem frem til evakuering af tilskadede og bjærgning af lig fra området.

For fremtiden vil koordineringen af det humanitære internationale arbejde, som ASF-Dansk Folkehjælp er en del af, blive samlet i en enhed under SAINT med navnet SAINT AID. Her skal opbygges et beredskab, der er klar til at blive sat ind med mangfoldige beredskabsopgaver i de første uger efter en katastrofe er indtrådt.

Mineoffer får taget mål til ny protese

Landminer skal forbydes

Det er gjort op, at i 65 af verdens lande befinder sig samlet mere end 100 mio. ueksploderede landminer – og lige så mange befinder sig på lagre rundt om i verden parat til at blive lagt ud. Mere end en kvart mio mennesker er i deres hverdag mærket af at være ramt af en landmine. I lande som Somalia, Bosnien, Angola og Afghanistan, der har været ramt af voldsomme krigshandlinger, og hvor især de fattige har levet i landflygtighed eller lange perioder i flygtningelejre, ved de, at når de skal tilbage en dag, vil deres landområder være belagt med tusindvis af landminer, som enten dræber eller kvæster børn og voksne.

Sammen med Norsk Folkehjelp tog ASF-Dansk Folkehjelp fat i arbejdet med minerydningsprojekter i Angola. Det skete ved at forære to danske mineryddere, som Udenrigsministeriet havde doneret, til de angolanske myndigheder. I 1998 blev samarbejdet udvidet til at omfatte Dansk Flygtningehjælp og Caritas Danmark i Danish De-mining Group (DDG). Denne organisation havde til formål at oprette minerydningsprogrammer i lande, hvor der var behov for det. DDG blev i løbet af kort tid operativ og påbegyndte derefter projekter med minerydning i både Afghanistan og Somaliland. Begge projekter med øko-

nomisk støtte fra det danske udenrigsministerium.

I Afghanistan åbnede DDG et kontor i byen Kandahar. På det tidspunkt var DDG den eneste frivillige organisation, der arbejdede i området. Projektet startede med at uddanne 90 frivillige medarbejdere, dels lokale og dels folk fra andre lande. I området omkring Kandahar udpegede myndighederne et område på mere end 80 km², som krævede rydning af landminer før befolkningen igen kunne tage jorden i brug. I Somaliland fik DDG gang i minerydningsarbejdet efter at have trænet over 50 frivillige medarbejdere i opgaven. Der er i dette fattige område stort behov for at få frigjort store arealer til agerjord og græsning. Også her gjaldt det om at få ryddet området hurtigt, fordi den flygtede befolkning ønskede at komme tilbage og genoptage deres dyrkning, så de kunne leve et normalt liv igen.

”Vi har fået et godt ry for at kunne løse hjælpeopgaver med succes. Vi betragtes godt nok som ”lillebror” i forhold til Dansk Røde Kors, men ASF-Dansk Folkehjælp er faktisk den fjerdestørste hjælpeorganisation i Danmark”, sagde forbundsformand *Ib Jensen* for nogle år siden til fagpressen.

Det kunne han sige med stolthed i stemmen, for når man ser på den enorme aktivitet, ASF-Dansk Folkehjælp har præsteret internationalt de seneste 15-20 år, må man forbløffes. Blandt de mange hjælpeopgaver på de mange forskellige steder i Europa og Asien, er der en stor del, som ASF-Dansk Folkehjælp selv har fundet vej til at arbejde med, mens man er blevet gjort opmærksom på andre af f. eks. Udenrigsministeriet og Socialministeriet.

Gennem de seneste mange år har især de

menneskeskabte katastrofer og tragedier som borgerkrige, stammekrige, etniske udrensninger mv. været blandt de hyppigst forekommende situationer, hvor ASF-Dansk Folkehjælp har måttet træde til. Ofte er det hjælpeaktioner, som sker side om side med igangværende krigshandlinger. Det gør arbejdet vanskeligere og nogle steder meget farligt. For organisationer som ASF-Dansk Folkehjælp gælder derfor, at den arbejder tæt sammen med lokale myndigheder og offentlige internationale organisationer, som har FN's bevågenhed.

En gennemgang af de internationale hjælpeaktioner, som ASF-Dansk Folkehjælp har deltaget i, viser, at et godt forhåndskendskab til de områder, der skal arbejdes i, er en vigtig forudsætning for et acceptabelt resultat. Det samme gælder kendskab til den kultur, som området er en del af og de politiske forhold,

som eksisterer i området. Ofte får ASF-Dansk Folkehjælp viden om disse forhold ved den nære kontakt med den internationale fagbevægelse og dermed også den lokale fagbevægelse.

Målet for ASF-Dansk Folkehjælps hjælpeaktiviteter er at søge at skabe bæredygtige løsninger for selvhjælp og uafhængighed. De befolkningsgrupper, der bliver ramt af ulykker og katastrofer, er ofte de fattigste og mest underudviklede. Derfor skal der skabes en sammenhæng mellem nødhjælpen og tiden efter den akutte nødhjælp, dvs. når genopbygningen af lokalsamfundene skal finde sted. Dette stiller store krav til en hjælpeorganisation som ASF-Dansk Folkehjælp til at finde de rigtige lokale samarbejdspartnere. Hvis der begås fejl her, får det store konsekvenser i det efterfølgende genopbygningsarbejde. Gennem årene har ASF-Dansk Folkehjælp oparbejdet en stor professionalisme i at vurdere, hvordan hjælpen skal gribes an.

Hvor og hvornår

Bortset fra enkelte mindre aktioner op gennem 1970'erne blev det ikke til det store arbejde med opgaver uden for Danmarks grænser. ASF var selvfølgelig med i IAHs arbejde og deltog i de opgaver, som Dansk Flygtningehjælp lø-

ste, men ASF var ikke selv operativ. De første mindre selvstændige projekter blev igangsat i samarbejde med Norsk Folkehjælp og med økonomisk støtte fra bl.a. fagbevægelsen. Det var nogle uddannelsesprojekter for befrielsesbevægelserne ANC og SWAPO i Sydafrika midt i den store kamp for at afskaffe apartheid-systemet i landet.

I 1984 var LOs formand, *Knud Christensen*, gæst i ASF-Dansk Folkeblads årsskrift. Her fremsatte han den tanke, at det arbejde, som dansk fagbevægelse gjorde i Latinamerika for at hjælpe de undertrykte faglige kolleger i diktaturlandene, blev kompletteret med et bredere humanistisk hjælpearbejde gennemført af ASF-Dansk Folkehjælp. "Situationen i disse diktaturstater – om det er Brasilien, Chile, Paraguay eller Uruguay – er forkastelig først og fremmest set fra menneskeligt synspunkt," skrev han. "Det er karakteristisk for disse lande, at det er arbejderbevægelsens medlemmer, der lider. Dansk arbejderbevægelse kunne i et internationalt samarbejde medvirke til at løse flere opgaver – humanitært, politisk, retligt og socialt. I dag er det hjælpeorganisationer fra USA, der gør arbejdet. ASF-Dansk Folkehjælp er den danske hjælpeorganisation i arbejderbevægelsen, som kan bidrage til opgavens løsning," mente *Knud Christensen*.

Der findes ikke en egentlig håndfast beslutning i ASF-Dansk Folkehjælps annaler, hvor man kan sige, at fra den dag og på den måde ønskede ASF-Dansk Folkehjælp at deltage i det store internationale hjælpearbejde ved katastrofer og konflikter. Det kom naturligvis heller ikke som en tyv om natten. Men ASF-Dansk Folkehjælps bevidsthed om, at der var en opgave i det internationale arbejde kom langsomt snigende, efterhånden som verdens problemer væltede ind over de danske grænser også. Pludselig var det nødvendigt at være aktivt med. Pludselig var det en arbejdsopgave, som var en del af organisationens dagsorden. Fra begyndelsen af 1980'erne blev ASF-Dansk Folkehjælps arbejde i så henseende mere og mere systematiseret og effektiviseret.

I 1980-81 påtog ASF-Dansk Folkehjælp sig således at støtte et hjælpeprojekt i Algeriet med genopbygning af huse efter en enorm jordskælvkatastrofe. Organisationen var ikke klar til en sådan opgave, men en henvendelse fra fagbevægelsen om, at det ville være et godt projekt, og at der ville være økonomiske støttekræfter fra fagbevægelsen til opgaven, gjorde, at ASF-Dansk Folkehjælp fik en central plads i hjælpeaktionen. Det skete i samarbejde med Norsk Folkehjælp og med stor økonomisk støtte fra den norske regering.

Da polske "Solidaritet" bad om hjælp

Som et af Danmarks nabolande har Polen altid stået i første række, når det har drejet sig om hjælp til det fattige og undertrykte land. Det første større projekt, ASF-Dansk Folkehjælp tog aktivt fat på var i Polen i 1981-83. Initiativet til denne hjælpeaktion kom fra det polske, frie fagforbund "Solidaritet". Sammen med Folkekirkens Nødhjælp, Caritas Danmark og Dansk-Polsk Selskab blev der indsamlet penge til at hjælpe den polske befolkning, der var i nød. Der skulle sendes fødevarer, medicin og hospitalsudstyr til landet. Hjælpeaktionen foregik i meget nært samarbejde med "Solidaritet", alt imens den polske regering indførte undtagelsestilstand og forbød fagforeningernes virksomhed. Det var lidt problematisk, fordi den polske regering også var ude med en opfordring om hjælp til landet. ASF-Dansk Folkehjælp besluttede at hjælpe og støtte de demokratiske kræfter i landet gennem levering af kontorudstyr og kontormaskiner.

Årsagen til den polske katastrofe var, at landets økonomi var så stærkt forringet, at der ikke var penge til de mest elementære hjælpemidler i landets sundhedsvæsen. Samtidig blev fødevarerforsyningerne stærkt forringet. Der kom strejker i lange baner, som forringede landets produktion og økonomi yderligere. Men hjæl-

Oversvømmelse i Polen 1997

pen fra Danmark kom frem. I løbet af de første måneder af hjælpeaktionen i 1981 blev der afsendt hospitalsudstyr og medicin for mere end seks mio. kr.

Hjælpeaktionen fik sit dramatiske højdepunkt en sen nat midt i 1981-vinterens mørke. Den nat tog militæret nemlig magten i landet fra politikerne. Og midt i hele suppedasen sad en konvoj fra "Kontaktgruppen for medicin til Polen", som omfattede forsyninger fra ASF-

Dansk Folkehjælp. Nogle ASF-folk var med i konvojen, som også omfattede journalister fra de største danske og norske dagblade. Journalisterne nåede at få deres interviews med de faglige ledere fra "Solidaritet", der kort efter blev arresteret af militæret. Konvojen gik i stå i nærheden af byen Poznan. Efter et døgn ventetid forsøgte konvojen at komme til Warszawa, men måtte opgive. I stedet blev konvojen dirigeret til et børnehospital langt uden for hoved-

staden, hvor hele hjælpepakken blev afleveret. Men heller ikke det skete uden dramatik, idet hospitalets leder var modstander af "Solidaritet" og derfor ikke var særlig imødekommende overfor konvojens gaver.

I løbet af 1982 blev der igen samlet ind til Polen. Den danske befolkning havde meget sympati for polakkerne. De næste par år kunne ASF-Dansk Folkehjælp sammen med sine samarbejdspartnere fortsætte leveringen af

både madforsyninger og medicin til det hårdt plagede polske folk.

Mange år efter denne hjælpeaktion var det atter galt. I sommeren og efteråret 1997 var ASF-Dansk Folkehjælp igen aktiv med assistance til Polen efter meget store oversvømmelser, da floden Odra gik over sine bredder. Mange tusinder mennesker blev drevet væk fra deres huse og gårde. Mere end 20.000 bygninger blev beskadiget og 300 huse svømmede simpelthen

ASF-Dansk Folkehjælp igangsætter genopbygningsprogram efter oversvømmelserne i Polen 1997

væk. Der blev etableret en omfattende indsamling, som både Udenrigsministeriet og flere fagforbund ydede store beløb til. Dansk Metalarbejderforbunds kongres gav således tilsagn om kr. 100.000.

Hjælpen fra ASF-Dansk Folkehjælp koncentrerede sig om et lokalområde, Zielona Gora Amt, som var ekstra hårdt ramt. I løbet af kort tid var fire lastvognstog på vej til området med 100 tons nødhjælp i form af telte, tæpper, hygiejniske artikler, vanddunke og fødevarer til de evakuerede. Mange familier blev hjemløse og tusinder måtte evakueres. Endnu mange måneder efter katastrofen var der behov for hjælp. Mange evakuerede boede stadig i telte og gymnastiksale rundt om i amtet. ASF-Dansk Folkehjælp påtog sig derefter at renovere ikke mindre 500 huse i løbet af de efterfølgende måneder – en samlet hjælpepakke til Polens befolkning på mere end 10 mio. kr. Først i løbet af 1999 kunne ASF-Dansk Folkehjælp konstatere, at arbejdet var færdigt i området.

Flere hjælpeaktioner til Afghanistan

Sammen med tre andre hjælpeorganisationer etablerede ASF-Dansk Folkehjælp i 1984 DACAAR (Den danske komité for hjælp til afghanske flygtninge) for at hjælpe de mange flygtninge, der tog over grænsen til Pakistan.

Det startede i det små med et sykursus for afghanske kvinder i en flygtningelejr. Siden udviklede projektet sig ganske betydeligt. To år efter begyndte et større arbejde for at gøre de enorme store flygtningelejre bedre. Vandforsyningerne skulle forbedres og vejområderne skulle istandsættes. Det krævede myndighedstilladelser og de var ikke lette at opnå.

Men DACAAR trykkede på de rigtige knapper, så der kom gang i både de større vedligeholdelsesprojekter og de mindre, der havde til formål at gøre tilværelsen for flygtningene rimeligere. Et stort syprojekt omfattede broderi- og skoleuniformsprogrammer samt en skrædderworkshop. Oveni det blev der startet en mindre produktion af håndpumper til brønde. I de følgende år blev startet mange landbrugsorienterede projekter, så flygtningene, udover at være beskæftigede, også kunne begynde at få deres egen indkomst.

Da ”freden” i 1992 var ved at komme til Afghanistan, var der udsigt til, at omkring 5,5 mio. flygtninge skulle flytte tilbage til landet efter flygtningetilværelsen i Pakistan. Derfor handlede det for DACAAR om at omstille sig til at bidrage til genopbygningsarbejdet i selve Afghanistan – især i det vestlige område af landet. Igen var det vandforsyningen og infrastrukturen, der pressede sig på. Men også hele

sundhedsområdet, som bogstavelig talt lå i ruiner, skulle genoprettes. Mange af de store projekter var nu tre-års projekter, som stillede meget store krav til økonomi og medarbejdere.

Men nye uroligheder, klankrige, talebanstyre og dertil lange perioder med tørke, rejste nye og næsten uovervindelige problemer. Omkring århundredeskiftet var flygtningestrømmen igen på vej ind i Pakistan. På det tidspunkt blev det gjort op, at der var 7,5 mio. flygtninge, som var helt afhængige af international hjælp. Nye flytningelejre kom til, og DACAAR fik igen en central placering i det internationale samarbejde om forsyninger og anlæg af veje i de store lejre. Samtidig var DACAAR også stadig aktiv med oprettelse af sociale aktiviteter, især syning, landbrug og uddannelse.

I 2004 – efter 20 års hjælp til afghanske flygtninge – havde DACAAR udviklingsprojekter i gang i 32 lokale provinser. De fleste af projekterne var etableret i samarbejde med den lokale befolkning. DACAAR var stadig i området og ASF-Dansk Folkehjælp var fortsat med i Afghanistan. Senere kom opgaven i Afghanistan også til at omfatte minerydning i samarbejde med DDG. (Danish Demining Group).

Afghanistans omskiftelige situation med forskellige regeringer og besættelsesstyrker

samtidig med, at flere større eller mindre borgerkrige var i gang, forværrede sikkerheden for både indbyggerne og de hjælpeorganisationer, der havde opgaver i landet. Men alle var hele tiden optaget af, at de igangsatte aktiviteter skulle fortsætte af hensyn til landets fremtid og befolkningen. Afghanistan var og er fremdeles et af verdens fattigste lande.

Tørke og dårlig høst i Etiopien/Eritrea

Efter flere års voldsom tørke med deraf følgende dårlig høst blev det i forvejen fattige land, Etiopien, ramt af hungersnød i løbet af 1984. Blandt flere afrikanske lande var det Etiopien, der blev hårdest ramt. Vandhuller blev udtørrede, kvæget kunne ikke få vand og døde mellem hænderne på bønderne. Deres livsgrundlag forsvandt. Fødevarer-situationen var katastrofal. En hurtig hjælp var nødvendig, hvis ikke tusindvis af menneskeliv skulle gå tabt. Over en million mennesker var i løbet af kort tid blevet flygtninge og boede i lejre. Man var totalt afhængig af hjælp udefra. Derfor besluttede ASF-Dansk Folkehjælp at iværksætte en landsindsamling ”Hjælp Etiopien”.

Hjælpen blev iværksat sammen med IAH – Internationale Arbeiter-Hilfswerk. Det sikrede, at nødforsyningerne af fødevarer, mindst 25.000 tæpper, telte og en stor mængde medi-

ASF-Dansk Folkehjælp forbereder afsendelse af hjælp til Eritrea

cin, kunne nå frem til de nordlige dele af landet, Eritrea og Tigre. Det var de områder, der var hårdest ramt. Det var nu ikke så let som det lyder, fordi al hjælp til Eritrea skulle ind i landet gennem Sudan, ja ikke bare igennem landet, men gennem områder, hvor Sudan havde måttet oprette store flygtningelejre, der også var omfattet af hungersnøden. På grund af den borgerkrig, der havde hersket i Etiopien siden midten af 1970'erne, var det ikke muligt at komme gennem den sydlige del af landet. Så enhver kan forestille sig de vilkår, konvojerne af lastbiler måtte opleve.

Hjælpen til Etiopien stoppede ikke bare ved den akutte nødhjælp. ASF-Dansk Folkehjælp brugte også sine indsamlede midler til at indgå i et landbrugsprojekt i Eritrea sammen med andre internationale organisationer. Projektet omfattede bl.a. to centre for underernærede børn. I næsten tre år arbejdede to sygeplejersker i projekterne for at hjælpe børnene, hvis legemsvægt kun var 70 pct. af normalvægten. Derudover omfattede projektet genopbygning af et landbrug, så det var klar til at fungere igen, når der kom regn, hvilket der heldigvis gjorde i løbet af sommeren 1985. I løbet af de næste 6-7 år fortsatte ASF-Dansk Folkehjælp med at sende hospitalsudstyr og medikamenter til Eritrea.

Borgerkrig i Angola

Det har hørt til dagens orden, at ASF-Dansk Folkehjælps arbejde er foregået midt i en borgerkrig, hvor klaner og stammer slås mod hinanden under omstændigheder, som man har svært ved at forstå. Det var tilfældet i Angola. Landet hører til blandt verdens mest fattige lande. Men samtidig er det et af de lande i Afrika, der er rigest på naturressurser såsom olie og mineraler. Dets landbrug har også været et meget stort aktiv – især i de mere fredelige perioder. Men Angola har i mange, mange år været hærget af borgerkrig. Det bevirkede sidst i 1980'erne, at mere end en tredjedel af de ca. 12 mio. indbyggere var fordrevet fra hus og hjem. Hjælpeorganisationerne forsøgte gennem flere år at sikre flygtningenes liv og helbred, men det var en næsten håbløs opgave.

ASF-Dansk Folkehjælps bidrag til imødegåelse af borgerkrigens uhyggelige konsekvenser var at deltage i minerydningen, som overalt i landet omfattede store områder, hvor børn og voksne uundgåeligt blev kvæstet dødeligt hver dag. Udover minerydningen varetog ASF-Dansk Folkehjælp uddannelsen af mange lokale borgere til at kunne yde førstehjælp. Af andre aktiviteter til hjælp for Angolas hårdtprøvede befolkning skal nævnes levering af hospitalsudstyr og medicin.

Hjælp til selvhjælp i Albanien

ASF-Dansk Folkehjælps humanitære indsats i Albanien startede med hjælp til genopbygning af landbrugssektoren efter Murens fald i 1989. Der blev etableret et samarbejde med det danske landbrugsministerium om leverancer af frø og såsæd, som skulle sendes til landet. I årene

efter koncentrerede ASF-Dansk Folkehjælp sig om at levere hjælp i form af leverancer af frø til de projekter, som var sat i gang for at øge landets grøntsagsproduktion. Tidligere var Albanien selvforsynende med frø og var endda i stand til at eksportere frø, men fra 1991 gik det hele skævt. I 1994 sendte ASF-Dansk Folke-

Albanien 1991 - lastvognskonvoy ad svært fremkommelige veje

hjælp en lastbil med næsten 10 tons grøntsagsfrø til Albanien. Det skete i lyset af den katastrofale mangel på fødevarer i landet. Hjælpen var en slags hjælp til selvhjælp, idet de enkelte landbrug selv skulle arbejde videre med frøene. Høstudbyttet skønnedes at blive ca. 50 pct. af albanernes samlede grøntsagsforbrug. Resultaterne var da også gode.

Hjælpen til landet fortsatte, men fik et andet indhold. I oktober 1991 kørte to lastbiler fra ASF-Dansk Folkehjælp med fødevarer og hospitalsudstyr til nogle hospitaler i Albanien. Efter masser af genvordigheder med grænsevagter, toldere, lokale myndigheder og mange andre, som tilsyneladende havde det som hovedopgave at sikre, at hjælpeaktionen ikke nå-

Albanien 1991 - nødhjælp ankommer til Tirana

ede frem, kom lastbilerne frem til området i det nordlige Albanien omkring byerne Puka og Kükës. Her var der virkelig nød. Det kunne ses med det samme og overalt, da hjælpen nåede frem. Folk var glade for at se hjælpen komme. I samtalerne med en række lokale fagforeningsfolk blev det aftalt, at der skulle oprettes en "Folkehjælp" i byen. Lastbilerne kørte også til hovedbyen Tirana, men blev ikke så velkomment modtaget der. Omkring et par hundrede desperate og ludfattige albanere nærmest overfaldt vogntoget, da det kørte ind i byen og passerede et børnehospital. De utilfredse albanere blev dog endog meget glade for ASF-Dansk Folkehjælps medarbejdere, da det senere viste sig, at omkring seks tons nødhjælp var bestemt for netop dette børnehospital.

Også på et andet område har ASF-Dansk Folkehjælp sat aktiviteter i gang i Albanien, nærmere betegnet i Tirana. En af de største folkeskoler i byen – skole nr. 8 – kunne ikke klare den nødvendige vedligeholdelse og udvikling. Godt nok skiftede man efter revolutionen navn til Edith Durham Skolen, men penge til forbedringer var der ikke nogle af. Der var f.eks. ikke lys i mange af de el-pærer, der skulle give eleverne mulighed for at blive undervist. Der var ingen varme i rørene og mange vinduer var ituslået, så vind og vejr satte sit præg på

bygningen – både ude og inde. Efter et besøg på skolen besluttede ASF-Dansk Folkehjælp at hjælpe denne skole. Beslutningen gik på at tilbyde en totalrenovering af skolens bygninger og klasselokaler. Desværre måtte projektet senere opgives på grund af den politiske situation i landet.

Igen i 1998 måtte ASF-Dansk Folkehjælp træde til med nødhjælpsleverancer på grund af uro i befolkningen efter de omfattende fordrivelser af beboerne i Kosovo til Montenegro, Makedonien og Albanien. Det var en kamp med tiden, for det kneb med at få hjælpen frem. Dels var infrastrukturen næsten slået i stykker og dels var der stadig voldsomme kampe mellem rivaliserende grupper af oprørere, paramilitære grupper og regulære soldater.

Mange forsyninger, som ASF-Dansk Folkehjælp regnede med var kommet frem til de udvalgte områder, kom aldrig. Desværre var årsagen hertil, at FN's medarbejdere i området ikke var dygtige nok til at sikre forsyningsvejene. Men også, at de lokale albanske myndigheder var korrupte. De fordelte forsyningerne til dem selv, venner og bekendte samt familiemedlemmer. Til gengæld var samarbejdet med den lokale fagbevægelse rigtig godt. Med den som hjælp nåede de fleste forsyninger frem til de, der havde behov. ASF-Dansk Folkehjælp bidrog

Kosovo 2001 - store ødelæggelser som følge af konflikten

Kosovo 2001 - genopbygning af kulturarvsminder

med renovering af flere uddannelsesinstitutioner og levering af medicin og hospitalsudstyr til handicapinstitutioner samt hjælp til driften af nogle sundhedsklinikker og et centrallager, hvorfra nødhjælpen kunne koordineres.

Kosovos vinter nærmede sig – og hvad så?

Fra midten af 1999, da NATO ophørte med bombardementerne i Kosovo, var ASF-Dansk Folkehjælp aktiv i området med etablering af flygtningelejre syd for Tirana. Denne del af landet havde været udsat for svær beskydning under konflikten. Derfor var et stort genopbygningsarbejde meget nødvendigt. Der blev rykket hurtigt ud, da behovet viste sig. ASF-Dansk Folkehjælp var blandt de første hjælpeorganisationer, der med støtte fra Danida var på stedet.

Opgaven var enorm stor og omfattede hjælp til de mange flygtninge, der blev indkvarteret hos private albanske familier gennem måneder. Midt i al det menneskelige vanvid skulle de almene opgaver løses, f. eks. registrering af familier og af huse, der skulle retableres. Især hvis nogen var blevet væk, kunne det volde store problemer. Området skulle genplanlægges. Fremtiden skulle vurderes for alle de flygtninge, der hørte til et område.

Et af de største problemer opstod efterhånden som vinteren nærmede sig og folks angst for, at kulden kunne slå børnene og de ældre ihjel. Flygtningene ville gerne hjem til deres områder – ikke mindst for at deltage i genopbygningen af deres landsbyer og mere end 1.500 boliger og flere skoler. Husene skulle sikres, så de kunne anvendes til overvintring. Det krævede en særlig indsats af ASF-Dansk Folkehjælps håndværkere og de materialeleveringer, som ofte var afhængige af lastbilernes fremkommelighed i områder med dårlige veje. I løbet af 2000 blev et forretningskvarter i byen Gjakova og en plantefarm genetableret. Et par maskinstationer blev startet op efter den gamle danske andelsmodel.

ASF-Dansk Folkehjælps aktiviteter i området omfattede i de følgende år bl.a. opførelse af en trævarefabrik til produktion af døre og vinduer, genopbygning af historiske stenhuse i samarbejde med museer og kommuner, oprettelse af lokale byggeforeninger og landbrugsandelsforeninger, rådgivning til dannelsen af lokale foreninger samt hjælp til kommunerne til uddannelse af offentlige ledere.

Som andre steder, hvor ASF-Dansk Folkehjælp har opereret med genopbygning efter katastrofer og ulykker, blev der oprettet en lokal hjælpeorganisation på grundlag af den lokale

ASF-Dansk Folkehjælp opretter landbrugs maskinstationer i Kosovo 2001

befolknings og fagbevægelses eget arbejde. I Kosovo etableredes en lokal organisation med navnet Kosovo Peoples Aid (KPA), som fik til opgave at fortsætte genopbygningsarbejdet. Det er bl.a. til denne lokale organisation, at flere danske lokale ASF-afdelinger yder økonomiske tilskud, som de skaffer ved indsamlinger mv. Derved bidrager de til det fortsatte hjælpearbejde i området.

De mange nødhjælpsaktioner i de tidligere kommunistlande kostede – udover pengene – mange kræfter for ASF-Dansk Folkehjælp. Det satte også gang i overvejelserne om, hvordan sådanne fremtidige aktioner kunne klares, og hvordan koordineringen med andre hjælpeorganisationer bedst kunne ske. Blandt andet betød det, at de samarbejdsrelationer, som ASF-Dansk Folkehjælp havde fået igangsat med arbejdersamariterne i de andre europæiske lande, blev intensiveret.

Det fik LOs formand, *Hans Jensen*, til at udtale sin store glæde og respekt for det arbejde, der var blevet udført på Balkan og andre steder, hvor der var nød og elendighed efter lokale krige. Han sagde, at ASF-Dansk Folkehjælp med sin effektivitet og hurtigt arbejdende organisation formår at løse vanskelige opgaver på en forbilledlig måde. Naturligt hæftede LO-formanden sig ved, at genopbygningen af ci-

vilsamfundene skete i tæt samarbejde med de lokale faglige organisationer.

Naturkatastrofer i flere sovjetstater

Jordskælvne i verden har det med også at komme til de mest afsides liggende steder i forhold til Danmark. I 1989 skete et af de helt store skælv i Leninakan (Gyumri) i Armenien i det daværende Sovjetunionen. Et sted, som ikke mange havde hørt om og derfor ikke vidste hvor lå. En by på størrelse med Århus. Inden hjælpearbejdet var tilendebragt på stedet, kunne det konstateres, at mere end 30.000 mennesker var omkommet og næsten 100.000 mennesker lemlæstet ved jordskælv.

Da jordskælvskatastrofen indtraf, kom ASF-Dansk Folkehjælp med forsyninger – alt fra toilet-papir til fødevarer, søm, skruer og vaskepulver. Organisationen lod bygge 26 beboelseshuse, såkaldte familiehuse, på stedet. Faktisk kom ASF-Dansk Folkehjælp med en hel lille ”Danskerby”, hvor håndværkerne kunne overnatte og opholde sig midt i den travle tid med genopbygningen af byen og området. Mange af håndværkerne var rigtig sociale. De overlod senge og pladser i hytterne til de tilskadedkomne, til børn og kvinder – og sov så selv i telte, der blev slået op i området. Nødhjælpsarbejdet var meget præget af den usikre politiske

situation, som hele Sovjetunionen netop i den tid befandt sig i. Så der var ikke megen hjælp at hente i naborepublikkerne eller i hovedstaden Moskva.

I årene efter det store jordskælv opførte ASF-Dansk Folkehjælp og Norsk Folkehjælp tre børnehaver, som tilsammen kunne rumme næsten tre hundrede børn. Det skete i samar-

bejde med DUI-Leg og Virke samt Frie Børnehaver i Danmark. Børnehaverne blev opført under navnet ”H.C. Andersen” med fantasifulde eventyrfigurer til at lege i og masser af billeder fra H. C. Andersens eventyr på væggene. Der blev derefter tilrettelagt en uddannelse af et antal børnehavepædagoger, som skulle arbejde i børnehaverne. ASF-Dansk Folkehjælp

Nødhjælp på vej til Østeuropa

Litauen 1992 - nødhjælp til børnehospital

sørgede for, at vandforsyningen og de sanitære forhold fungerede i hele området og påtog sig derudover at renovere tage og gulve i mange af de ødelagte huse.

I en anden daværende sovjetstat, Georgien, skete der også et stort jordskælv i 1989. Landet var velstående og frodigt. Men da katastrofen kom – igen på det uheldige tidspunkt, hvor Sovjetunionen var i politiske vanskeligheder – kunne landet ikke klare opgaven med at hjælpe sine egne indbyggere. ASF-Dansk Folkehjælp var hurtigt blandt de aktive nødhjælpsorganisationer og tog fat på at genbygge et hospital. Der blev leveret både udstyr og medicin til starten af hospitalet. På et senere tidspunkt afgik tre jumbotrailere til de jordskælvsramte med otte nødhjælpshuse. Husene blev på stedet opført af medarbejdere fra ASF-Dansk Folkehjælp.

Da landet blev selvstændigt i begyndelsen af 1990'erne bortfald den billige energi, der var leveret af Sovjetunionen. Den nye markedsøkonomi gav landet store økonomiske problemer. Det førte til uro og ballade – og ind imellem blev det forsøgt med lokale løsrivelser fra området i landet, fordi nogen mente, at de kunne klare sig selv bedre end ved at være en del af Georgien. Netop denne situation betød, at Georgien havde svært ved at klare løsrivelsen fra Sovjetunionen. Den store jordskælvkatastrofe havde også truk-

ket så mange kræfter ud af landets økonomiske og fysiske resurser, at der ikke var power nok til at klare de vanskeligheder, det gav, da landet pludselig skulle være selvstændigt.

I Kazakhstan stod man også efter Sovjetunionens opløsning overfor store problemer og udfordringer. En af de største økologiske udfordringer var Aral-søen, hvor menneskets indgriben i naturen havde betydet en katastrofal udtørring. ASF-Dansk Folkehjælps aktiviteter omfattede blandt andet levering af nødhjælp og beklædning til fattige og børnerige familier samt ferieophold for psykisk og fysisk handicappede, herunder socialt belastede børn fra Aral-søområdet.

Hjælp til de baltiske lande

Da de baltiske stater i 1991 blev frie lande og kom ud af det sovjetrussiske favntag, blev der opfordret til, at især de skandinaviske lande trådte hjælpende til. ASF-Dansk Folkehjælp sendte derfor tre transportere med hospitalsudstyr og medikamenter til hospitalerne i Vilnius. To overlæger fra det litauiske sundhedsvæsen kom på studiebesøg i Danmark for at se på hospitaler og institutioner som forberedelse til en sundhedslov i Litauen. Mange havde Danmark som forbillede for det samfund, de gerne ville leve i. Danmarks daværende udenrigsminister

benyttede den gode stemning til at besøge Litauen og ”sælge” den danske model.

I Danmark var der stor enighed om, at det var vigtigt at opretholde kontakten med de kræfter i landet, der varetog genopbygningen. ASF-Dansk Folkehjælp tog derfor kontakt til Litauens Samariter Organisation med hvem en række forslag til aktiviteter blev drøftet og en del ført ud i livet. I foråret 1991 sendte ASF-Dansk Folkehjælp således en mejeriingeniør, en mejerist, en landsbrugstekniker og en overlæge til Litauen for at besøge mejerier, landbrug og sundhedsinstitutioner. Senere bidrog ASF-Dansk Folkehjælp med forsyninger af fødevarer og til opbygning af legepladser til flere børneinstitutioner.

Stribevis af hjælpeaktioner til østlandene

Situationen i Bulgarien blev i 1991 meget alvorlig. De politiske omvæltninger stillede landet overfor næsten uoverstigelige vanskeligheder. ASF-Dansk Folkehjælp bevilgede penge til hårdt tiltrængt hjælp til forbedring af den akutte nød, der var opstået siden Sovjetunionens opløsning. En stor leverance af hospitalsudstyr og medicin i form af insulin, børnemælk, tørmælk og beklædningsgenstande afgik til hospitaler og institutioner i landet.

Samtidig blev sendt en større ladning medicin til brug for befolkningen.

Næppe var den bulgarske nødhjælp begyndt, før de samme problemer meldte sig i et andet tidligere østeuropæisk land, Rumænien. I 1991 sendte ASF-Dansk Folkehjælp derfor økonomisk hjælp, beklædning, legetøj, fødevarer, udstyr til hospitaler og institutioner for over to mio. kr. til landet. Derudover påtog ASF-Dansk Folkehjælp sig ansvaret for at udanne et antal instruktører i førstehjælp.

Som ventet udbrød der så også borgerkrig i Kroatien omkring 1991. Det var en konsekvens af opløsningen af det tidligere Jugoslavien. I et land lidt større end Danmark var en menneskemængde på størrelse med Københavns på flugt fra ødelæggelserne, der fulgte med borgerkrigen. Masser af huse blev lagt i grus. Granatnedkast førte et stort antal ildebrande med sig. Folk blev dræbt så at sige på må og få. Mange savnedes og blev aldrig fundet. Arbejdspladserne forsvandt. Der manglede råvarer, så der ikke kunne produceres noget. Priserne steg. Befolkningen fik pålagt en krigsskat på fem pct. oven i den almindelige skat. Der var flygtninge overalt. I byerne blev flygtningene indkvarteret på skoler, i idrætshuse og på omegnens kroer eller i private hjem – ofte hos slægtninge. I alt tog byen

Zagreb imod 300.000 flygtninge. Nogle år efter borgerkrigens afslutning kom et stort antal kroatisk børn på ferieophold i Danmark for at hente kræfter og få lidt sul på kroppen. Blandt andet havde ASF-afdelingen i Herning 30 børn på lejr i en uge.

Senere kom turen til Bosnien. Da krigen brød ud i Bosnien efter en folkeafstemning om selvstændighed i 1992, var det serberne, som havde overtaget. De belejrede hovedstaden Sarajevo og gennemførte den helt store etniske udrensning. I starten af konflikten – som jo var en del af opløsningen af det hidtidige Jugoslavien – kom ASF-Dansk Folkehjælp til området, nærmere betegnet til byen Jablanica, med den opgave at opføre en flygtningelejr med 26 præfabrikerede huse med plads til ca. 1.000 flygtninge. Derudover leverede ASF-Dansk Folkehjælp fødevarer og hygiejniske artikler samt en del kontorudstyr til lejrens administration. Dansk Folkehjælps præsident, *Hardy Hansen*, deltog i en af lastbilskonvojerne. Han mødtes med de lokale fagforeningsfolk i Zagreb og lovede dem støtte til genopbygningen af fagbevægelsen.

I disse omgivelser vakte ASF-Dansk Folkehjælp – som alle de andre steder i Østeuropa, hvor nødhjælpen kom frem – glæde, når nogle 25-tonslastbiler ankom med medicin, forbin-

dinger, sæbe, håndklæder, engangssprøjter og fødevarerhjælp. I Kroatien gjorde den lokale befolkning et stort frivilligt arbejde for at få fordelt hjælpen bedst muligt. Fordelingen af nødforsyninger blev udført i tæt samarbejde med den spirende kroatisk fagbevægelse, som i øvrigt senere voksede sig stærk og oprettede sin egen nødhjælpsafdeling. Allerede mens uddelingen stod på, var ASF-Dansk Folkehjælps folk i gang med at vurdere, hvordan genopbygningen af skoler og børneinstitutioner skulle gribes an, når borgerkrigen var slut – men også, hvordan de mange forældreløse og handicappede børn kunne hjælpes. Udover organisationens egen hjælp bad Glad-saxe Kommune ASF-Dansk Folkehjælp om at levere nødhjælps- og hospitalsudstyr til Kommunens venskabsby Split. Det skete.

Sammen med SID etablerede ASF-Dansk Folkehjælp en landsindsamling ”Hjælp krigens ofre i Jugoslavien”. I alt bidrog ASF-Dansk Folkehjælp i 1991-1992 med mere end 350 tons fødevarer, medicin og hospitalsudstyr til de tidligere østeuropæiske lande, der havde været afhængige af økonomisk støtte fra Sovjetunionen, men som efter Murens fald måtte klare sig selv, hvad de dårligt kunne. Denne nødhjælp kostede mange mio. kroner, som dels kom fra statslige bevillinger og dels fra de indsamlinger, som bl.a.

ASF-Dansk Folkehjælp igangsatte. Resten af de mange penge, der blev leveret nødhjælp for, var ASF-Dansk Folkehjælps egne midler.

De skyldige serbere blev også hjulpet

Blandt mange andre vellykkede hjælpeaktioner skal nævnes Serbien. Tidligere var Serbien en del af Jugoslavien. Senere blev det et selvstændigt land, men meget isoleret. Ansvar for de mange krige på Balkan i 1990'erne er tildelt Serbien. Landets 10 mio. indbyggere har mær-

ket følgerne, både af krigene og de efterfølgende genopbygningsproblemer, meget stærkt.

I Serbien findes mere end 600 lokale kulturcentre. Et af dem ligger i den lille landsby Raca. Byen ligger ca. 130 km fra hovedstaden Beograd. Det var ikke et rigtigt kulturcenter, men der blev arbejdet på, at det skulle blive det. Men, men. Serbien var blevet et fattigt og hærgt land efter de borgerkrigs-lignende tilstande, der har været gennem næsten et par årtier.

ASF-Dansk Folkehjælp etablerede derfor et

Flygtningecenter i byen Raca, Serbien modtager støtte til genopbygning fra organisationen

projekt i Raca. Kulturhuset skulle renoveres og udbygges. Bygningerne med de mange rum, hvoraf nogle blev brugt til beboelse, skulle forbedres. Ofte boede der op til syv personer i hvert rum – så privatliv var der ikke meget af. Derudover indeholdt kulturhuset en del større rum og en gymnastiksal, som med ganske tynde vægge blev opbygget til selvstændige rum for familier. Mange af beboerne var flygtninge fra andre områder i Serbien, som kun havde få personlige ejendele med sig.

ASF-Dansk Folkehjælp satte gang i områdets sociale aktiviteter i kulturhuset, selv om det ikke var renoveret endnu. Kreative aktiviteter, kurser i brug af pc'ere, drama, musik og sang, syning og andre emner, der kunne bruges af beboerne. Idéen bag de sociale aktiviteter var at give indbyggerne i Raca en tro på, at de kunne hjælpe hinanden og sig selv, at skabe lidt følelse af kammeratskab på tværs af sociale og religiøse skel, at give generationer mulighed for at tale samme og lære af hinanden.

Flygtning i flygtningecenter, byen Raca, Serbien

13 DEN RUSSISKE BJØRN SKULLE HJÆLPES

Da Muren faldt i 1989, og Sovjetunionen efterfølgende gik i opløsning fik det som nævnt konsekvenser for mange lande, der havde været afhængige af den store hjælp østfra. Land efter land måtte de østeuropæiske regeringer konstatere, at de nu kom – eller rettere allerede var – i store vanskeligheder. Ingen økonomisk hjælp, ingen billige produkter blev leveret og ingen aftagere af det enkelte lands produkter til den store union i øst. Kort sagt: Det flotte glansbillede kraklede. Socialismen slog ikke til, da det gjaldt.

Det gamle Sovjetunionen blev efterhånden til Rusland. Det nye Rusland kan man godt kalde det. Men det var ikke lutter idyl. Overgangen fra den daværende socialistiske model til et økonomisk friere samfund var vanskelig. Faktisk var landet slet ikke klar til den revolution, som det jo var. Politikerne – både de nye, der

dukkede op og de gamle, der havde haft deres storhedstid under kommunismen – begik fejl på fejl. Den 4. oktober 1993 blev det russiske parlament stormet i noget, der lignende starten på et politisk oprør.

ASF-Dansk Folkehjælp var blandt de allerførste hjælpeorganisationer, der nåede frem med hjælp til de sårede. Fire timer efter, at den russiske ambassade i København bad om hjælp, var ASF-Dansk Folkehjælp på stedet. Det kunne lade sig gøre, fordi organisationen i forvejen var i byen. Syv hospitaler fik umiddelbart nødhjælp leveret, fordi en igangværende aktion et andet sted i Moskva-området blev dirigeret ind til parlamentsbygningen med det samme.

Kun 10 dage efter det mislykkede statskup kørte ASF-Dansk Folkehjælp ind i millionbyen Leningrad. Med sig havde lastbilerne 760 sække med brugt dansk tøj, indsamlet af organisa-

tionen, netop med henblik på en situation som denne. Tøjet var rensat, rengjort og istandsat – og kom som manna fra himlen til en by, hvor utrygheden for den forestående vinter nærmede sig. Desuden medbragte lastbilerne

*Russisk pensionist modtager
nødhjælpsspakke fra ASF-Dansk Folkehjælp*

en komplet tandlægeklinik, som de lokale samariterorganisationer havde bedt om. Senere blev der sendt lastbiler med fødevarer til byen. Derudover sendte ASF-Dansk Folkehjælp ikke mindre end 14.500 gavepakker målrettet til pensionister og handicappede i området.

Hvorfor netop Leningrad, vil nogen naturligvis spørge. Svaret er klart nok. Der var gennem venskabsforeningen Sovjetunionen-Danmark skabt gode kontakter, bl.a. var der nogle arbejdsamariter, som havde besøgt hinanden og på den måde fået etableret viden om hinanden, som kom til gavn, da det virkelig brændte på. Der var blevet etableret en lokalforening, næsten nærmest sådan en russisk-dansk ASF-forening, som var klar til at tage imod hjælpen, når danskerne kom.

Der havde også været en mindre delegation fra Leningrad på besøg i Danmark som ASF-Dansk Folkehjælps gæster. Delegationen var meget interesseret i, hvordan det danske sundhedsvæsen fungerede, og hvordan ASF-Dansk Folkehjælp bar sig ad med at få sin katastrofehjælp på benene, når det virkelig gjaldt. Interessen for vores organisation hang også sammen med, at ASF-Dansk Folkehjælp havde været i Leningrad og uddannet 24 førstehjælpsinstruktører. Inden delegationen rejste hjem, var der truffet en samarbejdsaftale

mellem ASF-Dansk Folkehjælp og Leningrads bystyre om uddannelse af personale på børneinstitutioner for handicappede, flere førstehjælpsinstruktører samt udarbejdelse af en rapport om ambulancekørsel og uddannelse af ambulancelærere.

Et Center for Folkehjælp blev etableret

Allerede før oktober 1993 var der også i Moskva-området blevet arbejdet på at etablere en humanitær forening med Dansk Folkehjælp som forbillede. Det lykkedes netop i efteråret 1993. Da blev der nemlig med dansk hjælp stiftet en ny organisation ”Blagovest”, der betyder ”Center for Folkehjælp”. Ikke mange dage efter stiftelsen blev foreningen altså sat på sin første prøve, da den måtte varetage uddelingen af den nødhjælp, som ASF-Dansk Folkehjælp sendte til Moskva i forbindelse med den politiske uro og angrebet på parlamentsbygningen.

”Center for Folkehjælp” kom – udover tyvstarten som nævnt – godt fra start. I løbet af kort tid havde Centret otte medarbejdere og fik kontor i centrum af byen. ”Blagovest” oprettede i løbet af kort tid syv lokale afdelinger i Rusland, som blev den udfarende kraft, når der i tiden efter blev brug for fordeling af nødhjælp til børnehjem og hospitaler samt til pensionister, tidligere politiske fanger, krigsveteraner og handicappede

*Medarbejder fra
Center for Folkehjælp, Blagovest
færdiggør
nødhjælpsfor-
sendelse*

Hovedindgang til Center for Folkehjælp, Blagovest. Bygningen blev opført af ASF-Dansk Folkehjælp

i Rusland. Arbejdet med at starte flere nye afdelinger af "Blagovest" lykkedes. Ved udgangen af 1995 var der oprettet 10 lokalafdelinger med knap 20 ansatte medarbejdere. I begyndelsen af 1996 afholdt ASF-Dansk Folkehjælp et præsidium i Moskva og forærede ved den lejlighed Centret en 15-personers minibus.

I forlængelse af starten på Centret påtog ASF-Dansk Folkehjælp sig at adoptere et hospital og et børnehjem i udkanten af Moskva. Hospitalet befandt sig ca. 65 km. fra Moskvas centrum. Det blev istandsat ved hjælp af hospitalets eget personale og frivillige fra ASF-Dansk Folkehjælp. Børnehjemmet havde plads til 149 børn, fordelt på to store sovebygninger. Der blev

igangsat en modernisering af børnehjemmet. Både de ydre og de indre rammer blev istandsat. Børnenes værelser blev malet og frisket op. Der kom nyt legetøj på hylderne. Personalet fik bedre vilkår til ophold og kontorarbejde. Køkkenfaciliteterne blev moderniseret.

Parallelt med støtten til og samarbejdet med Centret rakte ASF-Dansk Folkehjælps aktiviteter i selve Rusland og i samarbejde med de russiske myndigheder vidt omkring. De svageste i Rusland måtte nemlig stadig have hjælp. Derfor afgik der fra ASF-Dansk Folkehjælp næsten 80 tons mad og tøj af sted. ASF-Dansk Folkehjælp havde allerede nogle år før taget initiativ til at oprette et folkekøkken i et af Moskvas 10 distrikter. Udover fødevarer manglede befolkningen varmt tøj for at kunne klare den hårde vinter. Alle disse hjælpeaktioner var blevet mulige, fordi en landsindsamling, som ASF-Dansk Folkehjælp havde igangsat, fik store bidrag fra de faglige organisationer.

Hungersnød fordrede hurtig humanitær hjælp

Sidst i 1990'erne intensiverede ASF-Dansk Folkehjælp hjælpearbejdet i Rusland. Mange steder var befolkningen på randen af en hungersnødkatastrofe. Det stod klart, at mere end 50 mio. mennesker i Rusland levede under fattig-

ASF-Dansk Folkehjælp og Center for Folkehjælp, Blagovest afholder Folkehjælpsdagen i Moskva

domsgrænsen og havde svært ved at skaffe sig de daglige fornødheder. Mærkværdigt nok var det ikke det officielle Rusland, der bad om hjælp udefra, men organisationer, herunder de faglige foreninger, i landet.

Med hjælp fra Udenrigsministeriet og Socialministeriet i Danmark gik ASF-Dansk Folkehjælp i gang med at etablere et rehabiliteringscenter og en træningsskole for børn og unge i byen Kaliningrad. Området, der som indsatsområde fik navnet MOST, var en tidligere militærforlægning. Der fandtes et utal af bygninger, som indgik i projektet. Det drejede sig om garager, staldlænger, værksteds- og depotbygninger og selve hovedbygningen samt en tre etagers bygning. På dette center var der plads til 100 børn og det nødvendige personale. Børnene gennemgik en normal skoleuddannelse suppleret med en faglig uddannelse indenfor landbrug, gartneri eller håndværk på et niveau, der satte dem i stand til at få arbejde eller at gennemføre en videregående faglig uddannelse. ASF-Dansk Folkehjælp havde ved siden af dette projekt andre aktiviteter i området, f. eks. bygningsrenovering med installation af vand og varme i områdets huse og oprettelse af en landbrugsstation med dyr og en maskinpark.

Også i Pskov-området var ASF-Dansk Folkehjælp i gang med hjælpeaktiviteter. Her

gjaldt det etablering af børneinstitutioner for mentalt retarderede børn, et distriktshospital og dets personale. Det foregik gennem undervisning, foredrag, møder og praktisk hjælpearbejde. Ved udvekslingsbesøg, bl.a. af danske og russiske pædagogstuderende, blev mange pædagoger indført i den udvikling, som det danske samfund havde gennemgået på dette felt.

En af de institutioner, som i Pskov-området blev oprettet i 2002 med assistance fra ASF-Dansk Folkehjælp, var ”Prisma”, som er et center for handicappede børn. Der var i starten 10 ansatte medarbejdere, herunder bl.a. en psykolog og en talepædagog. I samarbejde med Socialpædagogernes Landsforbund blev der senere arbejdet på at udvide dette arbejde til andre institutioner i området. ASF-Dansk Folkehjælps andre aktiviteter i området omfattede bygningsrenovering, nødhjælpsforsendelser, støtte til opretholdelse og fornyelse af faglige uddannelser, oprettelse af mindre landbrug til undervisning og eget forbrug, levering af hospitalsudstyr, rådgivning om foreningsdannelse, førstehjælpsundervisning, udvekslingsbesøg og fadderskabsprojekter.

Byen ingen kendte før den store katastrofe

Indtil 1986 var der ingen i Danmark, der vid-

Hjælp til russiske børneinstitutioner

ste noget om en by i Sovjetunionen, nærmere betegnet i Ukraine, der hed Tjernobyl – og slet ikke, at det faktisk også var navnet på et atomkraftværk. Men det gik op for de fleste, da en reaktor på stedet eksploderede og forårsagede den hidtil største atomulykke i hele verden. I en afstand på op til 100 km fra ulykkesstedet blev folk evakueret – mange af dem efter at være blevet ramt af de farlige radioaktive stråler fra reaktoren. I seks dage kom der ingen meldinger fra ledelsen eller myndighederne i Sovjetunionen om ulykken. Langsomt begyndte der

at sive mindre nyheder ud fra området, som hurtigt var blevet helt isoleret.

Ingen vidste på det tidspunkt ret meget om, hvor alvorlig ulykken var. Ingen vidste heller, hvad konsekvenserne – både på kort og langt sigt – ville blive. Verden havde stort set ingen erfaringer fra lignende ulykker. Der kom ingen oplysninger ud om, hvor mange der var kommet til skade, hvor slemt de var kommet til skade og hvilken hjælp, der var brug for. Senere har man konstateret, at radioaktiviteten angriber skjoldbruskkirtler og endnu 30 år efter kan

Russiske børn berørt af Tjernobyl katastrofen på rekreationsophold i Danmark

danne kræft hos en person, der blev ramt af strålerne.

Fem år efter ulykken var ASF-Dansk Folkehjælp vært i Danmark for de første børn fra området omkring Tjernobyl, nærmere betegnet fra en lille by ved navn Gomel, der ligger ca. 100 km sydvest for atomkraftværket. I alt 60 børn fik glæde af ASF-Dansk Folkehjælps invitation. To hold med hver 30 børn fik tre ugers rekreationsophold i Holeby, hvor ASF-Dansk Folkehjælp indlogerede dem på den nedlagte

jernbanestation. Formålet med ferieopholdet var at give børnene masser af frisk luft, sund vitamin- og proteinrig kost, gode oplevelser mv., så de kunne komme ordentlig til kræfter igen.

I 1992 var Tjernobyl-komiteén blevet stiftet med udenrigsminister *Uffe Ellemann-Jensen* som protektor. Med komiteén som frontkæmper blev der blandt kommuner, virksomheder og mange private mennesker indsamlet så mange midler, at det var muligt at invitere

500 børn fra den stråleramte by Novozybkov i Brianskområdet på et tre ugers ferieophold i Danmark. Året efter blev det til næsten 1.000 børn og i 1994 var godt 900 børn fra Tjernobyl-området på ferie i en måned.

Ved årsskiftet 2000-2001 kunne ASF-Dansk Folkehjælp med stolthed fortælle, at der gennem årene havde været ikke mindre end ca. 8.000 Tjernobyl-børn på ferieophold i Danmark. Organisationen høstede naturligvis megen anerkendelse for denne store opgaves løsning. Intet andet land i verden har haft så mange børn fra Tjernobyl på ferieophold og ydet så megen hjælp til de ramte børn. De russiske myndigheder har givet udtryk for undren over, at et lille land som Danmark havde været i stand til at yde så stor en hjælp. Selv om der efterhånden kom store vanskeligheder med til stadighed at finde gavmilde sponsorer, interesserede kommuner og aktive lokalafdelinger, der ville føre arbejdet videre, så har ASF-Dansk Folkehjælp holdt fast i, at denne opgave skulle prioriteres højt.

I 2002 var det imidlertid slut. Det tidligere program ”Tjernobyl-børns ferieophold i udlandet” blev afløst af ”Katastrofernes Børn”. En epoke i ASF-Dansk Folkehjælps historie var slut. Tjernobyl-børnene som begreb eksisterede ikke længere. Der var kommet nye krav

fra de russiske myndigheder, som ikke kunne indpasses i den danske feriemodel – og så måtte det slutte. Mere end 10.000 børn fra Tjernobyl-området nåede at være på feriebesøg i Danmark gennem de mange år, det stod på. En kæmpeindsats af ASF-Dansk Folkehjælp, lokalafdelingerne, massevis af danske kommuner og private virksomheder har det været. Ikke mindst havde de mange frivillige hjælpere gjort deres til, at denne humanitære indsats kunne lykkes så succesfuldt, som tilfældet var.

14 NØDHJÆLP ER MANGE TING

På grund af hungersnød i Nordkorea kom der i slutningen af 1990erne løbende appeller fra forskellig side om nødhjælp til landet. Efter de sædvanlige overvejelser om formål og opgavens karakter, blev der blandt 3.500 kooperative landbrug i Nordkorea udpeget et antal, som ASF-Dansk Folkehjælp i foråret 1998 kunne hjælpe ved at levere 105 tons grøntsagsfrø til. Fra Danmark blev transporten foretaget med både skibe og fly. Det blev nøje aftalt med de nordkoreanske myndigheder, hvordan frøene skulle fordeles og anvendes. Årsagen til, at det netop blev denne form for hjælp, som Nordkorea skulle have var, at landets egen produktion af frø var gået helt i stå. ASF-Dansk Folkehjælp planlagde leveringen og den videre bearbejdning i samarbejde med de lokale myndigheder. Planlægningen forudsatte, at Nordkorea i løbet 4-6

Tema
ASF-
Dansk Folkehjælps
projekter
i
Nordkorea
1998

år igen skulle være i stand til at klare sin egen frøproduktion.

Når der går politik i nødhjælpen

ASF-Dansk Folkehjælp fik omkring 2001 et tilskud til at kunne igangsætte et opdyrkningsprogram med 22.000 hektar jord i Nordkorea. Tilskuddet blev imidlertid stoppet af den danske regering med den begrundelse, at Nordkorea er et vanskeligt land at operere i for nødhjælpsorganisationerne. I ASF-Dansk Folkehjælp undrede man sig, fordi der faktisk var en meget positiv holdning overfor netop denne organisation, som bestemt ikke følte sig hverken truet eller uvelkommen i Nordkorea. Men den amerikanske præsident havde beskrevet Nordkorea som en slyngelstat. Den opfattelse var vist mestendels også den danske regerings opfattelse – og så gik det hele sådan som beskrevet.

Også Mozambique har fået assistance fra ASF-Dansk Folkehjælp. Men her var der også en politisk grænse. I foråret 2000 bragte en oversvømmelseskatastrofe Mozambique så nær en total katastrofe, at landet næsten var ved at bukke under. Mozambique var i forvejen et af verdens fattigste lande. Dets infrastruktur blev nu næsten totalt ødelagt. Det ramte hårdt, fordi Mozambiques resurser først og fremmest

lå inden for områderne landbrug, industri og fiskeri.

Næsten en mio. mennesker i det hårdt beskadigede land blev direkte ramt af katastrofen. De mange mennesker blev fordrevet af enorme vandmasser, der førte kæmpebølger af mudder med sig. I alt blev mere end fem mio. mennesker berørt af oversvømmelserne. Ikke mindre end 85.000 ha agerland blev ødelagt. Hovedparten af områdernes kvæg gik tabt. Et utal af familier blev splittet. Mulighederne for, at den lokale befolkning kunne vende hjem til deres områder igen, var uoverskuelig. ASF-Dansk Folkehjælp startede straks en indsamling i Danmark og kunne derefter yde den første hjælp i nogle hårdt katastroferamte byer. Senere blev der sat gang i genopbygningen af huse for 6.000 landarbejderfamilier. Hjælpearbejdet måtte stoppes, før det var færdigt, fordi hverken EU eller Udenrigsministeriet ville yde støtte til projekterne. Der gik åbenbart politik i sagen.

Et andet eksempel på nødhjælpsarbejde, som fandt sted under urolige politiske forhold, der fik en afgørende rolle på omfanget og karakteren af nødhjælpsarbejde, oplevede ASF-Dansk Folkehjælp i Kaukasus-området. Noget, der mindede om en regulær borgerkrig, førte mange tragedier og behov for hjælp med sig.

ASF lokal ansat besigtiger skader efter oversvømmelse i Mozambique

ASF ansatte i gang med distribution af nødhjælp i Tjetjenien

ASF-Dansk Folkehjælp tog fat på hjælpeopgaven ved at distribuere nødhjælp til de tusindvis af tjetjenske flygtninge og fordrevne i Ingusjetien samt i selve Tjetjenien.

Nødhjælpen omfattede distribution af såsæd til bønderne, månedlige fødevarepakker til flygtningene og bygningsmaterialer til genopbygning af ødelagte og sønderskudte huse. Derudover levering af vinterbeklædning, isolerede telte med opvarmningsmuligheder samt hygiejniske artikler.

Det er ikke altid, at det fremgår klart, hvem der i hjælpeområderne er ledere af den ene eller den anden side af en konflikt. Det er ASF-Dansk Folkehjælp sådan set også mindre interesseret i, hvis ikke det lige var, fordi det er vigtigt, at den rigtige hjælp når frem til de rigtige mennesker

på det rigtige tidspunkt. Men ofte støder nødhjælpsarbejdet på modstand fra krigsparterne. I andre tilfælde kan man ikke få de nødvendige oplysninger, f. eks. om, hvor der er udlagt landminer. Alene det sidste gør det selvsagt ekstremt farligt at arbejde under sådanne forhold.

Mens ASF-Dansk Folkehjælp var i området, gennemførte organisationen også et stort oplysningsarbejde til befolkningen om landmineområder og varetog en række sociale opgaver, herunder aktivering af flygtninge. Under sådanne krigslignende vilkår har alt imidlertid sin begrænsning. Det var svært at få lov til at komme frem med nødhjælpen. Mange steder sorterede lokale ledere, hvem der skulle tilgodeses – ofte af lokale politiske årsager.

Jordskælv med 7,8 på Richter-skalaen

Jordskælv er jordskælv. Både de store og de mindre betyder ofte katastrofer og masser af menneskelige tragedier. Mange mennesker dør i ruinerne, ligger måske flere dage, før de bliver opdaget. De skal så graves ud, har hverken fået tørt eller vådt siden ulykken skete. Selv om de teknologiske fremskridt i verden er store og giver betydelige gevinster for mange mennesker, så kommer jordskælvne ofte som en tyv om natten. Forberedelserne til imødegåelse af katastrofer gøres mange udsatte steder helt gene-

relt, men den akutte hjælp til de katastroferamte skal ske i løbet af få timer efter jordskælv.

Med 7,8 målt på Richter-skalaen blev et jordskælv i Tyrkiet i efteråret 1999 et af de værste i landet i 100 år. Området, der blev ramt, var et af de vigtigste industriområder i Tyrkiet. Skælvet trak et 450 kilometer langt og 100 kilometer bredt ødelæggende bælte gennem landet. I de første dage efter katastrofen modtog Tyrkiet massiv støtte fra udlandet i form af lægehold, nødhjælp og mandskab til eftersøgning af overlevende, som stadig lå fastklemt

i ruinerne. Men allerede efter en uges forløb tyndede det ud i hjælpen. De fleste hjælpere, der var kommet til, pakkede sammen og tog hjem igen. Det er i øvrigt ganske normalt. Men det hensætter naturligvis de lokale myndigheder i store vanskeligheder med at klare dagen og vejen for de mange ramte. Tabstallet ved jordskælvet var virkelig skræmmende. Mere end 17.000 mennesker døde. Over 25.000 var hårdt sårede. 215.000 familier blev ramt af katastrofen og mistede alle deres ejendele.

ASF-Dansk Folkehjælps katastrofebered-

ASF-Dansk Folkehjælp i Tyrkiet efter jordskælvet i 1999

ASF-Dansk Folkehjælp opfører teltlejre i Tyrkiet efter jordskælvet i 1999

skab har forberedt sig på disse hurtige udrykninger med nødhjælpen. I løbet af få timer efter de første meldinger var organisationen klar til at sætte sin del af et omfattende hjælpeprogram i gang. I Tyrkiets tilfælde omfattede ASF-Dansk Folkehjælps aktiviteter i området levering og opstilling af 1.200 telte med ovne til opvarmning, levering af tæpper, fodtøj og hygiejniske artikler, genopbygning af et hospital, tekniske skoler og højere læreanstalter. Alt det, der blev leveret, skulle naturligvis jordskælvsikres, så man var rede til at imødegå efterskælvne og kommende katastrofer af lignende art.

Endnu en måned efter jordskælvet havde ASF-Dansk Folkehjælp folk i området for at vurdere, hvad der skulle gøres for at hjælpe de katastroferamte med at klare den nærmeste fremtid, som jo bl.a. omfattede den kommen-

de vinter. De familier, der mistede alt ved sammenstyrtning af deres boliger, modtog derfor vinterbeklædning, personlige hygiejniske artikler til vintermånederne samt vinterfaste telte med tilhørende opvarmningsudstyr. Senere gik ASF-Dansk Folkehjælp i gang med at renovere ødelagte skoler og sundhedsklinikker.

Den smukke by Prag under vand

På TV-skærmene fulgte mange danskere med i de kolossale oversvømmelser, der i foråret 2002 fandt sted i Tjekkiet, både i hovedstaden Prag og i de mange områder, der lå i nærheden af floden Elben. Sidste år det herligste turiststed med spadsereture på Karlsbroen og nu dette. Vandet gik helt op i byen, så det var umuligt at gå tørskoet der. Infrastrukturen var ødelagt. Veje og broer var ikke til at færdes sikkert på. Kloakkerne kunne ikke klare vandmasserne. El-forsyningen var afbrudt. I landsbyen Stehovice og omegn syd for Prag blev mere end 200 private og offentlige bygninger ødelagt.

De fleste indbyggere i dette område var pensionister, som ikke kunne se nogen vej ud af deres trængsler. De lokale myndigheder orienterede ASF-Dansk Folkehjælp om, at dette område var det værst ramte. ASF-Dansk Folkehjælp besluttede derfor, at her skulle der hjælpes. Man blev hurtig klar på, at hjælpen først

Prag bliver ramt af oversvømmelser i 2002

og fremmest skulle være til de mange husejere, som fik deres huse beskadiget eller som slet ikke kunne bebo deres katastroferamte boliger, fordi husene var taget af den stærke vandstrøm, dækket under vandmasserne eller ikke kunne genopbygges.

Hjælpearbejdet bestod også i at løse en række aktuelle problemer, f.eks. bortskaffelse af affald, levering af desinfektionsmidler og arbejdstøj. Derudover skulle en masse bygninger affugtes og renoveres. Andre skulle genopbygges fra grunden. Lokalt mente man, at hjælpen bedst kunne kanaliseres gennem ASF-Dansk Folkehjælps søsterorganisation ASCR. Den organisation havde i øvrigt oplevet lidt af en katastrofesituation, idet den havde mistet to redningsstationer, der ellers i det daglige varetog rednings- og ambulancetjeneste i området med over 150.000 mennesker – og i turisttiderne mere end 350.000 mennesker.

Jordskælvet i Iran skete en fredelig 2. juledag

Alt mens danskerne nød julefreden 2. juledag 2003 blev et område i det sydlige Iran omkring byen Bam med godt 110.000 indbyggere ramt af et kraftigt jordskælv. Det gik først og fremmest ud over byens historiske midte, hvor den århundrede gamle fæstning faldt sammen på

grund af naturens stærke kræfter. Det meste af den lokale infrastruktur blev ødelagt. Masser af bygninger styrtede i grus. Elforsyningen forsvandt. Det samme gjorde vandforsyningen. Det, der havde været en blomstrende industri med f.eks. produktion af dadler samt en mindre bilproduktion, var væk. De mange turister, der normalt besøgte byen Bam, forsvandt fra dag til dag.

Det blev til en katastrofe af de helt store. Mere end 40.000 mennesker døde. Stort set alle i byens område blev hjemløse. Endnu flere måneder efter var der 75.000 mennesker, som ikke havde tag over hovedet. Katastrofens utrolige omfang gik naturligvis først rigtig op for de lokale indbyggere efterhånden som dagene skred frem. I takt med det voksende behov for menneskelig assistance i form af psykologisk hjælp.

Allerede den fredelige 2. juledags aften var ASF-Dansk Folkehjælps beredskab alarmeret. Sammen med den tyske søsterorganisation ASB blev der sendt et redningshold med hunde og andet eftersøgningsmateriel af sted til Bam. I dagene efter sendte ASF-Dansk Folkehjælp et fly af sted med to tons medicinsk udstyr og hospitalmateriel. Samtidig blev der sendt en specialist til området, som skulle tage imod leverancerne og sørge for, at de blev dirigeret

Jordskælv i Iran december 2003

videre til det samlede internationale beredskab. Hjemme i Danmark satte ASF-Dansk Folkehjælp straks en pengeindsamling i gang, som skulle sikre det opfølgingsarbejde med genopbygning, som erfaringen viser er så ovenud vigtigt – og som sjældent interesserer ret meget i offentligheden.

ASF-Dansk Folkehjælps indsats i Iran bestod i – udover den vigtige første hjælpeaktion for at redde de mennesker, der lå under murbrokkerne – at etablere akutte psykosociale centre i nærområder, efterhånden som behovet for det blev registreret. Mange kvinder og børn havde virkelig store traumer allerede fra den første dag. De skulle derfor have hjælp. Faktisk anslog eksperterne, at 90 pct. af den lokale befolkning havde brug for psykologhjælp. Derfor var det en vigtig opgave at sikre, at de også fik den nødvendige hjælp. Senere har ASF-Dansk Folkehjælp stået for bygningen af to skoler med plads til i alt 480 elever.

Sydasiens store flodbølge – Tsunamien

På to-årsdagen for det enorme store jordskælv i Iran vågnede verden igen op til en humanitær katastrofe af et omfang, ingen nogensinde havde drømt om. Tsunamien i Sydasiens, der formentlig alt i alt har kostet næsten 250.000 mennesker livet – et liv, der for mange blev taget på få sekunder midt i det frådende vand, der skyllede

ind over både de lokale indbyggere og masser af turister. Det blev en katastrofe, som fra første øjeblik stillede krav til en helt usædvanlig og ekstraordinær indsats af alle de humanitære organisationer, der kunne deltage i hjælpearbejdet. Der regnes med, at ca. 1,5 mio. mennesker blev hjemløse ved katastrofen.

ASF-Dansk Folkehjælp havde for sin part evalueret den kæmpeindsats, der blev gjort i Iran og var derfor på mange måder klar til at være med. Det netværk, som ASF-Dansk Folkehjælp havde opbygget, var klar til at række hånden ud til hjælp, da det blev spurgt. Nogle medarbejdere i området havde hurtigt givet ledelsen i Danmark en orientering, der betød, at der kunne træffes en kvalificeret beslutning om at koncentrere hjælpen fra ASF-Dansk Folkehjælp til Sri Lanka. Derfor var den første hjælp fra ASF-Dansk Folkehjælp allerede på vej et døgn efter, at katastrofen var blevet kendt herhjemme.

I løbet af få dage havde mange lokale ASF-afdelinger igangsat indsamlinger blandt borgerne i kommunerne. Overalt var der interesse for at hjælpe og støtte. En af årsagerne til den store hjælpelyst var formentlig, at mange danskere gennem en del år havde været turister i Thailand og Sri Lanka. Derfor vidste de, hvor fattige landene var, hvor hjælpsomme og arbejdsomme de lokale indbyggere var, og hvor meget selv få dan-

ske kroner ville betyde for dem til mad og andre forsyninger.

ASF-Dansk Folkehjælps del af hjælpearbejdet bestod i at opføre midlertidige boliger til lokalbefolkningen, genetablering af vandforsyningerne, kloakering og rensning af brønde. ASF-Dansk Folkehjælps medarbejdere fik f.eks. i løbet af et par måneder rensset 110 nødvendige brønde i tre mindre byer. En af de byer, der blev værst ramt var Seenigama, hvor ødelæggelserne oversteg selv den mest fantasifulde tankegang samt byen Thelwatta, som blev verdenskendt, fordi et tog med 1.300 passagerer blev skyllet væk af Tsunamien.

12 ud af Sri Lankas 25 distrikter blev ramt af flodbølgen. Skoler og hospitaler blev oversvømmet og ødelagt. Næsten 100.000 huse blev skyllet helt eller delvist bort. ASF-Dansk Folkehjælp igangsatte derfor genopbygning, opstillede midlertidige træhuse, reparerede et stort antal skoler og flere hospitaler. Hele området blev af den lokale regering erklæret i undtagelsestilstand. Sammen med FN blev hjælpearbejdet koordineret, så hverdagslivet kunne genetableres så hurtigt som muligt. ASF-Dansk Folkehjælp var på stedet i mange måneder med opgaver, der skulle løses – og ikke mindst igangsættelsen af et psykosocialt program for de mange traumatiserede børn i området.

ASF-Dansk Folkehjælp opfører nødhjælpsboliger på Sri Lanka efter Tsunamien

Prinsesse Alexandra besigtiger ASF-Dansk Folkehjælps nødhjælpsarbejde på Sri Lanka efter Tsunamien

Der gik politik i indsamlingen

For ASF-Dansk Folkehjælp blev katastrofen i Asien også et lærestykke i politisk kastebold, når det er værst. TV-stationerne fandt hurtigt ud af, at de kunne gavne sig selv og ofrene for katastrofen ved at etablere en stor indsamling via en speciel udsendelse. Derfor rettede man henvendelse til én humanitær organisation – og lod hånt om alle de andre, der også var med i det fælles hjælpearbejde. ASF-Dansk Folkehjælp rettede – sammen med de andre humanitære organisationer – en henvendelse til TV-stationerne om at gøre indsamlingen bredere, bl.a. fordi de humanitære organisationer påtog sig forskellige opgaver i hjælpearbejdet i området. Det hjalp. Flere organisationer kom med i udsendelsen og indsamlingen. Blot ikke ASF-Dansk Folkehjælp.

Formentlig gik der politik i sagen, hvilket fik ASF-Dansk Folkehjælp til at rette henvendelse til de politiske partier om, at der til brug for evt. fremtidige indsamlingsudsendelser blev udformet nogle politiske retningslinier, der var kendt af alle. Derved kunne man undgå, at der blev gjort så åbenbare forskelle, som tilfældet var her. Heldigvis blev der ved udsendelsen samlet rigtig mange penge ind til formålet samtidig med, at ASF-Dansk Folkehjælp, via sin egen indsamling i samarbejde med LO og den øvrige

fagbevægelse, fik indsamlet store beløb til den opgave, der skulle løses i området.

Det får aldrig en ende

Beskrivelserne af ASF-Dansk Folkehjælps mange hjælpeaktioner så at sige verden over er en stadig og endeløs række af begivenheder, hvor naturen eller menneskene selv har forårsaget katastrofer, ulykker og tragedier.

Det er ikke denne jubilæumsbogs opgave at beskrive alle de områder og alle de kræfter, som gennem årene er sat ind i hjælpearbejdet fra ASF-Dansk Folkehjælps side. Som det ses af rækken af eksempler, er det meget forskellige opgaver, der er løst, både hvad angår omfang af hjælpen og opgavernes art. Man fristes til at sige, at ingen opgave er for stor og ingen opgave er for lille. Men hjælpen skal være der, når behovet er der. Tilsyneladende bliver behovene ved med at dukke op. Man spørger uvilkårligt sig selv: Får dette aldrig en ende? Svaret er ultimativt: Nej.

Der er således opgaver nok at tage fat på. ASF-Dansk Folkehjælp sidder ikke og venter på, at problemerne skal komme. Man opsøger ligefrem opgaverne. Troen på, at det nytter noget, og at der sker noget ved at tage fat, er fortsat ledetråden i den danske hjælpeorganisation.

1 ASF-DANSK FOLKEHJÆLPS TIDSLINIE

1907

- Arbejdernes Samariter Forening stiftes den 31. juli. Det var udelukkende en københavnsk afdeling
- Hovedopgaven var at etablere samariterkurser
- Maleren Frederik M. Nielsen (senere navneskifte til Hagengaard) vælges som afdelingens første formand
- Den første bestyrelse omfattede en tandtekniker, to maskinarbejdere, en murer og en arbejdsmand
- Foreningen beslutter sig for ikke at ville være aktive i tilfælde af krigslignende tilstande

1908

- Mange byggekrak medførte, at mange medlemmer af ASF igen måtte melde sig ud, fordi de ikke havde råd til at være medlem af Foreningen
- Det første samariterkursus afholdes i Foreningen

1909

- Der var enighed om, at ASF i første omgang skulle koncentrere sig om at uddanne samariter og oprette nye afdelinger.

1910

- Foreningen nedlægges midlertidigt, fordi mange ikke kunne betale kontingent
- Arbejdersamariterne får en ny opgave – at være strandvagt
- Der opstår uenighed med Dansk Røde Kors om, hvordan der kan samarbejdes

1912

- Arbejdernes Samariter Forening frasiger igen – første gang var i 1907 – at være en del af den militære forberedelse til den forestående krig, som frygtedes at komme

1918

- Der stilles første gang forslag om at oprette en særlig ungdomsafdeling i Arbejdernes Samariter Forening

1919

- Fra Fagbevægelsen stilles der krav til den nedsatte arbejdstidskommission om særligt hensyn til arbejdere i sundhedsfarlige bedrifter

1920

- Arbejdernes Samariter Forening indmelder sig i Dansk Røde Kors

1922

- Arbejdernes Samariter Forening beslutter at blive en underafdeling af Dansk Røde Kors, men beslutningen gennemføres aldrig

1924

- Dansk Røde Kors forsøger at udelukke Arbejdernes Samariter Forening fra indflydelse i korpsets ledelse

1927

- På Helsingør Skibsværft etableres en lokalafdeling af arbejdersamariterne

1928

- Arbejdernes Samariter Forening, der var en del af Dansk Røde Kors, foreslår igen oprettelsen af en ungdomsafdeling

1929

- Det første egentlige regeringsforslag vedr. sikring af arbejderbeskyttelse lanceres, men gennemføres ikke.

1930

- Arbejdernes Samariter Forening udruster en ambulance og gør den klar til at deltage i borgerkrigen i Spanien

1931

- Arbejdernes Samariter Forening deltager i et socialdemokratisk fredsarrangement, hvilket vækker Dansk Røde Kors' vrede, og Røde Kors forlanger formandens afgang
- Arbejdersamariterne får vagtopgaver i Tivoli i København

1932

- Arbejdernes Samariter Forening melder sig ud af Dansk Røde Kors

1933

- Arbejdernes Samariter Forbund oprettes den 3. december på en kongres i København
- Initiativtagerne var afdelingerne i København, Glostrup og Helsingør
- Som forbundsformand for det ny forbund blev valgt A. W. Bech
- Det samlede antal personlige medlemmer ved forbundets start var 400 medlemmer
- På strandvagten på Amagerstranden i København behandlede mere end 1.200 personer

1934

- Opfordring til arbejdere over hele landet om at danne lokale afdelinger af Arbejdernes Samariter Forbund
- ASF stiller krav om mindst en samarit på hver arbejdsplads
- De første danske arbejdsmiljøundersøgelser gennemføres på Bornholms granitfabrikker

1935

- 10 nye afdelinger af Arbejdernes Samariter Forbund ser dagens lys
- Ungdomskursus i Odense, som bliver starten på oprettelsen af en ungdomsafdeling under Arbejdernes Samariter Forbund

1936

- Ved slutningen af året registreres næsten 3.000 medlemmer af forbundet
- I løbet af året blev der oprettet 23 nye lokale afdelinger
- Arbejdernes Samariter Forbund havde nu i alt 53 afdelinger
- Forbundet etablerer et godt samarbejde med redningskorpserne Falck og Zonen

1937

- Kongres nr. 2 afholdes i København
- På kongressen var der stor debat om tilhørsforholdet til den socialdemokratiske arbejderbevægelse
- Der blev registreret 11 ungdomsafdelinger under Arbejdernes Samariter Forbund
- En sag om eksem for ansatte på en sukkerfabrik gav stor debat om erhvervs sygdomme og den manglende lægelige indsats på området

1938

- Det blev et forrygende år for Arbejdernes Samariter Forbund
- Der blev registreret 74 lokale afdelinger under Arbejdernes Samariter Forbund
- Medlemstallet var nu 7.034 voksne, heraf 1.382 kvinder
- Der blev holdt 83 samariterkurser med 2.363 deltagere
- 576 foreninger er tilknyttet lokalafdelingerne under Arbejdernes Samariter Forbund
- De ydede i tilskud og gaver var kr. 17.398,00

1939

- Forbundsformand A.W. Bech fratræder sin post på hovedbestyrelsens opfordring
- Næstformand, Harry Mikkelsen, konstitueres som ny formand indtil næste kongres

1940

- Den konstituerede formand, Harry Mikkelsen, fratræder på hovedbestyrelsesmøde
- Den tidligere formand, A.W. Bech, vælges af hovedbestyrelsen som ny formand
- Den første internationale hjælpeaktion iværksætter Arbejdernes Samariter Forbund i Finland
- Danmark besættes af Tyskland den 9. april
- Afdeling nr. 100 registreres

- Samarbejdsaftale mellem Arbejdernes Samariter Forbund og Dansk Røde Kors indgås, hvor parterne anerkender hinandens samariteruddannelse

1941

- Samaritterne uddannes om forholdsregler ved krigsgas
- Indsatsen for at sikre landets badestrande forstærkes
- Ordningen med vandresenge til ubemidlede bliver landsdækkende
- De første ferielejre for børn startes op i Jylland
- A.W. Bech fratræder som forbundsformand, fordi han var kommunist
- I stedet vælges Hans Christiansen som ny forbundsformand
- Forbundets medlemstal opgøres til ca. 11.000 medlemmer
- Arbejdernes Samariter Forbund modtager henvendelse fra modstandsbevægelsen om evt. hjælp ved ulykker

1942

- Pjecen "Krigsgas" sælges fra forbundskontoret
- Der debatteres, hvordan man kan undervise i seksuallære
- Brev fra Justitsministeren udsendes om, at kommunister ikke må have tillidshverv i arbejderbevægelsen

- Den første lærebog, Førstehjælp, udgives af Arbejdernes Samariter Forbund

1943

- Uddannelsen i rensnings- og forholdsregler ved gasangreb fortsætter
- Medlemshvervningen er i fokus på et møde i Arbejdernes Samariter Forbund
- Nye bærestole for handicappede præsenteres af lokalafdelingen i Århus
- Helsingør afdeling modtager en erkendtlighed fra Helsingør Værft for sit arbejde

1944

- Arbejdernes Samariter Forbund indvier i Skæring ved Århus første eget feriehus for børn og unge
- Bogen "Sexuel Hygiejne" tilbydes Forbundets medlemmer
- Medlemmer landet over orienteres om behandlingen af skudsår
- Den frivillige luftbeskyttelse i København mobiliseres - Arbejdernes Samariter Forbund er med
- Et væbnet røveri på forbundets kontor fjernede medlemskartoteket

1945

- Der informeres aktivt om bombeskader
- Medlemmer af Arbejdernes Samariter Forbund bliver frivillige vagter for flygtninge i Horserødlejren i Nordsjælland
- Den første lysbehandling af syge sker i lokalafdelingen i Haderslev
- En indsamling for at skaffe penge til et forbundshus igangsættes
- Flere af Forbundets afdelinger opfører eller skaffer sig feriehus eller kolonier
- Afdelingen i Århus afvikler sin første sommerlejr for arbejderbørn

1946

- Kongres afholdes i Nørresundby 18. og 19. april
- Det besluttes, at Arbejdernes Samariter Forbund skal have en fuldtids forretningsfører
- Som første forretningsfører vælges Ejner Boch
- Bogen "Katastrofesminkning" udgives af Arbejdernes Samariter Forbund på eget forlag
- Agitation for flere medlemmer gennemføres over hele landet
- Forbundet har søgt om tilladelse til at holde en offentlig indsamlingsdag

1947

- Arbejdernes Samariter Forbund rejser debatten om arbejdsbetingede sygdomme
- Der etableres en brevscole for arbejdersamariter
- Forbundet tager initiativ til nedsættelse af en Komité for Sikkerhedstjeneste på arbejdspladserne
- Forbundets medlemstal toppede i årets løb: 15.237 medlemmer, fordelt på 162 lokalafdelinger
- Arbejdernes Samariter Forbund går imod Lottekorpssets optagelse i Dansk Luftværnsforening

1948

- Der er rigtig god gang i afvikling af ferielejre i forbundets feriehjem
- Folketinget vedtager en forbedret ulykkesforsikringslov

1949

- Arbejdernes Samariter Forbund afholder sin første Mærkedag

1950

- Kongres afholdes 7. og 8. april i København
- Frode Thomsen blev valgt som ny forbundsformand

1951

- Arbejdernes Samariter Forbund inviteres til at medvirke ved udsendelsen af Svagføres Udflygtstog, som arrangeres af ”Socialdemokrateren”
- Forbundet tog initiativ til en indsamling til befolkningen i Holland efter store oversvømmelser i landet

1952

- På hovedbestyrelsesmødet vælges professor Poul Bonnevie som Arbejdernes Samariter Forbunds første præsident
- Præsidenten foreslog kort tid efter etablering af ”Danmarkshjælpen”, som skulle koordinere indsamlinger og hjælpearbejdet i Danmark

1953

- Nordisk uge for arbejdersamariter afholdes i Motala i Sverige
- International konference i Hamborg stifter Arbejdersamariternes Internationale, IAH
- Forbundets lokalafdelinger råder over næsten 600 vandresenge, som udlånes til familier, der har svært ved at klare økonomien efter nye fødsler
- Forbundets afdeling i Holstebro beslutter sig for at bygge et ”Folkets Hus” ved hjælp af frivillig arbejdskraft

1954

- Kongres afholdes 15. – 17. april i Svendborg
- Usikkerhed om Arbejdernes Samariter Forbund skal gå med i den nye internationale organisation Arbeiter Samariter International, ASI
- ASF sender nødhjælp til Østrig efter oversvømmelser fra floden Donau
- Der blev registreret 22 lokale ungdomsafdelinger
- 50 østrigske børn kommer til Danmark på et 3-ugers rekreationsophold
- Fabrikloven fra 1913 blev afløst af en moderne arbejderbeskyttelseslov

1955

- En ny arbejderbeskyttelseslov træder i kraft 1. april
- Danmarkshjælpen bliver lagt i mølposen

1956

- Ungarnshjælpen igangsættes efter den sovjetiske invasion i landet
- Arbejdernes Samariter Forbund er med til at starte Dansk Flygtningehjælp
- Arbejdstiden for landsbrugets medhjælper blev nedsat til 9 timer dagligt om sommeren og til 8 timer om vinteren

1957

- Flygtninge fra Ungarn på kolonier i Danmark
- Forbundets medlemstal opgjort til 10.035
- Arbejdernes Samariter Forbund melder sig ind i IAH, Internationalens Arbeiter Hilfswerk

1958

- Kongres afholdes 3. - 5. april i Fredericia
- Første gang den sociale gruppering i Forbundet, Dansk Folkehjælp, markerer sig selvstændigt
- ”Arbejdernes Ungarnshjælp” etableres
- Arbejdersamariterne påtager sig mange steder at rense strande før sommerbadningen starter
- 45-timers arbejdsuge indføres efter mæglingsforslag
- Asbestens farlighed blev rejst som debat af prof. Poul Bonnevie og Cementarbejdernes Fagforening i Ålborg

1959

- Debat om ”mund-til-mund-metoden” til afløsning af ”Holger-Nielsen-metoden”
- De første husmoderferier arrangeres
- Forbundet havde nu 123 lokale afdelinger

1960

- Den første feriekoloni for handicappede børn oprettes
- Håndbog for tillidsmænd, instruktører og samaritter udgives af Forbundet
- Der blev registreret ca. 7.000 vagtsteder for de frivillige arbejdersamariter

1961

- Principbeslutning om at oprette plejehjem
- Det første Solhvervsmærke udgives
- Arbejdernes Samariter Forbund har god gang i sit kursusarbejde og afholder en række instruktørkurser

1962

- Kongres afholdes 19. - 20. april i det ny Folkets Hus i København
- Organisationens navn "Arbejdernes Samariter Forbund" erstattes af navnet "Landsorganisationen ASF-Dansk Folkehjælp"
- Der vedtages også et nyt formål og nye opgaver
- Tegningerne til det første organisationsplejehjem offentliggøres
- Forbundets kursusarbejde sættes i system
- Mere end 2.000 personer afslutter samariterkursus med diplom
- ASF-Dansk Folkehjælp registrerer mere end 40.000 behandlinger af samaritterne på arbejdspladserne

1963

- Der blev etableret 6.989 samaritervagter med 16.960 samaritter i vagterne
- Tilsammen havde de 117.409 vagttimer, og på de vagter behandlede de 14.399 patienter
- På virksomhederne er der ydet førstehjælp til 48.222 patienter
- 1.890 aktive medlemmer er også bloddonorer
- Afdelingerne rådede over 195 vandresenge, der har været udlånt to gange i gennemsnit
- Der blev rensset 41 badestrande for sten, glasskår mv. i et antal, der ikke kunne tælles

1964

- Den 22. december tages de første spadestik til plejehjemmet "Frederik Hagengaard" i København, senere "Arbejdersamariten".
- Samarbejdsaftale mellem ASF-Dansk Folkehjælp og Dansk Røde Kors om at arbejde for oprettelse af et nyt organ "Førstehjælpsrådet"
- Forbundets medlemstal blev opgjort til 9.114 medlemmer.

1965

- Nødhjælp i form af tøj mv. sendes til Algeriet
- Indsamling af penge til Island efter vulkanudbrud
- Der holdes rejsegilde på ASF-Dansk Folkehjælps plejehjem "Frederik Hagengaard" i Brønshøj

1966

- Kongres afholdes i Århus
- Forslag om, at ASF-Dansk Folkehjælp skal etablere vuggestuer, børnehaver og fritidshjem
- Kun ganske få afdelinger forsøger sig med det de følgende år
- Premiere på en præsentationsfilm om Forbundets arbejde
- Forbundsformanden provokerer med en idé om indførelse af en ASF-uniform

1967

- Plejehjemmet "Arbejdersamariten" i København indvies den 26. maj
- ASF-Dansk Folkehjælps afdeling i Gladsaxe-Gentofte får sin egen handicapbus
- Debatten om fælles uniform eller arbejdsdragt er markant
- Som ny forbundsformand vælges Willy Sørensen

1970

- Kongres afholdes i Nyborg

1971

- Organisationens drøfter ny strategi for medlemshvervning

1973

- Indsamling af ca. 38.000 kr. til fordel for ofrene for naturkatastrofe på Island iværksættes

1974

- Kongres afholdes i Nyborg

1975-1978

- Beretning for 1996 beskriver denne periode på følgende måde: Indtil kongressen i 1978 skete der ikke de store nyheder. Det var de gammelkendte aktiviteter, organisationen arbejdede med

1978

- Kongres afholdes i Nyborg
- Som ny forbundsformand blev valgt Kurt Hansen

1979

- Uro i Polen efter dannelsen af "Solidaritet"
- ASF sender medicin og tøj som hjælp
- Som forbundets ny præsident blev valgt Hans Buchardt Pedersen

1980

- LO støtter ASF's opprioritering af det internationale arbejde

1981

- Første bevilling fra DANIDA – den såkaldte ”apartheidsbevilling” – til ANC og SWAPO i Tanzania. Hjælpen bestod af hospitaler, udstyr, førstehjælpskurser mv.

1982

- Hjælpeaktion for flygtninge i Libanon efter massakre i flygtningelejre
- Sygeplejersker til hospital i Libanon
- Forbundskontoret flytter til Herlufsholmsvej
- Kongres afholdes i Nyborg
- Fhv. minister J.K. Hansen afløser Hans Buchardt Pedersen som præsident

1983

- ASF-Dansk Folkehjælp er aktiv i hjælpearbejde i Polen med mad og medicin

1984

- Der blev i årets løb oprettet 10 nye lokalafdelinger
- Hjælpeaktioner i Afghanistan, Pakistan og Eritrea : Indsamling, medicin, hospitalsudstyr, biler, landbrugsstøtte og sygeplejersker
- DACAAR starter sine første programmer i Pakistan

1985

- Landsmøde afholdes i Middelfart

1986

- Kongres afholdes i Svendborg
- Katastrofe på atomkraftværket i Tjernobyl i Sovjetunionen
- Forbundskontoret flytter til Roskildevej 147 i Albertslund

1987

- Det første nummer af ”Folkehjælpsbladet” udsendes
- Forbundsformand for Specialarbejderforbundet, Hardy Hansen, udpeges som ny præsident for organisationen
- Samarbejde med Dansk Funktionærforbund om ferieophold for ældre og handicappede medlemmer. ASF-Dansk Folkehjælp stiller hjælpere til rådighed

1988

- Hjælpeaktion i Mozambique i samarbejde med IAH. Skole opbygges
- ASF-Dansk Folkehjælp indleder hjælpearbejde i Sovjetunionen
- Landsdækkende hjertestopkampagne i samarbejde med Hjerteforeningen
- Holeby Kro og Gæstgivergård overtages og omdannes til Aktivitetscenter
- Lærebøger udgives af ASF-Dansk Folkehjælps eget forlag
- ASF-Dansk Folkehjælp sender nødhjælp til den jordskælvsramte befolkning i Armenien

1989

- ”Handicaplære” – et arbejdshæfte udgives af ASF-Dansk Folkehjælp
- Ekstraordinær kongres afholdes til vedtagelse af et sæt nye vedtægter

1990

- Hjælpeaktion i Rumænien
- Sovjetunionens opløsning
- Nødhjælp til Georgien, bl.a. med genopbygning af hospital
- Ferieophold for enlige forsørgere påbegyndes
- Repræsentantskabsmøde i Svendborg
- Hardy Hansen genvælges som præsident for ASF-Dansk Folkehjælp
- Ny plan for forbundets kursusvirksomhed gennemføres

1991

- Det første rekreationsophold i Danmark for russiske børn fra Tjernobyl-området
- Hjælpeaktioner i Armenien og Sct. Petersborg i Rusland
- Konflikten på Balkan starter, flygtningelejre etableres af organisationen
- Nødhjælp sendes til Bulgarien og Rumænien
- Landsmødet afholdes i Vejle
- Det vedtages, at en slags uniformering skal ske
- Kurt Hansen afgår som forbundsformand
- Som ny forbundsformand blev valgt Ib Jensen
- Generalsekretær Max Simonsen foreslår navneskift til ”Dansk Grønne Kors”

1992

- Repræsentantskabsmøde afholdes i Silkeborg
- Nødhjælpsforsendelse til Sct. Petersborg
- Nødhjælp til Bosnien, Albanien og Kroatien
- Den første medlemsuniform tages i brug

1993

- Opførelsen af Region Vest ved Horsens påbegyndes
- Da året var omme, havde 1.000 russiske børn fra Tjernobyl været på ferie i fire uger
- ASF-Dansk Folkehjælp adopterer et hospital i Rusland
- Center for Folkehjælp Blagovest åbnes i Moskva med hjælp fra ASF-Dansk Folkehjælp
- Landsmøde afholdes i Vejle

1994

- Repræsentantskabsmøde afholdes i Svendborg
- Hjælpeaktioner til Litauen og Somalia, herunder minerydning
- Center for Folkehjælp Blagovest indviede sit hus i Moskva. ASF-Dansk Folkehjælp havde som en del af en hjælpepakke ladet huset opføre
- Samariter International, SAINT, stiftes

1995

- Landsmøde afholdes i Vejle
- Igen debat om organisationens navn
- Partnerskabskontrakt med ECHO
- En ny uddannelse af Farvandsvæsenets redningsfolk sættes i værk
- Tilladelse til etablering af ”Den grønne humanitære Højskole” gives af Undervisningsministeriet, men skolen kommer aldrig i gang

1996

- Repræsentantskabsmøde afholdes i Svendborg
- En undervisningsbus kørte i Forbundets førstehjælpskampagne 4.000 km rundt i Danmark. Den gjorde holdt 126 steder for at gennemføre førstehjælpsuddannelser

1997

- Hjælpeaktion med renovering af boliger i Polen efter store oversvømmelser
- ASF-Dansk Folkehjælp deltager aktivt i indvielsen af Storebæltsbroen
- Landsmøde afholdes i Nykøbing F.

1998

- Frøleverancer til Nordkorea igangsættes
- Nødhjælp til Polen, Kaliningrad og Armenien
- Repræsentantskabsmøde afholdes på Metal-skolen i Jørlunde
- DDG – Danish Demining Group – stiftes

1999

- Oprettelse af flygtningelejre i Albanien
- Hjælpeaktion i Kosovo med opførelse af boliger
- Landsmøde afholdes i Vejle
- Forbundets medlemstal blev opgjort til ca. 4.000 personlige medlemmer
- Et nyt Førstehjælpsråd erstatter Beredskabsstyrelsens Førstehjælpsudvalg

2000

- Nødhjælpsaktion med oprettelse af teltlejr i Tyrkiet efter voldsomme jordskælv og genopbygning af skadede hospitaler og skoler
- Hjælpeaktion i Ingusjetien og Tjetenien
- ASF-Dansk Folkehjælp får ny organisationsstruktur
- Repræsentantskabsmøde i Svendborg
- Der opføres et katastrofelager på 500 m² i tilknytning til hovedkontoret i Holeby

2001

- Hjælpeaktion for ca. 700.000 flygtninge i Serbien
- Fortsat hjælpeaktion i Kosovo og Kaliningrad
- Landsmøde afholdes i Vejle

2002

- ASF-Dansk Folkehjælp indgår historisk aftale med FNs Flygtningehøjkommissariat om principper og regler for hjælpearbejde for flygtninge
- Reception i anledning af organisationens 95 års jubilæum
- Indvielse af ASF-Dansk Folkehjælps museum i Sølvgade i København
- Præsentation af ASF-Dansk Folkehjælps to første ambassadører, Ole Løvig Simonsen og T.C. Nilsson
- Barn nr. 10.000 fra Tjernobyl-området i Rusland på rekreationsophold i Danmark
- Repræsentantskabsmøde afholdes i Svendborg

2003

- Skolebygningsprojekt i Afghanistan i samarbejde med DAARTT
- Klaus Nørlem bliver ny generalsekretær for ASF-Dansk Folkehjælp
- Nødhjælp, rehabilitering, sociale aktiviteter, uddannelse og vand- og sanitetsarbejde i gang i Kosovo, Irak, Afghanistan og Sovjetunionen
- Landsmøde afholdes i Glyngøre
- Repræsentantskabsmøde afholdes i Vejle

2004

- Pilotprojektet ”Intet kørekort - uden Førstehjælp” afvikles for køreskoleelever
- ASF-Dansk Folkehjælp etablerer en erhvervsgruppe
- Repræsentantskabsmøde afholdes i Vejle
- Nødhjælp til Iran efter jordskælv
- Fyrværkerikatastrofe i Seest ved Kolding: ASF-Dansk Folkehjælp igangsætter indsamling til ofrene
- ASF-Dansk Folkehjælp melder sig ind i ISO-BRO

2005

- Tsunamien i Asien: ASF-Dansk Folkehjælp arbejder aktivt på Sri Lanka
- Repræsentantskabsmøde i Vejle – med strukturændringer vedr. nye regioner
- Der registreres mere end 45.000 arbejdsulykker på landets arbejdspladser
- Efter mange års debat får organisationen dens første egentlige vagtsamariteruniform
- Landsmøde i Jørlunde

2006

- Årsmøde afholdes på Metalskolen i Jørlunde
- Der vedtages strategi- og handlingsplaner for de næste års nationale og internationale arbejde
- Forslag om at ændre navnet på organisationen til Dansk Folkehjælp vedtages ikke
- SAINT, Samaritan International, omfatter nu 16 medlemsorganisationer eller associerede medlemmer med tilsammen over 2,5 mio. individuelle medlemmer, 50.000 aktive frivillige og 17.000 fuldtidsansatte
- En længe ønsket anbefaling fra ASF-Dansk Folkehjælp om undervisning i førstehjælp ved erhvervelse af kørekort bliver vedtaget ved lov. Ordningen træder i kraft 1. oktober 2006.

- Forbundets medlemstal opgjort til ca. 3.500 personlige medlemmer
- Aftale om ferieophold for grønlandske børn

2 FORBUNDSLEDELSEN**Præsidenter**

1958 1. Præsident Poul Bonnevie

1979 2. Præsident Hans Buchardt Pedersen

1982 3. Præsident J. K. Hansen

1987 4. Præsident Hardy Hansen

Ordningen med en præsident som repræsentant for organisationen bortfaldt i 1997.

Forbundsformænd

1907 Frederik M. Nielsen

(senere navneforandring til Hagengaard)
Stifteren og formand for Arbejdernes Samariter Forening.

1933 1. Forbundsformand A.W. Bech

1941 2. Forbundsformand Hans Christiansen

1950 3. Forbundsformand Frode Thomsen

1967 4. Forbundsformand Willy Sørensen

1978 5. Forbundsformand Kurt Hansen

1991 6. Forbundsformand Ib Jensen

Sekretariatsledelse

Gennem årene har den daglige ledelse af forbundskontoret haft forskellige betegnelser.

1946 Forretningsfører Ejner Bock

1984 Landssekretær, fra 1988

Generalsekretær Max Simonsen

2003 Generalsekretær Klaus Nørlem

Denne oversigt omtaler alene forkortelser, som er nævnt i bogen

ANC

African National Congress

AOF

Arbejdernes Oplysningsforbund i Danmark

ASB

Arbeiter-Samariter-Bund Deutschland
Arbejdersamariterne i Tyskland

ASBÖ

Arbeiter-Samariter-Bund Österreich
Arbejdersamariterne i Østrig

ASF

Arbejdernes Samariter Forening
(fra 1907-1933)

ASF

Arbejdernes Samariter Forbund i Danmark
(fra 1933)

ASCR

Asociation of Samaritans
Arbejdersamariterne i Tjekkiet

ASI

Arbejdersamariternes Europæiske
Internationale

B & W

Burmeister og Wain, skibsværft i København

DACAAR

Dansk Komite for Hjælp til Afghanske Flygtninge

DDG

Danish Demining Group

DUI

De unges Idræt – senere DUI-Leg og Virke

FDM

Forenede danske Motorejere

FN

Forenede Nationer

IAH

Internationales Arbeiter-Hilfswerk

KPA

Kosovo Peoples Aid

LO

Landsorganisationen i Danmark

NATO

Nordatlantisk Forsvarsorganisatiom

SAINT

Samaritan International

SAINT AID

International udrykningstjeneste vedr. natur- og humanitære katastrofer.

SFO

Skole fritidsordning

SRRG

SAINT Rapid Response Group

SWAPO

Sydafrikas Folkeparti

UG

ASFs Dansk Folkehjælps ungdomsgrupper

UNESCO

FNs organisation for uddannelse, videnskab, kultur og kommunikation